Şi Cuvântul s-a vestit cu putere este o adevărată poveste de dragoste. Dintru început, Dumnezeu i-a iubit pe cei din poporul Balangao, mândri vânători de capete care trăiau pe maiestuoasele terase de orez ale Filipinelor. Şi m-a iubit pe mine, o fată timidă de la ţară din California care tânjea să creadă în Dumnezeu şi îşi făurea vise măreţe.
în lumea noastră şi în inimile noastre, Dumnezeu a pus în mişcare evenimente care ne-au adus alături. Şi pe măsură ce am tradus Cuvântul lui Dumnezeu în limba Balangao, locuitorii acestui ţinut împreună s-au angajat alături de mine într-o luptă spirituală care a schimbat pentru totdeauna lumea în care trăiam.
Dumnezeu ne-a invitat în mod repetat să ne asumăm riscul de a crede în El şi în Cuvântul lui. Ne-a luat pe fiecare în parte aşa cum eram, cu puterea noastră limitată de a ne înţelege pe noi înşine şi propria lume. O dată ce ne-am pus credinţa în Dumnezeu, El ne-a adus mai aproape, ajungând să cunoaştem mai mult despre puterea şi dragostea Lui. Am scris aceste pagini astfel încât, împreună cu noi, să-1 preamăriţi şi să vă lăsaţi cuprinşi de uimire în faţa copleşitoarei Sale iubiri şi a hotărârii nestrămutate cu care caută spre noi.
Joanne Shetler

N-O LASĂ SA MOARA!

Făceam cu mâna, bucuroasă, de la geamul elicopterului militar, pe când ne apropiam de micul platou al unei coline - terenul de baschet - din mica noastră localitate de munte din Filipine. Oamenii din Balangao adunaţi sub noi ne făceau, la rândul lor, cu mâna şi strigau înspre noi. De-abia aşteptau să descarce tonele de ciment, sticlă şi cuie pe care le aduceam pentru construirea noului lor spital.
Lângă mine, dr. Robespierre Lim trecea de la o fereastră la alta, făcând cu mâna şi strigându-i pe oameni. Visul lui Robbie prinsese viaţă în sfârşit - un spital în Balangao. De-acum, obligaţiile mele de ordin medical vor fi mai puţine şi voi putea să mă concentrez asupra traducerii Noului Testament.
Am început coborârea. Ciudat... parcă nu eram tocmai bine plasaţi. Deodată, frunzele unui palmier *betel* au zburat pe lângă geamul din dreptul meu. Mi s-a tăiat respiraţia. *Am lovit un pom. O să ne prăbuşim.*
Mai târziu, când mi-am recăpătat cunoştinţa, am auzit înfundat glasuri strigându-mă pe numele în Balangao: „Juami!" şi: „Foc! Foc! Fugiţi!" Mi-am adunat puterile şi m-am căznit să mă eliberez şi să ies din elicopterul în flăcări. **Insă** nu-mi puteam mişca decât două degete de la mâna stângă. Eram înţepenită ca un cui înfipt în lăcaşul lui.
Am intrat în panică. *Găseşte o soluţie - orice. Cum se face că braţul drept mi-e răsucit în felul ăsta, când mâna îmi stă căuş peste gură şi nas?* M-am conqcntrat asupra contorsiunii aceleia

imposibile înghiţind în continuu praf uscat şi fin de ciment şi încercând la fiecare răsuflare să-mi eliberez căile respiratorii.
Păstrează-ţi energia. Refoloseşte aerul care pe care-l ai. Cât timp îţi trebuie ca să arzi de viu? Gânduri care îmi veneau cu o stranie detaşare.
Doamne, nu se poate să mor!
Nu aveam idee ce se petrecea afară: după prăbuşire, piloţii s-au trezit în faţa unei privelişti îngrozitoare - printr-o spărtură mare, din aparatul de zbor ţâşnea combustibil, iar flăcările se înălţau peste ce mai rămăsese din paletele elicei. Le-au strigat oamenilor Balangao, rămaşi înmărmuriţi lângă rămăşiţe: „Fugiţi! O să explodeze!"
Când Balangao au auzit, însă, că Doming, dr. Lim şi cu mine suntem prinşi înăuntru, s-au întors cu toţii din drum, au pus mâna pe vase de aluminiu, găleţi de plastic şi lighene, tot ce au găsit în grabă, şi au început să arunce peste aparatul de zbor cu nămol şi apă de pe câmpurile de orez. In câteva minute, au stins focul.
Singurul lucru la care mă gândeam eu, însă, era să-mi păstrez calmul. Mi-am evaluat starea de sănătate. *Nici un os rupt, dar capul mi-e presat tare dintr-o parte şi ţinut strâns - încă un centimetru şi mi-ar fi frânt gâtul. Cât timp voi rezista doar cu câte o gură de aer? Doamne, nu mă lăsa să mă sufoc! Trebuie să termin traducerea.*
Deodată, mi-am dat seama: *E cineva deasupra mea!* Am scos un strigăt înăbuşit de ajutor. Oamenii Balangao spun că a sunat ca un mieunat venit de sub dărâmături şi au început să sape cu frenezie, dând la o parte cu mâinile sticla sfărâmată, lăzile sparte cu cuie, sacii rupţi de ciment şi fragmentele din echipamentul distrus al elicopterului.
Cineva m-a apucat de picior şi a încercat să mă tragă în sus. Dăduseră de mine! Mi-am dat seama că sunt cu capul în jos şi cu picioarele în sus. „Nu mă trageţi de picioare", am gemut eu. „Faceţi-mi loc să respir! Nu am aer!"
Mi-au luat un sac de ciment de pe piept lăsând să năvălească înăuntru un val de aer. Era un deliciu. Am inspirat cu nesaţ în vreme ce oamenii Balangao trăgeau şi trăgeau. în cele din urmă, tot sucindu-mă, m-au scos.

Alarmaţi, m-au cărat pe cărare până la o clădire din apropiere şi m-au aşezat pe podeaua tare din lemn dintr-o cameră mare. Sângele de la rănile din cap se amestecase cu stratul gros

de praf de ciment care îmi acoperise trupul. Saiuul* i **I** r **fiii** |» Balangao.
*Dacă aş reuşi doar să respir şi să-mi deschid ochii **pOQti** ceilalţi au nevoie de ajutor.* Nu realizam că aveam coastele **rupte** şi că un plămân mi-era distrus. Cât timp am fost **fără cunoştinţă** ochii îmi rămăseseră deschişi şi s-au umplut cu praf. Varul **caustic** din ciment îmi pătrunsese în ţesuturile ochilor. îi simţeam di-parcă mi-ar fi luat foc.
încercând să iau un ton autoritar, am dat încet instrucţiuni: „Trebuie să-mi spălaţi ochii. Luaţi un ulcior, ţineţi-mi ochii deschişi şi turnaţi apă peste ei. De mai multe ori".
Dar nici măcar nu-mi puteam întoarce capul pentru ca ei să-mi poată turna apă; nu-mi puteam mişca gâtul umflat. Le-am spus: „Trageţi-mă de păr ca să-mi întoarceţi capul... turnaţi apă..."
Simţeam apa ca pe nişte cărbuni încinşi care-mi străpungeau globii oculari. „Continuaţi", am insistat cu o şoaptă stinsă. Când durerea mi-a tăiat pur şi simplu respiraţia, s-au oprit. Am tras aer în piept şi am şoptit din nou, iute: „Turnaţi în continuare apă!"
Dumnezeule, nu se poate să orbesc - n-am să mai pot termina traducerea dacă sunt oarbă.
„Nu contează că mă doare, continuaţi să turnaţi apă!" Mi-au deschis delicat ochii şi mi i-au spălat, ore în şir. A fost o noapte de tortură.
Intre timp, câţiva tineri au coborât muntele în fugă, cale de aproape o oră, în micul nostru sat, Botac, să ducă vestea. Ama, bătrânul meu tată adoptiv Balangao, tăia lemne pentru foc când a auzit ţipete: „S-a prăbuşit elicopterul! Doctorul e mort. Juami şi Doming sunt răniţi!" Ama a rămas cu securea suspendată în aer. Fiul lui cel mare, Doming, şi fiica lui din America, Juami -amândoi în elicopter? Răniţi?
Şi-a zvârlit securea şi a pornit în fugă pe drumul îngust de deasupra valurilor terasate de pământ cultivat cu orez. în timp ce sărea peste treptele abrupte de piatră ce ieşeau din pereţii de stâncă, a strigat: „O, Dumnezeule, ce i s-a întâmplat lui Iov mi s-a întâmplat şi mie - toţi copiii mei s-au pierdut într-o singură seară!" Sub impresia şocului, uitase de ceilalţi cinci copii.
Tekla, care îmi devenise ca o soră apropiată, auzise vestea în acelaşi moment. Şedea pe jos în casa ei cu acoperiş din **paie,** luând cina împreună cu copiii mai mici. Cum a auzit, **a** coborât in grabă mica ei scară de bambus, lăsându-şi copiii **nesupravegheaţi** şi vasele cu mâncare pe podea. Pe drum, 1-a depăşit în fuga **pe** \
Cuvântul s-a vestit cu putere
Sus, tot mai sus pe munte, picioarele ei goale călcau prin praf şi peste pietre. Amintirea nenumăratelor avertismente împotriva traducerii Scripturilor îi năvăleau în memorie: „Dumnezeu vă va pedepsi pentru că vă atingeţi de ceea ce nu se cuvine atins, pentru că pângăriţi cele sfinte! Dumnezeu vă va pedepsi!" Era, oare, adevărat? Au profanat, oare, Cuvântul sfânt al lui Dumnezeu?
înainte de ultimul urcuş abrupt, Tekla s-a rugat: „O, sfinte Dumnezeule, toate sunt în mâna Ta. Poate oamenii aceia au dreptate şi am profanat Cuvântul Tău cel sfânt punându-1 în nevrednica noastră limbă. Iar dacă e aşa, atunci primim pedeapsa ta şi Juami va muri. Dar, Dumnezeule, dacă nu e adevărat şi vrei cu adevărat Cuvântul Tău în limba noastră, atunci las-o să trăiască
- n-o lăsa să moară. Dar, Dumnezeule, am nevoie de un semn
- trebuie să ştiu... dacă strig 'Juami', iar ea îmi răspunde „Tekla', voi şti că va trăi".
încăperea în care mă aflam era plină de oameni. S-au adunat în jurul meu, aducându-mi un ultim dar - prezenţa lor în clipa morţii mele. în ciuda agitaţiei, am auzit cum a dat buzna înăuntru: „Juami! Juami!"
„Tekla, Tekla, e în regulă. Voi fi bine". Vocea mea era slabă; nu puteam să trag destul de aer piept pentru a-i da drumul înapoi.
Tekla s-a întors către mulţimea înlăcrimată şi a spus: „Va trăi! Va trăi!"
Nedând crezare cuvintelor ei, s-au uitat la mine, o grămadă fantomatică de ciment însângerat, cu ochii umflaţi în mod grotesc. „Nu vezi că e deja ca şi moartă - n-a mai rămas din ea decât răsuflarea".
„Dumnezeu o va ţine în viaţă", a spus Tekla. „Totul va fi bine, ştiu asta". Şi a preluat controlul pe timpul nopţii.
„Spune-ne ce să facem - spune-ne doar ce să facem", m-a rugat cu glas stăruitor.
Ştiam că eram în stare de şoc. „Pături... cafea..." Tekla a rugat pe cineva să aducă pături şi multă cafea tare.
De ce nu-mi pot recăpăta respiraţia?
După care a trimis nişte copii acasă la mine, în vale, după haine curate. A fost nevoie să-mi taie rochia grea şi groasă; apoi, m-a spălat uşor, vorbindu-mi încet şi cerându-le celorlalţi să aducă apă curată, prosoape şi din nou cafea. O altă prietenă îmi cosea tăieturile lungi din creştet. Nu simţeam acul; nu-mi simţeam coastele rupte sau părţile zdrelite ale claviculei. Nimic nu se putea compara cu durerea înfiorătoare a ochilor.

Din frânturile de conversaţii purtate **în şoaptS** in .un încredinţat că Doming, fratele meu Balangao, era **bine, la fel ca** piloţii şi echipajul. Dar nimeni nu pomenea de **Robbic.** Mi ;nn dat seama că starea lui era, probabil, gravă.

Dacă aş puica cumva să-l ajut. Către dimineaţă, un preot a îngenuncheat lângă **mine** si, cu inima zdrobită, mi-a spus că pe Robbie n-au reuşit să-l ţină in viaţă decât până la miezul nopţii.
Pentru un moment l-am jelit, dar durerea din ochi **îmi** acapara toată puterea de concentrare. Mi-am adus aminte de o alifie pentru ochi cu efect calmant pe care o aveam în dulapul meu cu medicamente şi i-am zis Teklei să trimită pe cineva jos după ea.
Nu mi-a fost de folos.
Cineva a adus trusa medicală a lui Robbie, în care ştiam că se găseşte Demerol. în cuvinte puţine, scoase cu greu, le-am explicat cum să îmi facă injecţie. Durerea n-a cedat câtuşi de puţin, dar medicamentul m-a făcut să vomit o grămadă de ciment, care, amestecat cu cafea, se prefăcuse în nămol.
Noaptea a fost lungă, durerea intensă. însă ceva nou se petrecea. Nou pentru Balangao. Unul câte unul, de-a lungul nopţii, creştinii Balangao îşi croiau drum prin învălmăşeală, mă atingeau pe mână şi se rugau. N-am să uit niciodată rugăciunile lor: „Doamne, n-o lăsa să moară, Cartea nu e încă terminată. Las-o să trăiască; Cartea nu e încă terminată".
Luni de-a rândul îmi dorisem să-i văd pe creştinii Balangao trecând dincolo de rugăciunile lor lapidare şi superficiale. Mă trezeam adesea în miezul nopţii, implorându-1 pe Dumnezeu să-i înveţe cum să se roage. Cu trei luni înainte, le scrisesem prietenior de acasă cerându-le să se roage, la rândul lor:
„Credincioşii trebuie să înveţe să se roage cu tărie. Trebuie să înţeleagă că puterile lor proprii sunt în van, chiar şi în lucrurile 'duhovniceşti', şi că numai ceea ce săvârşeşte Dumnezeu va fi real în vieţile oamenilor... Dacă există o dorinţă arzătoare în inima mea, este aceea ca Dumnezeu să facă din aceşti Balangao un popor al rugăciunii lucrătoare, pline de putere.
Deznădăjduită, i-am spus lui Dumnezeu: „Nu-mi pasă ce trebuie să faci pentru asta; fă-i pe aceşti oameni să se roage!"
în noaptea aceea, cum stăteam întinsă pe jos, mai mult moartă decât vie, Balangao se rugau - se rugau cu adevărat. **Rând** pe rând, rosteau aceeaşi rugăciune: „N-o lăsa să moară, Cartea nu e încă terminată".
n

A fost deopotrivă cea mai cumplită şi cea mai minunată noapte a vieţii mele. Cea mai cumplită durere pe care o resimtisem vreodată a fost eclipsată de momentele unei indescriptibile uimiri m faţa rugăciunilor lor. Numai Dumnezeu poate împleti laolaltă asemenea extreme.

AM RENUNŢAT LA VIS

Am crescut la o fermă din California de Sud.
Dimineaţa devreme, înainte ca ceilalţi să se trezească, obişnuiam să-1 chem pe Laddie, ciobănescul nostru scoţian, şi să hoinărim pe dealurile şi prin vâlcelele moşiei noastre de 1.000 de acri urmărind să prind răsăritul soarelui. Plantele Tillandsia*, catifelate, scurgându-se din stejari, păreau dintr-o altă lume în lumina de început a dimineţii, iar piciorul cocoşului era mai somptuos în acele momente.
Visam la casa pe care o voi avea într-o zi: un conac mare şi arătos, cu un gard alb. Cu vaci care să pască pe dealurile unduioase de jur împrejur. Mai presus de toate, casa mea urma să fie plină de oameni fericiţi. Din când în când, în visul meu, îmi părăseam casa şi prietenii pentru a merge la spital, unde lucram ca asistentă medicală, la fel ca mama. Pentru mine, era viaţa ideală.
Când mă trezeam la realitate, alergam înapoi spre casă, ca să apuc să pregătesc micul dejun pentru ai mei şi să ajut la treburile din gospodărie, înainte de a merge la şcoală.
într-o zi, pe când aveam şapte ani, eram cu **tata** la plivit. S-a îndreptat de şale şi mi-a spus să mă duc să-i aduc **camioneta. Eu** am bălmăjit: „Dar... dar... eu nu ştiu să conduc".
Tata nu s-a lăsat impresionat. Fraţii mei conduceau de la vârsta de şapte ani. Tata avea două convingeri: „Nu trebuie să

Spanish moss (ad litteram - Muşchi **spaniol),** cu **denumirea** ştiinţifică *Tillandsia usneoides,* nu este, în realitate un muşchi, ci **o plantă** din familia Bromcliacee, care face flori şi creşte pe crengile copacilor, la lumina soarelui sau la umbră parţială, (n. tr.)

ştii cum să faci un lucru, trebuie pur şi simplu să-1 faci" şi „Poţi face tot ceea ce doreşti - trebuie doar să munceşti din greu pentru asta". Lucruri imposibile? Nu exista aşa ceva. Nu se dădea bătut şi nu ne îngăduia nici nouă să ne dăm bătuţi. Niciodată.
Aşadar, tremurând, m-am dus la camionetă, cu inima mai să-mi sară din piept. Am reuşit cumva să o pornesc şi să o duc, tot hurducăind-o, la tata. Am făcut-o numai pentru că îmi spusese să o fac. Am învăţat de la o vârstă fragedă să nu mă opun autorităţii.
Tata îşi manifesta dragostea faţă de noi aşa cum ştia el mai bine - pregătindu-ne să înfruntăm şi să depăşim provocările la care ne va supune viaţa. Pentru mine, această moştenire a fost nepreţuită.
L-am respectat pe tata, însă mi-a fost întotdeauna un pic frică de el. Aspect care, de asemenea, face parte din

moştenirea lui. Când tata zicea: „Sari", eu întrebam: „Cât de sus?". Am transferat, în mod automat, aceste sentimente asupra lui Dumnezeu.
Despre Dumnezeu, însă, am aflat ceva care mi-a transformat frica într-o veneraţie plină de respect faţă de El: *Dumnezeu se slujeşte de absolut toate lucrurile.* El ia până şi ceea ce pare a fi bălegar de vită şi îl preface într-o materie folositoare. Face din el îngrăşământ spre slava Sa - însă numai dacă i-1 închinăm. Câtă vreme îl păstrăm doar pentru noi, nu este decât un morman rău-mirositor. Fireşte că treci prin momente grele în viaţă; toţi au parte de aşa ceva, sunt convinsă. Dar singurul mod de a ajunge să te bucuri de darurile lui Dumnezeu este să răzbaţi prin acele momente grele.
M-am simţit întotdeauna stingheră şi nelalocul meu la şcoală. Iată-mă: o fată înaltă de la ţară purtând rochii de casă, cu un păr bogat şi creţ. După şcoală, trebuia să iau, împreună cu fraţii mei, autobuzul direct spre casă. Aveam de muls vacile, de hrănit orătăniile, de smuls buruieni şi de cărat lemne. Printre copiii de la oraş, atât de îngrijiţi în hainele lor de prăvălie, nu ştiam niciodată cum să mă comport.
La vârsta de unsprezece ani, însă, am ştiut ce să fac atunci când am auzit că Dumnezeu ne oferă iertarea păcatelor şi viaţa veşnică, iar pentru aceasta nu trebuie decât să i-o cerem. Mâna mi-a ţâşnit în sus când învăţătorul nostru de la cercul biblic a întrebat cine doreşte să îl accepte pe Hristos ca Mântuitor al său. Era vestea cea mai bună pe care o auzisem vreodată - era de parcă descoperisem o comoară.
împreună cu fraţii mei, am început să frecventăm cercul biblic, când pastorul nostru s-a oferit să ne ducă după curs cu
14
Am ranunţm hi rll
maşina acasă. In timpul acestor drumuri spic casă ni I 11 Ini
pe Dumnezeu. Pastorului Brown îi plăcea de noi! RAdcn |(ll..... l
şi vorbea despre Cuvântul lui Dumnezeu.
întrucât respectam autoritatea, nu mi-a fost greu să cred tfl Cuvântul lui Dumnezeu. Mă neliniştea, însă, porunca de .1 mi 1 ■■■ în toată lumea pentru a împărtăşi Vestea Cea Bună şi pentru 1 1 învăţa pe oameni despre Dumnezeu. într-o duminică, a venii li biserica noastră un misionar; acesta a spus că nouăzeci la sută din „cei-ce-pleacă", „cei-ce-propovăduiesc" şi „cei-ce-formează-discl poli" îşi concentrau atenţia doar pe zece la sută din populaţia lumii.
M-am îndreptat de spate pe scaunul pe care stăteam Asta însemna că rămâneau zece la sută dintre „cei-ce-pleacă", „cei-ce-propovăduiesc" şi „cei-ce-formează discipoli" care, într-un fel sau altul, să propovăduiască pentru nouăzeci la sută din lume, Am rămas interzisă în faţa judecăţii lui, dar avea sens. Trebuia să devin misionar - orice ar fi însemnat acest lucru.
Mai târziu, într-o tabără de vară, un predicator misionar ne-a spus că, dacă intenţionam să devenim misionari, ar fi bine să începem să ne rugăm de pe-acum pentru oamenii la care ne va trimite Dumnezeu într-o zi. Mi s-a părut la fel de logic. Mă rugam zilnic: „Doamne, fă astfel încât acei oameni să fie pregătiţi pentru Evanghelie, să creadă".
Aveam, însă, multe întrebări: Ce fac, de fapt, misionarii? Când îşi dau seama că misiunea lor s-a încheiat? Care este lucrul pe care, făcându-1, să dureze în veşnicie? Dacă singurele lucruri pe care oamenii le vor auzi vreodată despre Dumnezeu sunt cele despre care le voi spune eu? îi ascultam pe misionari vorbind, dar nu mă vedeam într-o astfel de ipostază. Simţeam că nu suni potrivită pentru această treabă.
într-o zi, am realizat: „A merge în toată lumea pentru ;i propovădui Evanghelia" însemna că voi fi nevoită să trăiesc in junglă! După cunoştinţele mele, tot ceea ce era în afara Ameri< II era junglă. Ca liceana, de-abia dacă ieşisem din ţinutul San l.uis Obispo.
Mă luam la harţă cu Dumnezeu. *Cum rămâne cu conacul dt la ţară, cu dealurile unduitoare, cu meseria de asistenta medii ală în ce m-am băgat?* Mă certam cu El. îi spuneam iar şi iai < U siguranţă, nu ţi-ai ales omul potrivit - nu pot face asta. Nici mflCMI nu ştiu ce e aceea un misionar". Dumnezeu, însă, a fost la fol dl puţin impresionat pe cât fusese tata atunci când i-am spUK 1 I Ml
II
Cuvântul s-a vestit cu putere
ştiu să conduc camioneta. Dumnezeu nu accepta scuza cum că n-aş fi potrivită.
După luni întregi de frământări, m-am dat bătută şi, într-un final, i-am zis lui Dumnezeu: „Bine, am s-o fac. Am s-o fac, chiar dacă nu-mi place deloc".
Mi-am luat adio de la conacul de la ţară, de la carieră şi de la familie - la tot ceea ce-mi dorisem. Am renunţat la vis.

3

O FÂŞIE IZOLATĂ DE NISIP

16
O dată ce renunţasem la visurile mele, am început să devin tot mai entuziastă la gândul că voi deveni misionară. Pastorul mi-a spus că pot afla în ce constă activitatea unui misionar dacă voi urma un colegiu creştin, astfel că m-

am înscris în programul de învăţământ Creştin la Colegiul Biola.
într-o seară, după cursuri, stăteam şi discutam cu o prietenă în cafeneaua de la subsolul colegiului. A tăcut şi s-a uitat în jos, în ceaşca de cafea. După care, şi-a ridicat privirea şi a aruncat bomba: „Joanne, ştii că lumea crede că te porţi cu nasul pe sus?"
„Poftim? *Eui* Pur şi simplu nu ştiu cum să vorbesc cu oamenii!"
„Ştiu asta", a zis. "Dar majoritatea nu înţeleg de ce nu vorbeşti cu ei. Au impresia că nu îi agreezi". Apoi, m-a luat sub aripa ei ocrotitoare şi mi-a dat câteva sugestii: „Zâmbeşte **pur** şi simplu şi 'intră în joc'. Atunci când cineva îţi pasează mingea într-o conversaţie, dă-o înapoi. Implică-te în situaţia respectiva si nu-ţi face atâtea griji în legătură cu persoana ta ori cu **felul in oare** o vei scoate la capăt. Fă-1 pe celălalt să se simtă în largul lui".
Am început să pun în practică ceea ce **mi-a** spus şi, puţin câte puţin, am reuşit să vorbesc cu ceilalţi. **Timiditatea** nu **m-a** părăsit niciodată, dar am început să privesc viaţa cu ochii **îndreptaţi** înspre exterior, iar nu înspre interior. Am **început să** vad **lucrurile** din perspectiva celorlalţi oameni.
La absolvirea colegiului, aveam **o** cutie **plină** cu materiale provenite din aproape fiecare misiune clin lume şi doar **o** vagă idee despre ce însemna cu adevărat un misionar. Hram încă speriată

de moarte de faptul că tot ceea ce le-aş spune eu unui grup de oameni despre Dumnezeu ar putea fi singurele lucruri pe care aceştia ar ajunge vreodată să le cunoască despre El.
Mă întrebam ce să fac în continuare, când am auzit de un curs de vară organizat la Universitatea din Oklahoma, unde se preda tehnica învăţării unei limbi străine. Nu-mi plăcea în mod deosebit studiul limbilor, dar ştiam că va trebui să învăţ o altă limbă atunci când voi deveni misionară. M-am gândit că acest curs ar putea fi folositor. Aşa încât am ajuns să studiez analiză lingvistică în cadrul Institutului Lingvistic de Vară.
Traducerea Biblici este un demers cât se poate de raţional. Iată ceea ce m-a atras... m-am gândit că un om care se lasă purtat atât de uşor pe aripile visului trebuie să-şi găsească o ancoră în raţionalitate. Totodată, de vreme ce Biblia este cea mai importantă carte a lumii, urmează că ar trebui tradusă pentru cei care nu au avut parte niciodată de ea în limba lor proprie.
Treptat, am început să înţeleg că era vorba despre o slujbă care putea fi precizată. Aveam să ştiu când voi începe şi când voi termina. Dacă le-aş oferi oamenilor Cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, Dumnezeu însuşi ar putea să le vorbească, în mod direct, şi astfel nu voi fi vinovată de a le fi furnizat informaţii incomplete.
Şi iată, era o lucrare care putea să dureze în veşnicie. Dintr-o dată s-a făcut lumină în mintea mea. în sfârşit, ştiam pentru ce mă crease Dumnezeu: traducerea Bibliei.
M-am înscris în vara aceea la Institutul Traducătorilor Biblici Wycliffe. Câteva luni mai târziu, cu maceta în geanta de voiaj şi un sac de campanie pe umeri, mă îndreptam către tabăra Wycliffe de instruire din junglă, în sudul Mexicului. Anne Fetzer, o colegă de la cursul de vară, se afla împreună cu mine. Răspândea în jurul ei o aură aparte. Atrăgătoare, inteligentă, prietenoasă şi cu spirit de aventură, era, totodată, o doamnă. Anne se simţea extrem de bine . alături de ceilalţi; cunoştea pe toată lumea şi toţi o cunoşteau. Am fost foarte bucuroasă - şi speriată - când cei din conducere ne-au repartizat ca partenere pe perioada cantonamentului din junglă. Din momentul acela, totul a fost o distracţie. Chiar şi lucrurile dificile.
Prima sarcină, de încălzire, care ni s-a trasat a fost să ne construim un adăpost în care să trăim şase săptămâni. Ne-am gândit, însă, că putem să mai stăm în hamacurile noastre de junglă instalate sub cerul plin de stele şi să mai amânăm puţin până să ne apucăm de proiectul următor. Ne-am scos macetele şi chiar

lângălocul unde urma să fie adăpostul, ann.-in.ii.il **tufiţurll**......
construit o catedrală în aer liber. La urma urmi i, nfl ..... [Ji i
începutul.
Ne-am simţit atât de bine, construindu-nc **adApOHtul,** Im li
munca n-a mai fost o povară. Am doborât copac i, **am tfliat I**.....
am săpat gropi pentru stâlpi, le-am legat toate laolaltă **cu firi dl** viţă şi cu scoarţe şi ne-am atârnat hamacurile **pregătite pentru** junglă. Am cărat nenumărate găleţi cu lut ca să **construim UD** cuptor. Apoi, am tot suflat în foc şi l-am tot aţâţat, **străduindu** u<-să-1 aprindem. Toate acestea făceau parte din ceea ce **spuneam** (.1 este, acum, casa noastră.
împreună cu Anne trebuia să ne antrenăm şi, după **toate** probabilităţile, să supravieţuim cu puţinele provizii pe **cari li** aduseserăm cu noi şi, în plus, cu ceea ce puteam culege din jungla. Când ni s-a terminat cafeaua, după câteva săptămâni, Amu-a remarcat că în junglă se aflau arbori de cafea şi oameni **care** culegeau boabele. De altfel, ce era să facem noi două fără **cafea** seara lângă foc? A invitat câţiva tineri holtei la cină şi le-a **sugerai** să cumpere nişte cafea de la indienii care trăiau în zonă. **Când** am rămas fără mâncare, am făcut o înţelegere cu două femei din apropiere al căror cuptor nu funcţiona niciodată cum trebuie: dacă ele veneau cu alimentele, noi le găteam.
Sentimentul libertăţii şi al acceptării cu care trăia Anne a eliberat simţul aventurii şi al creativităţii ferecate în

mine din cauza lipsei mele de încredere. împreună puteam face **faţă** oricărei provocări, să ne simţim bine şi să-i includem şi pe ceilalţi, în acelaşi timp. Annei nu-i era frică de nimic; iar cu ea în frunte, nici mie.
Când, însă, tabăra din junglă s-a terminat, iar eu nu aveam încă un partener pe termen lung pentru traducerea Bibliei, n **am** îndrăznit să-i cer Annei să-mi fie parteneră. De ce ar dori cineva ca Anne să aibă un partener ca mine?
Şi, de altfel, în timp ce stăteam cu ea seara la foc şi **discutam** ore în şir la nişte ceşti de cafea, un nume apărea mereu şi nunii Tommy Hopkins. Ea şi cu Tommy au crescut împreună. **Prieteni** vechi, doar prieteni, ţinea ea să accentueze. Unii dintre **bărbaţii** neînsuraţi din tabără se arătau interesaţi de Anne, iar ei ii **plăCQI** de aceştia, dar întotdeauna ofta şi se întreba de ce nu puk\i -,.i M simtă cu adevărat atrasă de nici unul.
„Eu ştiu, am spus, pentru că eşti îndrăgostita de **Tommy** Hopkins".

II

Cuvântul s-a vestit cu putere

„A, nu-i adevărat. II iubesc doar ca pe un frate, şi atâta tot", răspundea ea întotdeauna. Eu, însă, ştiam mai bine.
După tabăra din junglă, m-am urcat într-un autobuz şi m-am dus să locuiesc câteva săptămâni într-un mic sat alături de un traducător înainte de a urma a doua serie de cursuri de vară la Wycliffe.
Acea primă experienţă a traiului într-un sat a fost un dezastru. M-am întors acasă cu senzaţia apăsătoare a unei crunte dezamăgiri atât în privinţa experienţei a ceea ce trăisem, cât şi a modului în care mă descurcasem eu însămi. Dacă asta era munca misionară, trebuia să mă întorc la fermă. Dată fiind educaţia mea, însă, nu-mi puteam îngădui să renunţ. Cu toate acestea, eram îngrozită la gândul unui angajament permanent. Nu ştiam ce loc să aleg pentru a-mi desfăşura activitatea; nu aveam un partener; nu eram în stare să iau nici o decizie.
De ce nu-mi pot pune încrederea în Dumnezeu? De ce mi-e atât de teamă?
Când mi-a venit rândul să discut cu cei de la Wycliffe despre viitoarea mea misiune, am izbucnit în lacrimi. Eram convinsă că nu-mi vor permite să rămân printre membrii organizaţiei din moment ce nu mă încredinţam lui Dumnezeu în faţa necunoscutului. Dar în loc să mă concedieze, mi-au sugerat o misiune temporară, un an în Guatemala. Am fost în culmea fericirii. Mi-au văzut slăbiciunile şi cu toate acestea m-au vrut în continuare. Apoi, recunoştinţa mea s-a volatilizat. *Dacă nu sunt capabilă de aşa ceva?* însă, în ciuda temerii mele, am hotărât să încerc din nou. M-am dus în Guatemala pentru un an.
Cutreierând prin munţii Guatemalei, m-am îndrăgostit de frumuseţea acestora şi a oamenilor lor. Fiecare sat îşi avea propriul costum tradiţional, unic şi plin de culoare: roşu, alb şi albastru într-un loc; pantaloni din pânză ţesută de mână cu dungi purpurii în alt loc. Copilaşi îmbrăcaţi întocmai precum bunicii. Fiecare sat era pitoresc. Era un tărâm al aventurii ce părea desprins din cărţile de poveşti ale copilăriei mele.
Stăteam pe un deal, admirând priveliştea unui lac magnific, când cineva mi-a spus că acesta era în realitate un crater vulcanic. O lume străveche de ruine mayaşe se aflau încă sub apele liniştite şi reci. Aş fi vrut să văd oraşul din adâncuri; îmi subjuga imaginaţia. *Dar cum aş putea face traducerea Bibliei aici, mă întrebam. Voi face rost de un partener şi vom trăi alături de aceşti oameni... vom mânca tortillas fierbinţi şi proaspete... vom învăţa cum să ne*

.........lul

scufundăm pe fundul lacului şi vom povesti </r.s/i/i' ***ruliu** străvechi. Asta este!* Şi în ziua aceea, un nou vis a pi

Im vlnţl

Intre timp, pentru a mă adapta noilor **împrejurări** im stabilit un principiu: să aştept două săptămâni înainte de ii c lluH condiţiile de viaţă. Dacă m-aş fi oprit mai întâi asupra grcutflţiloi aş fi căzut pradă depresiei. Oricum, după două săptămâni, Iml dădeam seama cum să fac rost de apă potabilă, unde sa **mfl** îmbăiez, ce să folosesc pentru iluminat pe timpul nopţii şi chiai cum să amenajez ceva care să poată fi utilizat pe post de baie.
Cât timp am stat în Guatemala, am început, în sfârşit, să înţeleg ce înseamnă a fi misionar. Am trăit alături de nişte traducători, Ken şi Bobbie Williams, care au fost modele eminente. Să trăiesc împreună cu ei a fost ca şi cum aş fi stat pe scaunul din faţă al maşinii, urmărindu-l pe tata cum conduce. Familia Williams oferea parcă imaginile vii ale unui film documentar despre cum e să fii misionar.
Aveau o relaţie minunată cu băştinaşii Chuj, cu biserica şi cu propriile lor fiice. Ken petrecea ore întregi explicând Scriptura, în ceea ce alţii ar numi o relaţie de „discipolat". *Aşadar, întreprinderea de a traduce Biblia crea discipoli,* m-am gândit. Am urmărit cum Ken şi Bobbie îşi făceau prietene apropiate din mamele care îşi aduceau la ei copiii cu răni şi tăieturi şi cu alte nevoi medicale. Am descoperit miracolul leacului pentru paraziţii intestinali: o singură doză putea elimina şaizeci de viermi de lungimea unui creion -băştinaşii Chuj i-au numărat - dintr-un copil în vârstă de doi ani. începeam să văd cum se face, cum e să fii misionar.
Chiar înainte de a mă întoarce în State, am primit o scrisoare de la Anne, în care îmi spunea că era gata să-şi asume un angajament şi mă întreba dacă mai aveam încă nevoie de un partener. I-am scris imediat înapoi: "Da! Şi am locul tocmai potrivit pentru noi în Guatemala!" I-am descris totul.
Răspunsul ei la scrisoarea mea îmi aducea o veste teribil de neplăcută: fusese deja repartizată într-o regiune care avea, mai mult decât oricare alta, de misionari - Filipine. *Filipine?,* m am gândit. *Fâşia aceea izolată de nisip cu un **cocotierpe el? Locul** acela plat şi încins?*

Timp de o lună, m-am frământat, m-am rugat şi m-am certat cu Dumnezeu. *Ce hotărâre ar fi fost mai nimerită?* Să o însoţesc pe buna mea prietenă, cu care aveam certe afinităţi, pe o insulă toridă şi nisipoasă ori să lucrez în munţii Guatemalei, însă cu riscul unui partener necunoscut. Necazul era că mi le doream pe amândouă: şi partenera, şi locul.

Ştiusem, oricum, răspunsul dinainte. Fireşte că m-am dus cu Anne; potrivirea de caracter este foarte importantă. Aveam să renunţ, astfel, la încă un vis.

IN CE NE-AM BĂGAT?

Am coborât de pe vaporul *Michlgan* şi am păşit pe pământul Filipinelor la 20 februarie 1962. Nişte colegi ne-au întâmpinat pe doc şi ne-au condus la reşedinţa temporară, străbătând mai multe zone ale portului şi mahalale. Nu mai văzusem niciodată un loc asemănător cartierelor defavorizate din interiorul oraşului Manila. M-a durut inima când am dat cu ochii de priveliştea jalnică a unor copii numai piele şi os, hălăduind de unii singuri pe străzi şi a construcţiilor provizorii din tablă şi lemn pe post de case. Privind afară pe geamul microbuzului, mi s-a pus în nod în gât.
N-aveam, însă, timp de şovăieli. în drum spre casa de oaspeţi, am întrebat despre eventualele locuri în care ne-am li putut stabili pentru a ne începe munca de traducere. **Wycliffe, ni** s-a spus, tocmai terminase de trecut în revistă limbile **din nord** şi aflase despre un grup de oameni care trăiesc la **două zile** de mers pe jos de unde se sfârşeşte drumul şi care avea nevoie de **o** traducere a Bibliei. Ajutor! Nu ne surâdea deloc **o asemenea** /.ona pierdută de lume.
'De fapt, auziserăm despre un lac natural **alimentai de** un izvor în sud, unde se află **centrul Wycliffe din** Nasuli. „Nu există cineva, pe-acolo, prin **apropiere, care să aibă** nevoie de **o** traducere?", am întrebat pline **de speranţă.** Nn **era,** insă, cazul.
După două săptămâni, la **bordul** unui vas care făcea curse între insule, pe când ne **îndreptam** către insula Mindanao, la şedinţa de lucru a organizaţiei, Anne şi cu mine căutam orice îndeletnicire cât de cât exotică. Stăteam lângă parapet, în lumina lunii, mâncând mango, după care am coborât la bar şi am comandat,

l;i modul excentric, o coca-cola. Laurie Reid, unul dintre cei care participase la studiul tocmai încheiat de inventariere a limbilor, s-a prezentat şi a început să ne vorbească despre populaţia Balangao, oamenii care trăiesc la două zile de mers pe jos începând de unde se sfârşeşte drumul.
Pe măsură ce ne vorbea, ne imaginam urcând munţii prin jungla tropicală şi ieşind la lumină în văile îngrijit terasate unde oamenii trăiesc în case suspendate pe bârne. Copiii din fotografii ne priveau lung cu nişte ochi imenşi, negri; aveau părul bogat, lucios, ca de smoală.
Prin tradiţie, Balangao erau vânători de capete, deşi, în cea mai mare parte, această tradiţie dispăruse. Bărbaţii mai purtau încă doar o acoperitoare în jurul şoldurilor, iar femeile se înfăşurau în fuste ţesute la război.
Iar aceşti oameni doreau să vină cineva care să trăiască alături de ei şi să scrie în limba lor. Când studiul privitor la limbi a arătat că şapte mii de băştinaşi Balangao au nevoie de o traducere proprie a Scripturilor, unii bătrâni au fost întrebaţi dacă ar socoti de cuviinţă să invite americani pentru a trăi în mijlocul lor. Au discutat această propunere şi au ajuns la un consens.
Unii se gândeau că poate ar fi mai bine să aibă mai mulţi oameni albi în vale. Preoţii europeni se aflau în regiune de zece ani şi construiseră singurul liceu existent în societatea Balangao. Poate că, la rândul lor, îi vor ajuta şi aceşti noi oameni albi.
De altfel, le-a plăcut de soldaţii americani pe care îi cunoscuseră în cel de-al doilea război mondial. Americanii şi-au împărţit raţiile cu Balangao şi chiar îşi lustruiau singuri bocancii. Nu i-au supus la munca grea de a tăia copacii pentru a croi drum prin junglă, cum făcuseră unii dintre inamicii străini despre care le-au povestit părinţii şi bunicii lor.
E adevărat, unii dintre străinii nepoftiţi şi-au pierdut capetele - Balangao ştiau să se răzbune -, iar nepoţii lor erau încă supăraţi pe străinii care, venind, îi trataseră astfel.
Americanii, însă, au fost altfel; i-au tratat pe Balangao cu respect. în cele din urmă, bătrânii au vorbit în numele obştii. „Da", au anunţat într-un final, „ne-ar plăcea să vină americanii să trăiască alături de noi".
Cu cât auzeam mai multe despre Balangao şi ne rugam pentru ei, cele două zile de mers pe jos contau tot mai puţin. Duhul lui Dumnezeu nc-a subjugat imaginaţia; nevoia şi aventura au dat naştere unui nou vis pentru noi.

întrucât Balangao era singurul lucru la caic ne **pul**.....
gândi, l-am anunţat pe director că vrem să mergem acolo. „O, **nu** a exclamat, „nu trimitem femei acolo. Locul acela cslc iiuih **pn** | greu accesibil".

„Dar nu pentru noi", am insistat. „Putem străbate **pe |oa** atâta distanţă". Ne doream cu ardoare să mergem.
Am purtat noi discuţii şi iar ne-am rugat pentru acest lucru. Câteva zile mai târziu, directorul ne-a oferit ocazia să **pledăm** în favoarea puterii noastre de a urma calea pe care ne îndruma Dumnezeu. L-am încredinţat că ne putem descurca. După ce s-a asigurat că într-adevăr am înţeles cât de greu va fi să călătorim şi să trăim acolo, s-a învoit să ne repartizeze la Balangao.
Fericite, am cumpărat provizii: pungi de zahăr, sare, făină, cutii de lapte praf, margarina şi o ladă cu conserve de macrou. Am cumpărat lighene şi săpun, luând totodată păturile, prosoapele şi sacii de dormit pe care le aduseserăm cu noi în rucsaci. Laurie, care a fost de acord să fie ghidul nostru şi să ne prezinte locuitorilor Balangao, ne-a ajutat să încărcăm totul într-un autobuz vechi şi am pornit la drum, părăsind Manila.
Ne-a luat trei zile să străbatem drumul întortocheat. Părea că suntem la capătul lumii. Autobuzul arăta ca o biserică veche, cu rânduri de bănci din lemn dintr-o parte în alta pentru şezut. O porţiune era uşa permanent deschisă. Era plăcut şi răcoros - până să plouă; după aceea a fost jilav şi mocirlos. în sezonul uscat, nu avea importanţă ce culoare aveau oamenii care urcau în autobuz; atunci când coborau, toţi erau la fel, de un gri deschis prăfos.
în fiecare zi ne trezeam întorşi cu încă o sută de ani în trecut. în a treia seară, ne-am oprit cu un zgâlţâit în Barlig, un orăşel aflat la capătul drumului. Oameni amabili ne-au **coborâl** bagajele de pe autobuz şi ne-au urmat într-un han rustic tic **munte,** Ne-au îngrămădit lucrurile în camere, după care ne-am **prăbuşii** pe paturile din stinghii de lemn, încercând să dormim.
în următoarele două zile, Laurie ne-a **prezentat oamenilor** din oraş, inclusiv primarului, câtorva dascăli şi **preotului,** ()amcnii de munte din Filipine sunt vestiţi pentru ospitalitatea lor. Cei care ţineau hanul au gătit mâncăruri speciale **pentru** noi. **Era** mereu acelaşi lucru: orez pregătit întocmai **dupfl CUB]** îşi imaginau ei că le-ar plăcea americanilor - moale şi **zemos** - şi **o** conservă cu nişte foarte scumpi şi foarte selecţi căinaţi Vicnna. Nu ne serveau verdeţuri ori fasole, ceea ce mâncau ei, ori măcar macrou la conservă, un deliciu pentru cei mai mulţi dintre ci. Nu, ne serveau cu tot ce se putea oferi mai bun în oraş. îmbucam cumva şi ne lăsa

gura apă în timp ce ei mâncau ceea ce considerau a fi prea nedemn de noi: orez solid, frumos şi supă de legume plină de arome.
Majoritatea bărbaţilor din munţi înţelegeau limba folosită în schimburile comerciale, însă doar atât cât să poată încheia tranzacţii simple cu cei din afară. Ei nu înţelegeau îndeajuns de bine limba încât să pătrundă concepte mai profunde cum sunt cele din Scriptură. Iar femeile înţelegeau chiar mai puţin - iată de ce mergeam la Balangao.
Femei şi bărbaţi scunzi şi îndesaţi, cu muşchii puternici, au căzut de acord să ne care cutiile şi bagajele de-a lungul drumului de două zile spre Balangao. Am pornit la drum. Şi am suit. Iar uneori aproape că ne-am târât. Pieptiş. Apoi la vale. Mai întâi, poteca şerpuia înainte şi înapoi, după care a luat-o aproape drept în sus, pe versantul muntelui, prin junglă.
In prima zi am aflat despre lipitori. Rareori se întâmplă să simţi când se prind de tine, fiindcă acestea injectează un anestezic împreună cu anticoagulantul care face ca sângele să-ţi curgă fără oprelişte. Când se satură, se desprind, dar sângele continuă să se scurgă din rană ore la rând. Când ne-am oprit să ne odihnim, Anne s-a trezit cu combinezonul plin de propriul sânge.
Ţinându-ne strâns de rădăcini ca să nu cădem de pe munte, ne întorceam capetele pentru a cuprinde cu privirea grădina Paradisului, cu graţioasele orhidee prelingându-se din copacii uriaşi; drumul pe jos a fost un amestec paradoxal de chin şi frumuseţe. Mergeam prin ploaie păşind pe cărările de pământ înnămolit, alunecos ca gheaţa. Epuizaţi, am ajuns la un moment dat în primul sat, unde ne-am ghemuit unul lângă altul peste noapte în casa de munte plină de fum a unui învăţător.
încă frânte de oboseală în dimineaţa următoare, Anne şi cu mine n-am vrut să dăm nici un semn în privinţa oboselii care ne încerca ori a faptului că s-ar putea să nu fim în stare să mergem mai departe. Ziua aceea, a doua, nu se mai termina. Izbucneam în lacrimi din când în când, din fericire niciodată amândouă în acelaşi timp. Ne-a prins bine popasul pe care l-am făcut pentru a ne mânca merindea de drum: orez rece în frunze de banană, un ou fiert tare şi puţină sare grunjoasă umezită în propriul pachet.
Ne-a luat toată ziua următoare să străbatem coama văii Balangao, o uriaşă covată terasată din vârf până la poale cu trepte formate din terenuri de un verde deschis fluorescent şi pereţi din piatră sură. Vedeam de sus a opta minune a lumii: terasele de orez. Casele erau suspendate pe patru stâlpi de susţinere; pereţii erau din cherestea tăiată manual, iar acoperişurile erau făcute din

paie. Câmpurile de jur împrejur erau presărate ilm I...... Ii
nişte case în miniatură: grânarele pentru orc/. **Valea em Iu** l> I **dl** impresionantă ca jungla.
Deodată, cărarea s-a transformat într-un drum **pietruit** care ducea în Natunin, un oraş de munte îngrijit. Ne-am **întâlnii** cu primarul, care ne-a invitat înăuntru, ne-a dat să mâneam din nou orez moale *şi* ceea ce el, o persoană marcantă, a pus **deoparte** pentru oaspeţii de seamă: cârnaţi Vienna. Ne-a pus la dispoziţie **o** cameră întreagă în

casa lui în noaptea aceea. Ne lăfăiam în lux.
A doua zi, când ne-am trezit, nu ne venea să credem că ne aflăm chiar *pe* teritoriul Balangao, unde urma să traducem Scripturile - asta dacă ne şi găseam un loc în care să stăm. Am luat la pas, toată ziua, valea aceea frumoasă, trecând dintr-un sat în altul, toate alcătuite din câte treizeci şi ceva de case îngrămădite laolaltă. Potecile erau nişte valuri de pământ de cincisprezece centimetri lăţime, pe creasta teraselor de orez pline de nămol şi apă; erau aşezate deasupra pereţilor de rocă tăiaţi în versanţii munţilor. Erau alunecoase chiar şi când erau uscate. De multe ori, mici bucăţi de argilă care păreau inofensive erau bulgări care te aruncau cu picioarele în sus şi uneori chiar peste marginea cărării înguste. Dacă se întâmpla să alunecăm de pe cărarea de pe culme, ne trezeam împotmoliţi până la genunchi în nămol. Dacă, însă, am fi căzut pe terase, ne prăvăleam de la înălţimea peretelui pe care eram cocoţaţi - între un metru jumătate şi şase metri.
Am mers pe jos, obosiţi, până la ultimul sat din capăt, Botac. Tenişii ne erau încleiaţi de noroiul în care ni se afundaseră paşii pe terase. Până în momentul acela, o serie de oameni s-au oferit să elibereze o parte din casele lor, pe care să le împartă cu noi; aici, însă, ne-au oferit o casă întreagă, uriaşă, după **standardele** Balangao. Era o încăpere de patru metri şi treizeci de **centimeti** i lăţime şi patru metri şi nouăzeci de centimetri lungime, având chiar şi o bucătărie separată. Se afla la mai **puţin de** cinci **minute** distanţă de un izvor înspumat cu **o** apă **scânteietor** de **curată.**
Era iceal. Lauric a vorbit cu **bătrânul** Cartau, cel caic răspundea de casă şi cu care discutase înaink[1]. **l-am fosi prezentate** ca fiind „acei americani care ai zis **că** ţi-ar **plăcea** sa vină să trăiască alături de voi".
Canao şi ceilalţi **au** fosl **îngroziţi.** Nici unul dintre ei nu şi-au închipuit că americanii care vor veni să locuiască împreună cu ei vor fi femei. De fapt, nici unul dintre ei nu mai văzuseră vreodată

femei albe. Dar... îşi dăduseră acordul să primească americani, iar noi eram acolo. Ce puteau face? Ne-au primit.

VOI FI TATĂL VOSTRU

în seara aceea, Canao ne-a servit cina acasă la el. Laurie ne-a spus că, atunci când un Balangao sau orice om din altă comunitate din zona munţilor oferea unei persoane mâncare în casa sa, avea datoria de a-i oferi acelei persoane protecţie, cu preţul propriei vieţi. Canao, reprezentantul satului, îşi făcea cunoscută poziţia.
Venea zilnic să vadă cum ne-am aranjat gospodăria. La câteva zile de când începuserăm să locuim acolo, a intrat cu o expresie foarte serioasă, fără urmă din zâmbetul lui obişnuit. Axata calm în exterior, însă îi simţeam încordarea şi i-o auzeam în voce.
„Nu vă daţi seama că femeile nu sunt în siguranţă aici? Nu ştiţi că noi suntem vânători de capete?" A aşteptat ca sensul cuvintelor să ajungă la noi, după care, cu un oftat, a spus: „Aveţi nevoie de cineva care să aibă grijă de voi - Voi fi tatăl vostru!" A dat scurt şi încet din cap, pecetluindu-şi spusele cu autoritatea celui ce are ultimul cuvânt.
Ne-am aruncat privirea peste cameră la omul mărunt, slab şi musculos, în picioarele goale şi cu nişte pantaloni scurţi jerpeliţi. La un metru şaizeci, probabil că nu avea cu mult peste-cincizeci de kilograme. Lipsa câtorva dinţi din faţă îl făceau **sâsâit;** nu înţelegeam prea bine ce spune. Cei câţiva dinţi pe care îi avea erau pătaţi în roşu de la mestecatul nucilor de *betel**. Ştiam ci n\l
Nuca de betel (Betel nut), cunoscută şi sub numele de *Pinang* sau ***Nucă** de am a,* este sămânţa Palmierului Betel. Nucile *betel* sunt adesea mestecate **pentru efei Iul** lor benefic determinat de nivelul relativ ridicat de alcaloide din **sămânţă,** Nm .1 este tăiată sau răzuită, condimentată cu diferite mirodenii, amestccatS **cu plltrl** de var (oxid de calciu), care eliberează mai bine alcaloidcle, **înfăşurat! Intl 0** frunză de betel şi mestecată sub această formă. (n. tr.)

urmase nici măcar liceul. Prea îşi băga, parcă, nasul. Ne spunea **tot** timpul ce să facem. Alcătuise deja o listă cu cuvintele pe care credea că trebuie să le învăţăm şi ne-a verificat să vadă dacă le ştim.
Iubitul tată al Annei, medic, murise pe vremea când ea era la liceu. Tatăl meu, un spirit viguros, era cât se poate de viu, la ferma noastră din California. *Oamenii nu-şipot înlocui taţii,* ne-am gândit.
Aşa încât, zâmbind silit, am făcut un compromis şi, fără nici entuziasm, i-am zis „unchi", nădăjduind că nu ne va crea prea multe bătăi de cap. Mariano Canao Lucasi, însă, avea spirit de observaţie. Şi-a dat seama ce gândeam. Şi era un om înţelept - nu a ţinut seama de asta.
Când am început să despachetăm, o mulţime de băştinaşi Balangao ne-au invadat casa. Oamenii veneau când li se năzărea, violându-ne nevoia tipic americană de intimitate. Deschideau cu nonşalanţă cutiile, să vadă ce e înăuntru, insensibili la valoarea pe care noi o acordam proprietăţii private, şi exclamau cu răsuflarea tăiată: „închipuiţi-vă, o cutie întreagă cu săpun!"
Unchiul Canao a spus: „Da, şi asta nu e tot. Să vedeţi ce provizii au în pod!" Cele câteva mici cutii cu conserve de mâncare pe care le aduseserăm ca să ne ajungă în următoarele trei luni erau pentru ei o avere de neînchipuit.

Iniţierea noastră în limba şi cultura Balangao a început în timpul zilelor şi serilor când oamenii se strângeau în jurul nostru învăţându-ne cuvinte şi corectându-ne pronunţia. în fiecare seară, după cină, unchiul Canao venea la noi să ne înveţe.
La cinci zile după sosirea noastră, am fost chemată să asist la naşterea unui copil. Am urcat scara din bambus şi am găsit fetiţa deja născută. Se născuse moartă - primul prunc mort pe care îl văzusem vreodată. Cu sufletul golit, m-am aplecat, am ridicat copilita, am tăiat cordonul ombilical şi am învelit-o în pătură, îndurerată, am aşezat-o lângă mama ei. Mama stătea întinsă pe jos, **lipsită** de vlagă.
Unde sunt moaşele?, m-am întrebat. *De ce n-o ajută nimeni?* Toate femeile stăteau pur şi simplu alături, părând neputincioase şi cuprinse tic nelinişte. Asistasem la câteva naşteri în cadrul cursului medical din timpul pregătirii mele de misionară, dar nu ştiam prea multe. Experienţa mea în privinţa naşterilor era limitată. I-am masat uterul, am dat cu mâna de „nod" şi, încet, i-am împins placenta afară. Uşurate şi cuprinse de uimire, femeilor care priveau nu le venea să creadă cât de uşor a ieşit placenta. Nu

mai văzuseră niciodată aşa ceva. Dintr-o dată, im .un lai ui li 11 In vieţile şi inimile lor. Acest eveniment a marcat începutul i ni li I I mele în moşirea copiilor şi salvarea mamelor lor.
Balangao întrebau fără încetare: „De ce aţi venit?" lai **noii** fără încetare, le răspundeam: „Am venit ca să traducem **Cuvântul** lui Dumnezeu în limba voastră şi să vă învăţăm să îl citiţi, **iai prin** asta să îl cunoaşteţi pe Dumnezeu".
„Da, dar de ce aţi venit?"
Toţi ne puneau aceeaşi întrebare, unii în mod repetat - **iar** noi răspundeam întotdeauna la fel. Pentru ei, însă, acest lucru nu avea nici un sens. Ani mai târziu am aflat că, în cele din urmă, au ajuns la concluzia că, în mod sigur, am venit pentru una din două: fie să le luăm limba şi să o vindem în America, ceea ce explica de ce o notam în scris; fie în căutare de bărbaţi, din moment ce noi nu aveam vreunul.
Sub atenta supraveghere a unchiului Canao, toată lumea a sărit să ne ajute şi să ne satisfacă ciudatele nevoi: au construit o latrină separată (deşi nimeni nu-şi putea închipui de ce doream să punem deoparte aşa ceva); au ridicat antenele pentru radioul nostru; şi, după luni întregi de muncă grea presărată cu mai multe runde de dezbateri aprinse, au construit pista de aterizare şi decolare.
Unchiul Canao ne sprijinea în tot ceea ce făceam, deşi, la început, îi puneam uneori la îndoială sfaturile. Ne-a spus să nu îi plătim pe oameni pentru faptul că ne învăţau limba. Când am vrut să le dăm oamenilor haine purtate - de care aveau nevoie - ne-a atras atenţia să nu o facem. „Dacă daţi lucruri pe **gratis,** oamenii vă vor purta duşmănie, fiindcă nu veţi putea niciodată să le împărţiţi în mpd egal". Aşa încât, fără tragere de **inimă,** ne-am vândut, pe mai nimic, hainele purtate.
Când am insistat să plătim salarii **pentru munca la** pista de aterizare sau la raşchetarea podelei noastre **de** lemn, **a Stabilit** el preţul pentru noi. Dacă plăteam **prea mult, ne-a** explicat, am fi stricat preţul pieţei şi am fi supărat **pe** loata Uimea. Mulţi traducători nu aveau pe cineva **care** sa **le dea astfel** tic sfaturi binevenite, aşa că au învăţat aceste **lucruri** pe propria piele. Curând, unchiul Canao s-a dovedit **a** ne fi într-adevăr de ajutor şi n-am mai ezitat să ţinem seama de sugestiile sale.

Astfel că, atunci când ne-a cerut să mergem cu el la celebrarea unui ritual de încheiere a unui pact de pace, am mers. Bărbaţi şi femei în picioarele goale erau îmbrăcaţi cu cele mai bune veşminte tradiţionale Balangao pe care le aveau: pânze în jurul şoldurilor şi fuste cu modele complexe, azurii şi roşii. Femeile purtau obiectele de valoare primite ca moştenire, coliere cu mărgele chinezeşti străvechi făcute din ceramică şi piatră. Bărbaţii erau cu pieptul gol, iar cei care luaseră parte la vânătoarea de capete aveau tatuaje pe piept.
Bărbaţii cântau, incantau şi improvizau în mod spontan, intonând cu voce modulată cântece tărăgănate, purtând în felul acesta negocierile de pace. La un moment dat, unchiul Canao a început să cânte; în incantaţia lui spunea că suntem fiicele lui şi că mâneam în casa lui. Anunţa prin asta că toate legile care îi protejau pe Balangao ne protejau şi pe noi.
O dată înţelegerea făcută, toată lumea a început să sărbătorească. Apucând de mânerele făcute din oase de mandibulă de om, trei oameni cântau în acelaşi timp la nişte talgere din aramă şlefuită. Băteau în ele într-un ritm incitant care răsuna în întreaga vale. Arme şi cu mine am fost chemate să ne alăturăm cercului de dansatori; ea a intrat imediat, imitând paşii subtili ai unei femei în vârstă, cu capul plecat, cu braţele albe întinse în acelaşi fel ca braţele tatuate ale celorlalţi. Eu eram în urma ei.
în casele în care ne aşezam pe jos şi în afara lor, am căutat să ne ghemuim alături de ei, bând cafea, mâncând carne fiartă de porc cu turte din orez lipicios şi ascultându-i pe oameni povestind despre legămintele solemne care duseseră la încheierea ultimului pact de pace între două neamuri războinice

de munteni.
Aceste pacte de pace puneau capăt luptelor şi uciderilor din răzbunare între două comunităţi. Membrii fiecărei comunităţi puteau să umble pe teritoriile celorlalţi, să se căsătorească între ei şi să lucreze împreună fără teama unor ambuscade şi atacuri - până când nu încălca cineva pactul.
Fără un pact de pace, nici una dintre comunităţi nu se afla în siguranţă în afara propriului teritoriu. De fapt, la început, înainte ca Anne şi cu mine să facem pentru prima dată drumul înapoi pe cărarea pe care venisem, unchiul Canao ne-a atras atenţia să nu spunem nimănui din cei pe care îi întâlnim că eram din Balangao. Cel care întreabă ar putea aparţine vreunei comunităţi războinice care ar putea să se răzbune pe Balangao prin noi.
32
Voi II t ii II
în câteva luni, abilitatea noastră de a vorbi **Balangao** I depăşit pe nesimţite abilitatea lor de a se exprima în **engleza** I I încât am trecut pe Balangao. în Balangao ni s-a părut cât se **poate** de potrivit să-i spunem lui Canao „Ama" - Tată. Iar spunând n m Balangao, suna bine. Unchiul Canao a devenit Ama.
în zilele acelea, aveam doar o mică idee despre darul de la Dumnezeu, care era Ama. Nu înţelegeam că prin noua noastră familie cuvintele din Marcu 10:29 prindeau viaţă. Dumnezeu ne dădea înapoi lucrurile la care renunţasem de dragul Său.
33
Sacrificii şi duhuri
Era mare păcat că eram femei, spunea Ama - dacă am fi fost bărbaţi, am fi învăţat mai repede limba. „Dar", ne-a sfătuit el, „dacă mâncaţi mai mult orez, veţi învăţa mai bine limba noastră". Avea dreptate în privinţa orezului - cu cât mâneam mai mult, cu atât vorbeam mai bine Balangao.
Mergeam în alte sate, traversând cu pasul terasele, treceam pe lângă câinii lor - schelete lătrătoare cu cozi încovrigate - şi urcam micile scări de bambus în casele întunecate şi pline de fum. Privind în jos, prin crăpăturile din podea, vedeam porci negri cu păr ţepos ce râmau peste tot şi orătănii care scormoneau după orice bob gustos de orez care ar fi căzut dedesubt.
Şezând pe duşumeaua raşchetată de lemn, lângă vetrele **de** foc, am mâncat cu mâna cel mai bun orez din lume şi am băut **cafea** neagră tare cultivată pe lângă casă - şi am învăţat să vorbim în Balangao.
Am aflat, de asemenea, despre necazurile **băştinaşilor:** îşi spuneau păsurile şi temerile şi întotdeauna vorbeau despre duhurile rele. Duhurile rele guvernau vieţile băştinaşilor **Balangao** prin nesfârşitele sacrificii pe care le cereau.
Dacă un bărbat mergea în pădure după lemne de **foc** si, din întâmplare, călca pe casa **vreunuia dintre duhuri** ori, mai rău, pe odrasla vreunui duh, trebuia să **sacrifice 0** găină ori un porc. Balangao ştiau când se întâmpla să supere un duh, căci, o dată ajunşi acasă, găseau un copil bolnav sau altceva în neregulă. Trebuia să facă un sacrificiu pentru a-şi repara greşeala.
Apariţia curcubeului, semn al unui rău iminent, vâra groaza în toţi. însemna că trebuie să facă un sacrificiu. Dacă apărea în
35
Cuvântul s-a vestit cu putere
timp ce îşi construiau o casă, fie şi dacă îşi agăţau ultimul raft în interior, trebuia să o dărâme din.temelii.
De multe ori, mamele le puneau copiilor frunze de *taro'* în păr când aceştia plecau de acasă. Erau încredinţate că astfel vor înşela duhurile, care vor crede despre copii că sunt din specia otrăvitoare a plantelor *taro* şi îi vor lăsa în pace.
De asemenea, îşi ghidau viaţa şi după semnele păsărilor. Trei zile la rând l-am văzut pe unul din vecinii noştri cum a pornit spre pădure să vâneze, doar pentru a se întoarce acasă - cântecele unor anumite păsări l-au avertizat în privinţa unei primejdii iminente. Nimeni nu îndrăznea să nesocotească semnele păsărilor.
Cu visele era chiar mai rău. Dacă visau un copil care dormea în odaie cu ei, copilul acela urma cu siguranţă **să** moară dacă nu sacrificau un bivol indian în schimbul vieţii lui.
Balangao nu puteau începe să-şi facă planurile de căsătorie atunci când fierea unui animal tăiat le interzicea. Nu îndrăzneau să pronunţe numele soacrei, în caz contrar se alegeau cu un furuncul. Când un copil cădea, cineva arunca apă pe

locul respectiv şi chema înapoi sufletul acestuia. Inggay, vecinul nostru, a anunţat la naşterea fiului său că are o fiică, pentru a înşela duhurile rele, care i-au lăsat în viaţă fetele. Duhurile i-au răpit toţi fiii, în afară de unul.
Balangao se străduiau să producă suficientă hrană pentru ei şi să crească destui porci şi păsări de curte astfel încât duhurile să rămână liniştite şi să le lase copiii în viaţă. Uneori, rezervele unei întregi **familii,** cu tot cu rude, erau strânse pentru a satisface cererile duhurilor.
Dacă sacrificiul necesita un bivol indian, mergeau la toate rudele, din uşă în uşă, ca să strângă bani şi obiecte de valoare cât să le ajungă pentru a cumpăra un animal atât de scump. Nici o rudă de sânge, indiferent cât de îndepărtată, nu ar refuza să dea ceea ce are ca să ajute pe cineva din familie să răspundă pretenţiilor duhurilor.
La venirea noastră, singura carne pe care Balangao o mâncaseră vreodată era ceea ce rămânea după un sacrificiu. Ne chemau: „Veniţi să mâncaţi ce au lăsat duhurile". Era nevoie de sânge pentru a invoca duhurile. Când acestea veneau, cereau sacrificii suplimentare. Dar duhurile luau doar duhul animalului şi lăsau oamenilor carnea. Balangao ne-au explicat: „Duhul se hrăneşte cu duh, carnea se hrăneşte cu carne".
'Plantă cultivată în zonele tropicale ale Asiei şi Americii, dar şi în unele ţări
mediteraneene, ai cărei tuberculi se consumă ca şi cartofii, (n. tr.)

Chiar şi atunci când cererile Ic erau **îndepliniţi** le luau de multe ori copiii sau recoltele. Duhurile **comunii** .111 **1**11 ajutorul unui mediu, pentru ale spune că sacrificiul nu **fusese hlni** primit. Nu ofereau niciodată un motiv, iar Balangao nu **aşteptau** niciodată vreunul. Ama şi soţia lui, Ina, pierduseră şase **din** < ei doisprezece copii ai lor - în ciuda încercărilor de a **răspunde** fiecărei cereri venite din partea duhurilor. Ani de zile, Ina a **trăil** prinsă într-o negură de durere pe măsură ce copiii îi mureau unul după altul. Duhurile nu-şi urmăreau decât propriile nevoi; nu le păsa niciodată de suferinţa ori sărăcia celor din Balangao. Erau mai puternice decât oamenii şi nu trebuiau cu nici un chip înfruntate.
Când cineva se îmbolnăvea, neamurile şi vecinii se strângeau în jurul persoanei respective punând nenumărate întrebări. Nimeni nu se întreba despre cauza secundară a bolii: „E febră tifoidă?!" ori „E tuberculoză?" în schimb, examinau cauza primară: „Prin ce au supărat duhurile?" Şi încercau să ghicească ce s-a întâmplat: „Poate a călcat peste un duh în pădure". „Ah, poate a trecut pe lângă un copac în care trăia duhul". „O, poate că a muşcat-o un fulger".
Tuturor le era îngăduit să îşi dea cu părerea. Pe urmă, chemau mediul acasă pentru a le spune prin ce a fost supărate duhurile. Numai un duh care vorbea printr-un mediu putea să numească nelegiuirea şi sacrificiul prin care aceasta putea fi ispăşită.
Mediul se ghemuia sub casa celui bolnav sau înăuntrul ei, se apleca după o găină, o omora şi îi folosea sângele pentru a invoca spiritele.
N-am să uit niciodată momentul în care am văzut prima dată, împreună cu Anne, pe cineva posedat de **duhuri.** Nu ne aflam de mult timp în Botac, când micul Aglipay **a contractai o** pneumonie. I-am dat o injecţie cu penicilină, **dar duhurile le au** spus părinţilor, prin intermediul mediului, **să** nu mai permită ca fiul lor să primească injecţii. în **a** treia **zi, respiraţia lui era** îngreunată; devenea slabă şi sporadică. **1** se **tăia tic trei-patru** ori pe minut. Era evident că nu mai putea să o ducă mult.
A fost chemată bătrâna **mediu** şi s-au făcut sacrificii. Aceasta a chemat duhurile, spunându-le pe nume; a fost cuprinsă de convulsii şi tremurături; apoi, ţeapănă ca o scândură, şi-a pierdut cunoştinţa. Au prins-o în timp ce cădea. Oamenii s-au adunat în jurul ei, iar când aceasta şi-a revenit, au început să le adreseze spiritelor întrebări.

„Cu ce am greşit?"
„Ce plată să vă dăm?"
„Ce sacrificiu să vă aducem?"
După care, femeia a vorbit cu o voce de bărbat, vocea duhului. Duhul voia doar nişte porci şi nişte găini, de aceea l-au îmbolnăvit pe băiat, ca să le atragă atenţia părinţilor. în schimbul vieţii băiatului, acceptau trei porci, două găini şi nişte orez, vin şi mărgele. Tatăl a simţit **o** imensă uşurare; putea satisface pretenţiile duhurilor.
Negocierile s-au încheiat şi, cu o smucitură violentă, duhurile au ieşit din mediu. Buimacă, bătrâna s-a apucat cu o mână de gâtul iritat şi cu cealaltă de capul care o durea. Bărbaţii au alergat să taie animalele şi să ofere sufletele acestora duhurilor.
A doua zi, copilul muribund se simţea bine.
Am rămas consternată. *Duhurile acestea chiar au putere,* mi-am zis. A fost cel mai sinistru lucru pe care îl văzusem vreodată. Nu e de mirare că oamenii se împotriveau îndemnului de a urma calea lui Dumnezeu: „Dacă nu mai aducem sacrificii, ce vom face atunci când copiii noştri vor fi bolnavi? Să-i lăsăm pur şi simplu să moară?"
Era, însă, o persoană în Botac care nu aducea sacrificii duhurilor. Una singură. Tekla, unica fiică a

celui mai puternic mediu din întreg ţinutul Balangao, refuza să aducă jertfe.

AŞ VREA SĂ-L POT CUNOAŞTE PE DUMNEZEU

Balangao credeau că tatăl Teklei, Uyyama, era urmaşul unui duh. Cu mult timp în urmă, unul din strămoşii lui s-a căsătorit cu o fată foarte frumoasă pe care o găsise într-o peşteră din pădure - „fiica unui duh" care trăia în munţi. Rămăşiţe din acel duh sălăşluiau într-un tub de bambus numit *toeto.* Şi, pentru un anumit preţ, duhul îşi folosea puterea în folosul păzitorului său.

în ciuda redutabilei sale moşteniri, şase din cei şapte copii ai lui Uyyama muriseră. într-o încercare disperată de a o salva pe Tekla, ultimul lui copil, şi-a vândut sufletul şi a acceptat să fie păzitorul acestui *toeto.* Tubul de bambus se afla într-un vas de lut atârnat de grinda casei sale, la vedere. Duhul vorbea, se pare, Iară ajutorul unui mediu. Uyyama îi aducea ofrande în găini şi **ouă,**

Tekla a supravieţuit copilăriei, iar Uyyama a **fost** convins că meritase să slujească duhului din *toeto,* însă Tekla, personal, **nu** avea să aducă sacrificii duhurilor. Pe când era mică, **zona** fusese vizitată de un preot misionar. Acesta le arătase tuturor un **tablou** cu un înger care veghea asupra unui copilaş. I ,c vorbise despre un Dumnezeu minunat aflat în ceruri, care avea **îngeri meniţi** să aibă grijă de copii. Din ziua aceea, Tekla **a tânjii Să** ii **cunoască** pe acest Dumnezeu. Prietenii ci, însă, **o** necăjeau **spunându-i;** „Nu poţi fi creştină. Tu eşti urmaşa unui duh rău".

Preotul misionar venea prin sat din când în când, iar după ce pleca, oamenii se adunau în grupuri prin case şi discutau despre lucrurile pe care le auziseră. Stând deoparte şi ascultând, Tekla a învăţat rugăciuni creştine pe care, mai târziu, le-a împărtăşit

şi altora. „Poate că, dacă nu aduc sacrificii", şi-a spus, „poate că atunci Dumnezeu va veni la mine".

Tekla a crescut, s-a măritat cu un bărbat pe nume Tony şi a avut copii. Duhurile au prigonit-o neîncetat, dar ea a refuzat să aducă sacrificii - chiar şi atunci când i se îmbolnăveau copiii. Fapt care 1-a mâniat pe tatăl ei. Nu-şi iubea copiii? Nu-i păsa dacă mureau? Duhurile au abătut asupra ei boli nesfârşite şi au încercat să o ucidă. Bolnavă de moarte, i-a pus pe oameni să o ducă din casă în casă pentru a scăpa de duhuri, dar acestea reuşeau întotdeauna să dea de urma ei. Nu toţi le vedeau, Tekla, însă, da. Apăreau în chip de câini monstruoşi, uriaşi, negri sau ca fiare sălbatice. Ea le arunca nisip în ochi, însă ele continuau să îi apară şi să îi vorbească.

Tekla se gândea serios să aducă sacrificii. Era pe punctul de a se da bătută. „Poate că niciodată nu-1 voi putea cunoaşte pe Dumnezeu", s-a gândit. „Poate că trebuie să aduc sacrificii şi să cad la pace cu duhurile".

Am apărut, apoi, Anne şi cu mine.

Ne întrebam dacă va înţelege vreodată cineva, *oricine,* motivul pentru care veniserăm. Astfel că atunci când Tekla ne-a întrebat, am oftat amândouă, îngăimând: „Am venit ca să punem cuvintele lui Dumnezeu într-o Carte şi să vă învăţăm să citiţi, ca să-1 puteţi cunoaşte pe Dumnezeu".

„Să îl cunoaştem pe Dumnezeu!", a rostit pe nerăsuflate. "O, mi-aş dori să-1 pot cunoaşte pe Dumnezeu!" Nu ne venea să ne credem urechilor - să fi înţeles, în sfârşit, cineva?

Tekla a petrecut nenumărate ore cu noi în primele luni. Anne şi cu mine ne străduiam să o învăţăm despre Dumnezeu, iar ea ne ajuta să învăţăm Balangao. Ne ghemuiam lângă ea, în faţa vetrei de foc din casa ei, în timp ce ea gătea. *‚flokaychi?* (Ce este asta?)", întrebam arătând spre foc. *‚Apoy",* răspundea. în timp ce sufla în foc printr-un tub de bambus, scoteam un caiet şi un stilou din buzunarul mare al fustei mele şi notam cuvântul.

‚J\[okaychi?", întrebam, arătând spre snopii mici de orez auriu care se uscau deasupra focului. *„Pagey",* răspundea ea. Doi dintre copiii ei scoteau câţiva snopi şi îi puneau într-o piuă uriaşă. Apoi căutau sub casă după nişte maiuri din lemn de esenţă tare, lungi de un metru şi jumătate, cu care, unul de-o parte şi unul de cealaltă, pisau orezul. La orele înaintate ale amiezii, întregul sat răsuna de zgomotele înăbuşite ale femeilor şi copiilor care pisau orez pentru cină.

Mai târziu, copiii puneau orezul pisat într-uu **coş muri** plat, pe care îl scuturau şi îl clătinau într-un ritm regulai. **Boabt** li crem, grase de orez rămâneau în mijloc, iar tărâţele **ţopăiau »pro** margine şi săreau afară din coş. *„Nokaychi?'",* întrebam **arătând** spre o găină care ciugulea dintr-un morman de

tărâţe. *„Mano",* răspundea.
în vreme ce Anne şi eu învăţam limba, Tekla învăţa despre dragostea şi puterea lui Dumnezeu. Am discutat la nesfârşit pe marginea parabolelor şi a Evangheliilor. Ne-a ajutat, chiar, să transpunem povestea de Crăciun într-o piesă de teatru. Cunoştinţele despre Dumnezeu nu erau, însă, suficiente. Fiecare zi sfârşea cu acelaşi suspin al Teklei: „Aş vrea să-1 pot cunoaşte pe Dumnezeu".
Frustrată, mi-am pus întrebarea: *Care sunt cuvintele în măsură să săvârşească miracolul în inima Teklei şi o vor face să îl înţeleagă pe Dumnezeu?*
Câteva luni mai târziu, am părăsit valea Balangao pentru un concediu şi pentru a ne reface proviziile. în fiecare zi ne rugam pentru Tekla, ştiind că numai Dumnezeu putea să-i limpezească lucrurile.
într-o zi, după ce ne-am întors în Botac, la capătul călătoriei noastre pe jos, Tekla o punea, afară, la curent pe Anne cu ultimele noutăţi, în timp ce eu pregăteam masa de prânz pe lampa noastră de gătit cu petrol. Cu sufletul la gură, Anne a intrat val-vârtcj în casă şi, aşezându-se dintr-o săritură pe verandă, a spus: „Ghici ce spune Tekla acum? Spune: 'Cât de schimbată este viaţa mea de când Dumnezeu a venit la mine'."
Dintr-o dată, Tekla radia de fericire. „Pot efectiv **să-i** vorbesc lui Dumnezeu în Balangao, în propria mea limbă", a /is. "îi pot vorbi, chiar, despre neliniştile mele. El e ocrotitorul meu; e mai puternic decât spiritele. Şi nu este asemeni lor: nu **minte** şi nu are nevoie de porci şi găini, aşa cum au ele. Suni **Importantă** pentru el!"
Tekla auzise glasul lui Dumnezeu. El însuşi îi vorbise. îl auzise oferindu-i mântuirea şi a înţeles că pana si **ea,** descendenta unui spirit rău, putea să-1 cheme pe **Dumnezeu** iu viaţa ei. Iar Dumnezeu, într-adevăr, venise. **Era** in **extaz,** lai noi eram uluite.
împreună cu alţi câţiva, **Tekla** ne-a **ajutat** sa alcătuim un alfabet care cuprindea şapte vocale şi **cincisprezece** consoane. Ne-a iniţiat, totodată, în semănarea şi recoltarea orezului. O urmam precaute pe câmpurile de orez, încovoindu-ne cu picioarele

afundate în nămol până la genunchi. Apoi, ne-a arătat cum sarea îndepărta de pe picioarele noastre lipitorile de pe câmp.
De asemenea, Tekla ne-a dus în grădina ei de pe versantul muntelui, unde am cules şi am decojit fructe de ananas. Ne-am aşezat cu faţa înspre maiestuoasele terase cu orez. în timp ce mâneam ananas, zeama ne curgea pe braţe în jos şi ne picura de pe coate. Nici un cap regesc nu mâncase vreodată un fruct atât de dulce ca ananasul ce creşte pe versanţii ţinutului Balangao.
Tekla a avut de plătit un preţ scump pentru prietenia cu noi. Populaţia Balangao păstrează relaţii apropiate înăuntrul comunităţii. în concepţia lor, unul dintre cele mai rele lucruri care se pot întâmpla este să fii izolat. Invidioşi pe prietenia din ce în ce mai strânsă dintre Tekla şi noi, ceilalţi Balangao o pedepseau cu vorbe tăioase pentru a o readuce la ordine. „Norocoasa de tine", îi aruncau remarca pe un glas prefăcut. Această vorbă era atât o acuzaţie răutăcioasă, cât şi o sentinţă a excluderii. Au stat pe capul ei, încercând să afle despre darurile pe care credeau că i le dăm şi despre banii pe care, cu siguranţă, îi câştiga datorită nouă.
înainte de sosirea noastră, Balangao o tratau pe Tekla ca pe o persoană diferită din cauză că nu aducea sacrificii. Acum, trăsăturile diferite ale Teklei erau şi mai evidente, iar poziţia sa de membru viabil al societăţii Balangao era cu atât mai periclitată.
în cele din urmă, într-o seară, pe când eram singură, Tekla a venit la mine aproape plângând. Nu mai putea suporta. Căutându-şi cuvintele, a spus: „Să încercăm o vreme să nu mai fim aşa apropiate... Poate dacă nu aţi mai veni acasă la mine atât de des... Nu mai pot să sufăr vorbele care umblă".
I-am spus că înţeleg şi că voi lua masa la mine acasă, dar eram devastată. Venisem în Balangao ca să-i ajut pe oameni, iar acum relaţia noastră îi făcea rău Teklei şi chiar o distrugea. Venisem din dorinţa de a aduce viaţă şi speranţă, în schimb abăteam asupra capului ei o adevărată furtună. Mi-am dat seama, astfel, că şi Ama purta pe umeri povara acestui gen de clevetiri, de vreme ce eram în mod frecvent prezentă în casa lui. Ce le făceam acestor oameni?
Nu-mi trecuse niciodată prin minte că Evanghelia ar putea provoca suferinţă. Am ajuns la concluzia că undeva greşeam. Dacă procedam corect, *de ce* sufereau aceşti oameni?
Optând pentru o soluţie raţională în detrimentul uneia emoţionale, am decis să le spun lui Ina şi Ama că nu-mi mai era necesară o familie. *Destul cu situaţia asta cu familia,* mi-am spus,

încercând să-mi fac putere şi curaj. *Ii voi pune capul si voi dm* i 11 *viaţă neutră alături de toţi.*
Presupuneam că Ama, asemenea Teklei, va acceptabili **uroi** o soluţie de a ieşi din această situaţie dificilă, de a se **elibera** di această povară. Trebuia, însă, să-l eliberez în aşa fel încât să nu se simtă jignit. Urma să abordez ideea ca şi cum ar fi fost **următorul** pas firesc în activitatea mea.
Pregătisem tot ceea ce urma să spun: „Aţi fost o familie minunată; m-aţi ajutat să trec cu bine peste momentele grele şi m-aţi învăţat să vorbesc Balangao. Acum e momentul să mă desprind şi să continuu pe cont propriu. Haideţi să rupem legăturile de familie. Nu am neapărat nevoie de o familie acum. Cred că ar fi mai bine dacă aş aparţine tuturor..."
A doua zi, Ama a venit până la mine după un pahar de apă rece. Stând acolo, sprijinit de perete, se făcuse în ochii mei de un metru optzeci, iar sâsâitul nu i-1 mai auzeam - era puternic şi înţelept. Trebuia să procedez cum trebuie. Am tras adânc aer în piept. Calmă şi dezinvoltă, mi-am început discursul. Aveam impresia, chiar, că mă descurc destul de bine, când mi-a tăiat vorba.
A luat o poziţie dreaptă, a pus paharul pe biroul meu şi s-a uitat drept în ochii mei, spunând: „Vorbeşti prostii. Ceea ce spui este imposibil. Eşti fiica mea şi vei fi întotdeauna fiica mea!" Am rămas cu gura căscată. Luată pe neaşteptate, mi-au dat lacrimile.
El a continuat: „Nu se poate să pleci urechea la ce vorbeşte lumea. Nu mă iau după ceea ce spun oamenii. Bârfele nu pot răni pe nimeni. E în firea oamenilor să bârfească". A continuat **o** vreme, încheind cu: „Aşa rămâne!" Şi a rămas.
Mai târziu, am auzit că atunci când oamenii l-au **acuzat că** primeşte ca daruri haine purtate de la mine, el a spus: **„într-adevăr,** am un cufăr plin de haine. Veniţi, numai, să vedeţi".
Tekla nu a dat, nici ea, înapoi. Nu ştiu sigur de ce. Poate a urmat, pur şi simplu, exemplul lui Ama.
în Balangao, am aflat adevăratul sens al **cuvântului *familie.*** „Familia" este locul căruia îi aparţii. Am crescut în **Balangao.**

S-AR PUTEA SA TE SIMŢI SINGURA

Le-am explicat în repetate rânduri celor din Balangao că Isus Hristos este mai puternic decât duhurile. Ascultau politicos, însă experienţa îi învăţase că era o nesăbuinţă să nu le dai duhurilor ceea ce voiau: aduci sacrificii sau suferi consecinţele. Văzusem de ce sunt în stare spiritele. Până şi eu ştiam că puterea lor era reală.
în fiecare zi îi vorbeam lui Ama despre Isus Hristos. Dădea din cap şi îmi răspundea mormăind: „Suntem creştini - am fost botezaţi". Se străduia cât putea să mulţumească toate părţile; fusese botezat de un preot pentru a-1 mulţumi pe Dumnezeu, iar Dumnezeu nu-i făcea necazuri. Acum, însă, trebuia să **facă** tot posibilul ca duhurile să rămână mulţumite; acestea creau întotdeauna probleme. Frustrarea mea era tot mai mare.
Ne aflam acolo, Anne şi cu mine, de un an, când **am fosl** programate să participăm la un seminar lingvistic în **îndepărtatul** Nasuli, pe insula sudică Mindanao. Aveam nevoie **de un asistent** în materie de limbă, dar toţi Balangao erau **ocupaţi CU murii** i **ta** câmp. Femeile pregăteau pământurile pentru **semănat,** iar **bărbaţii** reparau pereţii de piatră care susţineau terasele de ore/.
Se estimează că, puşi cap la cap, **pereţii** acestor terase ar face înconjurul lumii. Fiecare piatră c aleasă cu grijă astfel încât să se îmbine exact cu cele din jur. Când se repară un zid grav deteriorat, Balangao cară pietre de la râu, le aşază jos, lângă zid, si caută cu multă chibzuială locul potrivit pentru fiecare piatră, întrucât nu folosesc mortar, pietrele trebuie să se potrivească perfect şi, de aceea, trebuie să le cioplească uneori. Sunt foarte

mândri când reuşesc să construiască un zid trainic, rezistent chiar şi la taifunuri.
Din moment ce nici unul din ceilalţi nu şi-ar fi părăsit câmpurile pentru un timp atât de îndelungat, Ama s-a simţit obligat să meargă cu noi: eram fiicele lui, responsabilitatea lui. Lucrul pe care-1 avea de făcut trebuia să aştepte.
Ama nu mai fusese niciodată în largul mării până să urcăm pe vasul care circula între insule şi care urma să ne ducă pe Mindanao. Cât timp am străbătut Marca Chinei de Sud, a stat la pupa fără să zărească nici o urmă de pământ. în cele din urmă, a dat din cap arătând înspre întinderea albastră şi a spus: „Ne spuneau la şcoală că este mai multă apă decât pământ, dar n-am crezut niciodată până acum".
în timpul seminarului, Ama s-a împrietenit cu asistenţi de limbă de pe tot cuprinsul Filipinelor. Comunicau între ei cu o hotărâre de nestăvilit, chiar şi atunci când nu înţelegeau limba celuilalt. Ama a întâlnit oameni de diferite neamuri, inclusiv unul despre care crezuse dintotdeauna că e de domeniul legendei.

Prieteniile acelea erau biletul lui de călătorie peste tot în Filipine. Era riscant pentru Balangao să călătorească de unii singuri prin anumite zone, dar dacă aveau prieteni în acele zone, care îi însoţeau şi îi găzduiau peste noapte, erau în siguranţă. Ama mi-a spus: „Pun prinsoare că acum aş putea merge aproape peste tot în lume şi aş avea un loc unde să stau".
Un om integru şi cu simţul răspunderii, Ama avea, totodată, simţul umorului. Odată, când Anne şi cu mine ne aflam într-un oraş de la câmpie unde se vorbea un dialect comercial mai răspândit, continuam să vorbim în Balangao cu el. Cei aflaţi de faţă au făcut ochii mari văzând cele două femei albe, înalte de statură, vorbind cu măruntul bărbat **Balangao** - în limba lui.
în cele din urmă, unul s-a dat pe lângă el şi 1-a întrebat cum se făcea că ştiam să vorbim pe limba lui. Clipind şiret din ochi, a spus: „Fireşte că ştiu să vorbească pe limba mea; sunt fetele mele. Mama lor e în America".
Pe măsură ce îl cunoşteam mai bine, îl iubeam tot mai mult pe acest om. îmi doream fierbinte ca Ama să creadă în Isus Hristos. *Dacă aş putea numai să găsesc cuvintele potrivite, poate că, atunci, ar crede.*
în fapt, Ama era la fel de nelămurit ca toţi ceilalţi în legătură cu motivul real pentru care veniserăm noi în Balangao; într-un fel, nu reuşeam să comunicăm cu el. Dumnezeu, însă, ştia cum să ajungă la acest om. Dumnezeu ştia că Balangao aveau darul de

a înţelege visurile... şi Ama a avut un vis. în el, se **făcea** (.1 Am.i se îndrepta spre râu, când a văzut un bărbat Balangao pe ean-nu îl cunoştea. Acest fapt conferise visului o atmosferă de mistCI. pentru că Ama cunoştea pe toată lumea în Balangao. Ama s-a apropiat de străin şi 1-a întrebat: „La urma urmei, de ce au venii aceste copile din America aici?"
Străinul i-a răspuns: „Au venit să-ţi vorbească despre ceva mai trainic decât o stâncă puternică ce se ridică în înalt. Trebuie să crezi ceea ce îţi spun ele". Apoi, Ama s-a trezit.
Ani de zile, nu ne-a povestit despre visul lui, însă visul acela a fost cel ce i-a dezvăluit adevărul mesajului pe care cuvintele noastre nedesluşite şi interpretările greşite de ordin cultural i-1 ascunseseră. Modul lui de a înţelege lucrurile s-a aşezat pe un alt făgaş.
Fusesem plecată la un alt seminar lingvistic şi, întoarsă în Botac, îmi despachetam lucrurile din geamantan, când, pe un ton liniştit, Anne mi s-a adresat: „Trebuie să-ţi spun ceva".
Se însera şi era plin de oameni peste tot. Pe o suprafaţă întinsă între casă şi câmpuri, tăiau lemne, pisau şi cerneau orezul, pregătind masa de seară. Zidurile îmbinate şi ferestrele deschise ale caselor, în imediata vecinătate, nu ne lăsau nici un pic de intimitate, astfel că am mers cu Anne în susul râului, într-un loc izolat, departe de orice potecă, unde puteam să ne facem baia de seară şi să discutăm. Balangao se îmbăiau la izvor dimineaţa devreme ori la adăpostul nopţii. Nouă ni se părea, însă, întotdeauna că **pielea** noastră albă sărea prea tare în ochi - mai ales după ce un om ne spusese că un om alb cu o pânză în jurul şoldurilor **arata ca** un copac fără scoarţă. *întotdeauna* găseam locuri **retrase pentru** baie.
Anne s-a scufundat în apa râului cu un săpun in mâna si mi-a spus că, în vreme ce am fost plecată, a primit o scrisoare de la Tommy Hopkins. Recent, Tommy descoperise ce înseamnă a te consacra lui Dumnezeu. 1-a scris Amici: „Acum sunt liber să mă căsătoresc cu tine".
într-unui din acele momente cu care rareori te întâlneşti în viaţă, am fost copleşită de certitudinea că acesta era planul lui Dumnezeu. O iubeam pe Anne. Ştiam, în acelaşi timp, cât de mult îl iubea ea însăşi pe Tommy, care, la rândul lui, o iubea.

O romantică incurabilă, nu-mi puteam închipui un dar mai bun pentru ea decât Tommy, chiar dacă nu-1 întâlnisem niciodată.
în mod ironic, cea nesigură de acest fapt era Anne. Nu ştia ce să facă. Se întreba: „Cum să-i părăsesc pe aceşti Balangao pe care-i iubesc? Cum să te las singură? Cum rămâne cu pregătirea mea lingvistică şi cu cei care m-au trimis aici ca traducătoare?"
Toate motivele întemeiate ca să rămână, m-am gândit, *cu excepţia celui mai puternic, care o îndemna să plece: este voia lui Dumnezeu.* Am stat în râu mult timp şi am vorbit. Anne a plâns.
Deodată, a apărut un bărbat de după cotul râului, cât pe ce să dea peste noi. Am încremenit amândouă, fără grai. Eram doi copaci fără nici cea mai mică urmă de coajă! Nu ştiam ce să facem... el, însă, a ştiut. Cu privirea înainte, şi-a dus mâna la pălărie în chip de salut, a trecut chiar printre noi şi şi-a

continuat drumul, impasibil. Făceam lucrul potrivit la locul potrivit şi, din punctul lui de vedere, nu exista nici un motiv de jenă.
Am râs cu lacrimi încercând să ne închipuim ce ar fi spus mamele noastre dacă ar fi ştiut. Tot râzând, ne-am întors acasă, unde Anne a petrecut mai multe zile rugându-se şi reflectând la ce ar trebui să facă.
După două săptămâni, Anne a luat avionul spre Statele Unite având uşoare rezerve în legătură cu ideea de a părăsi Balangao. Când a coborât, însă, din avion şi a dat cu ochii de Tommy, Dumnezeu i-a dăruit aceeaşi certitudine pe care mi-o dăduse mic de la început. Orice îndoială s-a evaporat. Două luni mai târziu, erau căsătoriţi.
Am încercat **să** nu **fac** valuri, în speranţa că administratorii organizaţiei nu-mi vor schimba programul din cauză că nu aveam partener. Politica noastră nu permitea unei femei să locuiască singură într-un loc izolat. Dar mi-au îngăduit să stau în Balangao, ţinând cont de trei lucruri: prietenia mea strânsă cu Ama şi Ina; pista de aterizare finalizată, care transforma drumul pe jos de două zile într-un zbor de douăzeci de minute; şi învoiala pe care am făcut-o că mă voi urca în avion şi voi părăsi satul pentru o vacanţă cel puţin o dată la patru săptămâni.
Imediat după ce a plecat Anne, Ama a venit la mine acasă şi mi-a spus: „De acum încolo, vei lua toate mesele la noi acasă. Dacă vei stai numai tu aici, te vei simţi singură; dacă te vei simţi singură, vei pleca acasă, întocmai cum a făcut Anni; iar dacă tu pleci acasă, cine ne va mai da medicamente?"
Puteam rezista la mâncarea lor, însă o asemenea dragoste era irezistibilă.

S-ar puteu sa *iv* *lm|l nlii||iii A
Apoi, Ama mi-a spus să iau o foaie de hârtie; avo di d.....
o scrisoare - către părinţii mei. Le spunea că înţelegea **ce trebuie** să simtă având-o pe fiica lor atât de departe. I-a asigurat **ci ml** aflu în siguranţă şi le-a făgăduit să aibă grijă de mine. Iar Ama **ei** a un om de cuvânt.
Ştiam că va fi o povară în plus pentru Ama şi Ina **să-mi** asigure trei mese pe zi şi mie, fiicei lor din America. *Să cumpăr, oare, anumite lucruri pe care ei nu şi le permit, iar prin asta să las să se înţeleagă că proviziile lor nu sunt îndeajuns?* Dar nu voiam să fiu musafir; voiam să fac parte din familie. Aşa încât, am găsit o soluţie delicată de compromis - făceam rost, în mod tacit, de conserve de macrou.
Mâneam orez de trei ori pe zi şi, de cele mai multe ori, aveam şi ceva pe lângă. în sezonul verzei, aveam varză; în sezonul fasolei, aveam fasole; în sezonul legumelor, aveam legume; în restul timpului, mâncare exotică.
într-o seară, am urcat scara şi am văzut că singurul lucru pe care Ina îl avea de pus pe lângă orez era un castron smălţuit plin cu gândaci lucioşi prăjiţi. Am înghiţit încet în sec. *Ce mă fac?* Stângace, i-am zis surorii mele de patru ani, Celia: „Nu ştiu cum se mănâncă astea. îmi arăţi?" încântată, a luat una mare şi grasă, i-a smuls picioarele, i-a scos acul şi a vârât toată afacerea aia în gură.
Speram să nu-mi sesizeze nimeni tremurul mâinii în timp ce, îndreptând-o spre castron, am reuşit să apuc una dintre creaturile acelea. I-am smuls picioarele, i-am scos acul şi, căutând să-mi înfrâng repulsia, mi-am fixat privirea înspre stânga şi, clin dreapta, mi-am strecurat gândacul în gură. Am mestecat. Spre surpriza mea, avea un gust crocant de prăjeală; era chiar bun, ele fapt!
Nu o dată încercam să mă gândesc la alte cele în **timp ce** mâneam astfel de delicatese. Iar familia mea era întotdeauna atentă şi se întreba dacă avea destulă grijă de fiica lor clin America.
într-o seară, în sezonul cald, înainte de puma **recoltă,** nu aveam legume. Cutiile mele erau goale şi nu aveam nici măcar ferigi din pădure ori melci de pe câmpurile de orez. I'ână In ziua de astăzi, fratele meu adoptiv, **Doming,** în vârsta de cincisprezece ani pe atunci, povesteşte cum am mâncat doar orez cu sare împreună cu ei şi nu m-am plâns niciodată. luam, cu adevărat, una de-a lor.
Ama nu a fost singurul care şi-a făcut griji că mă voi simţi singură. Fără să ştiu, întreg satul conspira în încercarea de a-mi

ţine companie astfel încât să nu sufăr de singurătate şi să plec. Tot ce ştiu e că se aflau mereu oameni în casa mea - de-a lungul întregii zile. Lucru care mă scotea din minţi. îmi schiţam primul proiect al traducerii, selectam fragmente din Evanghelii, şi voiam să-1 termin. Exasperată, îmi lăsam, lipsită de politeţe, oaspeţii singuri şi mă întorceam la masa mea de lucru. în cele din urmă, lucrurile au revenit la normal.
Dacă nu mă simţeam singură cu Anne plecată, eram, însă, nevoită să mă bizui mai mult pe familia mea

Balangao când era vorba de un ajutor, un sfat sau când aveam nevoie de companie, într-o seară, o ceată de bărbaţi l-au adus pe Ama acasă şi l-au lăsat grămadă pe podea. Era beat. Nu se întâmpla des, dar când se întâmpla nu puteam să sufăr. în opinia lui, a trage o beţie era un lucru pe care orice bărbat îl putea face, dar pe mine acest lucru mă punea într-o situaţie cu totul stânjenitoare.
A doua zi clocoteam de furie. M-am întors la locul unde stătea chircit pe podea şi i-am spus: „Acum ce să fac? Tu eşti tatăl meu şi ar trebui să mă sfătuieşti. Dar când eşti beat, nu am la cine să mă duc - ce să fac?" Apoi, m-am răsucit şi, coborând în fugă scara, am ieşit din casă.
Nu a mai băut niciodată.

COPILA MEA, E IMPOSIBIL

Câteva luni mai târziu, unul din avioanele noastre s-a avariat în timp ce ateriza pe pistă. înainte ca pilotul să apuce să-1 repare, un taifun 1-a luat pe sus ca pe o libelulă moartă şi 1-a trântit pe spate, provocându-i stricăciuni mari.
După câteva săptămâni de parlamentari, piloţii noştri au adus un elicopter pentru a ridica fuzelajul, dar nu au putut lua şi aripile. Avioanele acelea sunt atât de mici încât îţi vine greu să crezi că aripile lor au o lăţime de un metru optzeci şi o lungime de şase metri.
Lunile treceau, iar eu mă frământam tot mai mult. Dacă am putea să ducem aripile, cei din departamentul transportului aerian ar putea să repare avionul, care îi deservea pe toţi traducătorii din nordul Filipinelor. Pilotul Wayne Aeschliman a venit **cu** 0 sugestie: „Ai putea, oare, aranja cumva ca Balangao să care aripile pe drum?"
Era o simplă sugestie. în ce mă privea, însă, **necesitatea** însoţită de o sugestie suna a ordin. **Balangao** îi spuneau lui Wayne „Dl. Wayne". Era compromisul plin **de afecţiune, dar** si de respect, între Wayne, care era prea familiar, şi Dl. Aeschlimann, care era prea formal. Le-am spus celor **din Balangao:** „Dl. Wayne are nevoie de aripile acelea. Trebuie să le cărăm de dragul lui".
Au fost de acord - ar fi **făcut** aproape orice pentru Dl. Wayne. S-au dus să examineze aripile, pentru a vedea în ce fel le-ar putea căra, dar s-au întors acasă întristaţi. „Juami", au spus, „nu se poate".

Ştiam că drumul era nămolos, larg doar cât să încapă un singur om, extrem de abrupt şi de întortocheat şi blocat cu tot felul de copaci şi vegetaţie. Insă „nu se poate" nu era niciodată o opţiune pentru mine.
Ama a vorbit în numele celorlalţi bărbaţi Balangao. „Copila mea, e imposibil. Nu putem căra aripile acelea".
Şi totuşi, nu puteam renunţa la idee; trebuia să existe o soluţie. Filosofia tatălui meu devenise propria mea filosofie: „Orice îţi stă în putinţă, trebuie doar să te străduieşti din răsputeri". Trebuia să-1 ajutăm pe Wayne. Trebuia să ducem aripile acelea.
Mi-am adus aminte de câte ori Wayne şi soţia lui, Marilyn, se abătuseră de la traseul lor din pricina mea. Marilyn cumpăra mâncare şi provizii pentru noi, iar Wayne le aducea cu avionul. Wayne zbura până în Balangao şi stătea peste noapte ca să-mi repare generatorul şi tot ce mai trebuia reparat la momentul respectiv.
După ce Anne a plecat, Marilyn a devenit prietena şi confidenta mea de suflet. Când mă aflam în Bagabag, stăteam şi discutam ore întregi. M-am ferit, însă, întotdeauna să mă alătur familiei când se servea masa; mă gândeam că poate eram în plus. într-o zi, însă, când nu am dat curs invitaţiei lui Marilyn la cină, Wayne a venit hotărât la mine acasă şi a spus: „Nu mâncăm până nu vii!"
Am fost cât se poate de mişcată. Mă doreau; nu eram în plus.
Wayne îi ajuta, de asemenea, şi pe Balangao. Aducea pe calea aerului sare, zahăr şi petrol lampant în sat, transportându-i, totodată, atunci când era cazul, pe oamenii bolnavi. Apoi, îi ducea, alături de Marilyn, pe pacienţi cu maşina la spital şi deseori îi găzduiau pe aceştia împreună cu familiile lor în casa cu patru dormitoare pe care o aveau.
Wayne îmi aducea aminte de Anne: şi el avea un respect **absolut** pentru fiecare om şi niciodată nu făcea deosebiri în **funcţie** de condiţia socială. Când promitea unui ţăran că a doua zi îi va aduce sare cu avionul, se prezenta la locul stabilit exact atunci când spunea. Cuvântul lui era nepreţuit. Curând, Wyane şi-a câştigat numele de Fanna - un erou Balangao legendar.
Nu era neapărat surprinzător, fiindcă Anne şi cu mine fuseserăm noi înşene numite Oamenii Fermecaţi. Ne-au spus: „Ştiam că veţi veni într-o zi. Avem poveşti despre voi. Voi sunteţi Oamenii Fermecaţi. Oamenii Fermecaţi pot să stea în casele lor şi să aibă orez fără să meargă la câmp şi să-şi înmoaie picioarele în

noroi. Oamenii Fermecaţi au foc cu care să gătească, deşi Ml m*f| niciodată în pădure după lemne de foc".
Balangao ne-au văzut vorbind la aparatul **nostru de** emisie-recepţie. „Oamenii Fermecaţi pot vorbi cu alţi

oameni **din** sate îndepărtate fără să străbată drumul până acolo".
Iar când pista de decolare a fost finalizată, au spus: „< >, avem poveşti despre voi. Oamenii Fermecaţi pot zbura prin văzduh. Aşadar, voi sunteţi Oamenii Fermecaţi. Ştiam că veţi veni într-o bună zi".
Fermecată sau nu, însă, nu puteam să scot aripile acelea din Balangao. îmi făceam tot mai multe griji în legătură cu ele. Eram prinsă între nevoia lui Wayne de a-şi repara avionul şi posibilităţile celor din Balangao. Mă simţeam prinsă la mijloc între prietenii mei Balangao şi colaboratorii mei. Ideea de a-1 lăsa la nevoie pe Wayne mi se părea inacceptabilă.
Când mi-am pierdut pofta de mâncare, Balangao s-au speriat de-adevăratelea. Hrana lor era atât de puţină încât trăiau la limita inaniţiei. Nu deţineau, pur şi simplu, nici un fel de rezerve, iar a se hrăni era de o importanţă crucială pentru sănătatea lor. Dacă o persoană este bolnavă, întotdeauna o îndeamnă: „Mănâncă, mănâncă!"
într-o seară, la cină, Ama a observat că abia mă atinsesem de porţia mea. într-un târziu a zis: „Of, aş vrea să ai un frate, atunci ar putea el să-şi bată capul cu aceste probleme şi să se ocupe de ele în locul tău".
Ceea ce m-a făcut să răbufnesc. Mi-am pierdut cumpătul. „Dar voi sunteţi singurii fraţi pe care îi am", am exclamat atunci şi am început să plâng cu sughiţuri. „E în regulă... nu vă faceţi griji, vă rog. Voi fi bine. Mă duc acasă acum". Am fugit acasă. I îi erau, însă, îngrijoraţi. Au tras o fugă peste câmpuri şi au chemai **o pe** Tekla, cu gând să mă consoleze.
Cu numai o săptămână în urmă, mă **chemaseră** s;i **o** consolez eu pe ea, nemângâiată fiind din pricina unei **probleme** ilc familie. Balangao credeau că oamenii pol muri **de Inimă rea** sau din deznădejde. Nu puteau înţelege de ce era **atât de important** pentru mine să ducem aripile avionului, dar le era **teamă** că aş putea muri.
întinsă în patul meu, în **noaptea** aceea, m-am simţit vinovată pentru ieşirea mea. Era nedrept să îi supun unei asemenea presiuni si mă simţeam prost pentru că nu-mi stăpânisem emoţiile. Am dormit cu întreruperi toată noaptea şi de fiecare dată când mă

trezeam auzeam oameni discutând dincolo de uşă, rostindu-mi în repetate rânduri numele.
A doua zi dimineaţă, m-am simţit prost ducându-mă acasă la Ama pentru micul dejun. Am urcat scara, m-am îndreptat spre cuptor şi mi-am turnat cafea într-o cană mică de metal înnegrită.
Ama citea o revistă pe care i-o adusesem şi nici nu s-a uitat la mine când m-a anunţat pe un ton placid: „Vom căra aripile". Bătrânii au ajuns la hotărârea că trebuie să o facă, altfel îmi puneau viaţa în pericol.
Ne-a ajutat şi un alt sat. Un pilot, Bill Foster, îi dusese cu avionul pe un adolescent şi pe tatăl acestuia din satul respectiv la spital. Eşuaţi din cauza unui taifun în Bagabag, tatăl şi fiul au locuit şi au mâncat împreună cu familia Foster. Fusese pentru prima oară când au gustat pâine şi au dat gata câte o pâine întreagă la fiecare masă. A împărţi mâncarea cu cineva este un gest cu o mare încărcătură simbolică pentru Balangao. Aveau, prin urmare, o profundă recunoştinţă faţă de „Dl. Bill".
în cultura Balangao, orice fel de îndatorare creează o legătură puternică, unind vieţi într-o împletire de interdependenţă si devotament. întotdeauna îşi amintesc de datoriile pe care le au. în fapt, Balangao se vor îndatora în mod intenţionat faţă de o persoană, doar pentru a întări o relaţie de prietenie.
Oamenii din satul acela m-au privit ca pe una dintre rudele prin alianţă ale lui Bill. Astfel că atunci când au auzit despre aripi, au spus: „Dl. Bill este fratele nostru. Vom căra noi cealaltă aripă".
S-au stabilit douăzeci de voluntari pentru fiecare aripă, în schimburi de câte şase oameni, au cărat fiecare aripă prinsă într-un laţ imens, de-a lungul potecilor înguste care când urcau pieptiş, când coborau abrupt, când traversau râuri. Cei care nu cărau curăţau desişul de pe cărare şi tăiau copacii ce împiedicau aripile să treacă prin cotiturile strânse ale drumului făcut doar pentru drumeţi scunzi şi desculţi. Au cărat aripile pe treisprezece kilometri de drum greu şi pe alţi douăzeci de teren mai uşor.
Trei zile mai târziu, Wayne şi cu mine i-am întâmpinat pe Balangao la capătul drumului. Veneau poticnindu-se pe drum, cu picioarele umflate şi cu urme pe umeri, unde muchiile le intraseră în carne. S-au strâns în jurul nostru, aproape schilodiţi; făcuseră imposibilul... pentru mine.
Wayne s-a îngrozit când i-a văzut. Mai târziu, m-a dojenit blând: „De ce nu mi-ai spus că nu se putea? Puteam face altceva. Puteam chiar să lăsăm aripile acolo".

în cele din urmă, am înţeles. Propunerea **luinuvi ni* 01 UD** ordin. Dar lucrul fusese dus la capăt. Dumnezeu **a luat gl i ■ ftll** > slăbiciunea mea, slujindu-se de ele. Balangao făcuseră **imposibilul** pentru mine, iar eu le eram profund îndatorată, fapt care ne li gl pe toţi unii de alţii.
Iar Ama mi-a câştigat inima pentru totdeauna.

DESPRE PRUNCI SI AMBASADORI

în cei douăzeci de ani cât am trăit în mijlocul populaţiei Balangao, am fost chemată să asist la nenumărate naşteri în acele case întunecate şi mici. Curând mi-a fost dat să aflu că femeile care muriseră la naştere nu primiseră nici un fel de îngrijiri. Le-am învăţat pe femei cum să respire corect şi cum să asiste o mamă la naştere astfel încât aceasta să nu se rupă. Le-am arătat, de asemenea, cum să maseze uterul, să taie cordonul ombilical şi să cureţe pruncul. îi puneam copilului picături în ochi şi aplicam alcool pe cordon. Apoi, urma distracţia: îmbrăcam fiecare bebeluş într-o cămăşuţă nou-nouţă şi îl înveleam într-o pătură moale, nouă, cadou din partea bisericii mele de acasă pentru mamele Balangao.

înainte de venirea mea, femeile Balangao nu aveau nici cea mai mică idee despre cum să acorde ajutor în timpul naşterii, dar cel puţin îşi ofereau prezenţa. Se adunau în cameră şi erau atente ca mama aflată în travaliu să nu se întindă **pe** jos **ori** sa adoarmă. Toate femeile care au murit la naştere adormiseră la sfârşit - poate că, altminteri, nu ar fi murit.

O ţineau pe femeie într-o poziţie semi-şezut, îi **făceau** vânt şi rememorau nenumăratele tragedii **întâmplate** în timpul naşterilor. îi masau picioarele şi spatele, clar **erau foarte** atente să nu-i dea nimic de băut ori de mâncat pe toată perioada travaliului - chiar dacă dura câteva zile. Toate cunoştinţele lor proveneau din învăţăturile primite de strămoşii lor de la duhuri.

Obişnuiam să le spun: „O, sărmanii de voi! Nu vedeţi? Duhurile vă urăsc pur şi simplu şi nu vor ca voi să trăiţi. Vă mint şi vă spun lucruri greşite. Vor să muriţi".

Vorbele mele îi şocau; nu puneau niciodată duhurile la îndoială. Le era frică de ele: duhurile se răzbunau. Şi, cum şedeau I II |»n lea, coborau privirea şi îşi cuprindeau şi mai strâns genunchii CU braţele. Continuau, însă, să mă cheme pentru a le oferi ajutor medical. Spuneau: „Femeile noastre nu mai mor la naştere de când ai venit tu".

Andrea era o femeie fără copii care, în zilele de început, avea mult timp la dispoziţie şi ne ajuta. Putea să ne înveţe limba şi să ne ajute la traducere.

îşi dorea, însă, cu ardoare copii. I-am văzut pe Balangao săvârşind în casa Andreei aproape toate sacrificiile cunoscute de ei, în timp ce ea împreună cu soţul ei negociau cu duhurile să aibă copii. Dar nu se întâmpla nimic.

Evanghelia lui Marcu a fost prima carte pe care am reuşit să o traduc în întregime. Lucram cu Andrea la capitolul cinci din Marcu, acolo unde Isus alungă demonii dintr-un om, când Andrea m-a întrerupt. „Partea asta ai tradus-o greşit... oamenii nu-i pot alunga pe demoni. Aceştia vin atunci când vor şi pleacă atunci când vor. Demonii sunt cei ce deţin puterea, nu oamenii".

A făcut ochii mari când i-am spus că Isus nu a fost un simplu om. El era Dumnezeu şi era mai puternic decât duhurile. A părut nedumerită şi confuză, dar a continuat să mă ajute la traducerea Scripturilor. Periodic săvârşea sacrificii pentru a îndupleca duhurile să le dăruiască un prunc.

Câteva luni mai târziu, Andrea a menţionat într-o doară că acum crede în Isus, Cel despre care învăţam din Marcu. Am făcut o remarcă neutră şi mi-am zis: *Spui asta numai pentru că ştii că asta vreau să aud.* M-am gândit că era modul tipic al unui Balangao de a-mi spune că mă acceptă, cu tot cu credinţele mele ciudate. Pur şi simplu nu o credeam.

N-au trecut multe zile şi Andrea, cu ochii sclipindu-i, a făcut un alt anunţ: „Voi avea un copil".

„Poftim?", am exclamat. „Cum? Ce s-a întâmplat?"

S-a uitat la mine: "Ţi-am *spus* că acum cred. M-am hotărât să-i cer lui Dumnezeu un copil, iar El îmi dă". Am rămas perplexă. Aşadar, credea cu adevărat. Amândouă îl descopeream pe Dumnezeu.

O dată cu sorocul Andreei, se apropia şi ziua în care urma să mă întorc în Statele Unite pentru a-mi vizita familia şi prietenii care mă sprijineau.

Andrea a stăruit să-mi amân planurile şi să asist la naşterea copilului ei înainte de a pleca. Am luat-o de braţ şi am încercat

să o conving: „Dar acum îl cunoşti pe Dumnezeu, surioara mi I dragă. Roagă-te şi cere ajutor de la Domnul, iar Iii cu siguranţl
te va ajuta".

Cu asta, mi-am luat zborul din Balangao către Bagabag, iar în câteva zile trebuia să ajung în Manila şi după aceea în California. Urma să ajung acasă pentru prima dată în cinci ani. Sâmbătă, însă, a venit o solicitare urgentă prin radio la Bagabag. Ambasadorul Statelor Unite dorea să viziteze o locaţie în care

se derula proiectul de traducere.
Mental, mă aflam deja în drum spre California. *Cum să mă întorc în sat?,* mi-am zis. *Trebuie să-mi fac bagajele şi să plec în State.* Mintea îmi lucra febril. Cel mai neplăcut aspect ar fi fost să zbor până în sat şi înapoi în câteva ore fără a apuca să-mi vizitez cum se cuvine prietenii Balangao.
Am căzut la înţelegere cu pilotul nostru: Bob Griffin nu zbura niciodată în zilele de duminică, dar a făcut o excepţie şi m-a dus duminică în Balangao. Urma să îl aducă luni dimineaţă pe ambasador şi să zburăm cu toţii înapoi în Bagabag luni la amiază. *Aşa rămâne,* mi-am spus şi mi-am imaginat bucuria familiei mele când voi reapărea pe neaşteptate după ce îmi luasem la revedere de la ei pentru un an de zile.
Membrii familiei mele Balangao îşi lucrau pământurile când au auzit zumzăitul avionului. Şi-au abandonat sapele şi au alergat la pistă. Au chiuit cu toţii, au râs şi au glumit pe seama întoarcerii mele. Vizita era un dar neaşteptat pentru noi toţi.
în seara aceea, Andrea a intrat în travaliu. A avut un travaliu lung şi greu înainte de a o putea naşte pe Melisa, un bebeluş superb. Cum stăteam pe podea cu picioarele încrucişate, legănând-o pe Melisa şi şoptindu-i cuvinte în Balangao, pe lata Andreei a apărut un zâmbet amuzat. Dând din cap aproape imperceptibil, mi-a spus liniştită: „I-am cerut lui Dumnezeu să te trimită înapoi ca să-mi moşeşti pruncul".
A doua zi, luni, ambasadorul şi-a schimbat planurile şi şi-a anulat călătoria. Avionul a venit după miiu-.
In timp ce zburam spre Bagabag cu avionul acela mic, m-am gândit la ce spunea Regele Solomon în Proverbe 21:1: „Inima împăratului (şi a ambasadorului) este ca un râu de apă în mâna Domnului, pe care îl îndreaptă încotro vrea". Dumnezeu s-a slujit de ambasador pentru a răspunde rugăciunii Andreei, noul Lui copil. Aşa este El.

11
UNDE NE DUCEM CÂND MURIM?

Cei din comunitatea bisericii de acasă, din California, mă îmbrăţişau neîncetat, spunându-mi că mă iubesc şi că sunt mândri de mine. Pe mine, însă, mă frământau alte gânduri: *Chiar dacă am istorisit întâmplări neobişnuite despre diferenţele culturale, nu era suficient. Oamenii aceştia mi-au acordat sprijinul lor vreme de cinci ani: ei se aşteaptă la „rodul etern".* însă numai Tekla şi Andrea au renunţat la duhuri pentru a se închina Dumnezeului Celui Viu. *Vor considera, oare, că a meritat investiţia lor?*
Apoi, neştiind ce altceva să fac, mi-am descărcat sufletul dându-mi pe faţă nemulţumirile: „Efectiv nu ştiu ce să fac ca aceşti oameni să creadă!", am spus. „Nici măcar tatăl meu Balangao nu crede în Dumnezeu". Le-am povestit cum duhurile rele **stăpânesc** conştiinţele oamenilor. Voiau să creadă, dar le era teamă de ceea ce s-ar putea întâmpla dacă ar înceta să le mai dea **satisfacţie** duhurilor.
Echipa de acasă şi-a făcut, în cele din urmă, **o** imagine clară asupra problemei: ne aflam într-o înfruntare spirituala, iar **arma** noastră era rugăciunea. Simpla rugăciune **„Dumnezeu** sâ-i aibă în pază pe misionari" nu era suficientă. Au început să se roage ca şi cum ar fi fost o problemă de viaţă şi de moarte. **„Doamne,** arată-lc băştinaşilor Balangao că eşti mai puternic decât duhurile. Fă ca Balangao să Te dorească; ajută-i să creadă in (uvântul Tău".
După nouă luni în California, am luat avionul înapoi spre Filipine. în Bagabag, am urcat în micul nostru aeroplan şi am zburat peste dealurile sterpe şi, apoi, peste coamele crestate şi verzi ale munţilor vulcanici până pe mica pistă de aterizare din inima ţinutului Balangao. De-abia aşteptam să ajung la casa mea

din Halangao. Voiam să o ţin în braţe pe Melisa, copila-miracol a Andreei. Eram nerăbdătoare să văd ce săvârşise Dumnezeu cât timp fusesem plecată. Poate naşterea Melisei, după lungii ani de infertilitate a Andreei, va fi fost o dovadă pentru unii dintre Balangao că Dumnezeu este puternic plin de iubire.
Bucuria întoarcerii m-a împiedicat să sesizez vălul de tristeţe care îi învăluia pe cei ce m-au întâmpinat la rampa de aterizare. Ne-am salutat şi ne-am îmbrăţişat bucuroşi, iar după ce am rezolvat cu încărcătura, am coborât în grabă spre Botac.
Mai târziu, însă, a fost imposibil să-mi mai scape. Mulţimi de oameni erau adunate la casa Andreei. în cele din urmă, printre şoapte, am primit vestea: micuţa Melisa fusese îngropată cu o zi înainte de

sosirea mea.
Nu, nu!, am strigat în mintea mea. *Ceva nu e bine. Cu siguranţă Dumnezeu a făcut o greşeală. De ce, Doamne? Copila aceasta nu poate muri - ea e un răspuns la rugăciunile noastre! De ce, Doamne? De ce?*
Mă consideram vinovată. Poate că, dacă m-aş fi întors mai curând, aş fi putut să o salvez pe Melisa. într-un fel sau altul, credeam că, dacă îi dădeai ascultare lui Dumnezeu, iar El te ajuta, lucrurile ieşeau întotdeauna aşa cum îţi doreai. Mă aşteptam ca pe pământ să fie precum în ceruri.
Eram încredinţată că tocmai se spulberase orice şansă ca Balangao să creadă vreodată în Dumnezeu. Ce se va petrece cu credinţa Andreei?
Andreei, însă, nu i-a trecut nici o clipă prin gând să pună la îndoială dreptul lui Dumnezeu de a face după cum e voia Lui. Supranaturalul, în concepţia Balangao, era atotputernic şi nu putea fi pus niciodată la îndoială. Şi aşa îl vedea Andrea pe Dumnezeul din ceruri. în durerea ei, nu era amestecată nici un pic de mânie.
Dar i s-a făcut teamă auzind vorbele ce umblau prin sat. Melisa nu fusese botezată şi oamenii i-au spus că, probabil, se dusese în iad. Am luat-o deoparte pe Andrea. Am stat împreună la **o** cafea, retrase în bucătărioara mea, şi i-am arătat din Scripturi că micuţa Melissa se afla în siguranţă în rai împreună cu Isus si că o vom reîntâlni. Speranţa şi liniştea i-au alinat durerea.
Cei mai mulţi n-au înţeles, oricum, dar din tradiţia catolică au învăţat să se întrunească timp de nouă seri după înmormântare pentru a rosti rugăciuni pe care le memoraseră în dialectul comercial. Am mers şi eu acasă la Andrea. Mi-a cerut să vin întrucât, înainte de a se ruga, stăteau şi discutau împreună cu

familia până târziu în noapte, oferindu-i sprijin şi **consolAndu** I |» cel îndoliat. „Te rog, vino la mine acasă, să şezi alături **de mine fi** să le spui oamenilor unde este Melisa acum".
întrebările lor despre moarte şi despre bebeluşul **Andreei** ne-a ţinut treji mult peste ora de culcare. Din tradiţia lor, Balaiir,.i< i ştiau foarte puţin despre viaţa de apoi, iar ce ştiau era foarte vag, dar voiau să afle mai multe, o dată ce toată lumea petrece atât de mult timp în lumea de dincolo.
întrebările lor erau: „Unde se duc morţii?" „Cum e acolo?" „Cine e acolo?" „Toţi se duc acolo?"
într-un final, cineva a propus să ne rugăm şi să mergem cu toţii la culcare.
Era momentul pe care îl aşteptasem. Cu inima bătându-mi puternic, am întrebat: „De ce ne rugăm? Pentru ce ne vom ruga?" Au rămas tăcuţi. Nu se gândiseră la asta. Memoraseră pur şi simplu rugăciunile, dar, practic, nu le înţelegeau.
Atunci, cineva a întrebat: „Da, de ce ne rugăm? Ce sens au rugăciunile, la urma urmei?" După încă o oră de întrebări febrile, Andrea a propus să ne rugăm. Am întrebat: „Cine va rosti rugăciunea?" Toţi s-au codit; nu ştiau decât rugăciuni învăţate pe de rost. în cele din urmă, au zis: „Tu - tu să fii cea care spune rugăciunea". Era prima mea rugăciune publică.
în limba maternă a băştinaşilor Balangao, i-am mulţumit lui Dumnezeu pentru mila pe care ne-o arată şi pentru locul pe care i 1-a rezervat Melisei în ceruri. Şi m-am rugat pentru **întreaga** familie şi pentru ca toţi ceilalţi să ajungem să-1 cunoaştem tot **mai** mult pe Dumnezeu.
Cu fiecare seară, oamenii ridicau mai multe întrebări. „Unde ne ducem când murim? Ce e cu învierea?" Am **vorbit;** am desenat imagini pe o tablă de scris portabilă. în a noua şi ultima seară, am mâncat tradiţionala turtă din ore/.; **pentru noi** era o celebrare a faptului că Melisa se **afla în ral. Apoi,** mi-au spus că vor să continue să înveţe; puteam **studia Evanghelia** după Marcu, proaspăt publicată. Abia mă întorsesem **de** 0 săptămână şi a început studiul biblic în Balangao!
Cum ar putea cineva să prevadă în **ce** lei se va umple Dumnezeu de slavă? Sfâşietoarea moarte înainte de vreme a bebeluşului prietenei mele era calea prin care Dumnezeu răspundea rugăciunilor mele şi ale prietenilor mei de acasă din California.

Ciiviintul s-a vestit cu putere
Continuam să iau majoritatea meselor acasă la Ama, bombardându-1 cu Evanghelia - explicând, aducând argumente şi oferind exemple. A suportat plin de răbdare, fără, însă, a răspunde.
După o vreme, cursurile biblice care au urmat morţii Melisei şi-au pierdut din interes. Apoi, într-o zi, Ama a cules la întâmplare un volum în engleză al Noului Testament din cufărul meu de voiaj. L-a deschis la prima pagină, la Matei 1, care este o listă de nume. A rămas încremenit, cu ochii pironiţi la ea. Neîncrezător, m-a întrebat: „Vrei să zici că aici e vorba despre o genealogie?"
Am spus: „Mda, dar treci peste asta, ca să ajungi la partea interesantă".
„Adică, vrei să zici că vorbeşte despre lucruri reale?", a întrebat. Fixând cu privirea pagina, se străduia să parcurgă lista cu nume.

Ceva se petrece! Am luat o foaie mare de hârtie pentru rafturi şi am alcătuit o genealogie de la Adam la Isus, din tavan tocmai până în podea. Ama a străbătut tot satul cu hârtia. Explica cu multă grijă: „Noi am crezut întotdeauna că piatra şi bananul i-au zămislit pe oameni. Dar nu avem numele lor scrise. Priviţi, aici sunt toate numele - scrise!"
Balangao aveau propriul mit al creaţiei, transmis din generaţie în generaţie prin tradiţie orală. Ama mi l-a povestit:
Cu mult timp în urmă, când încă nu erau oameni pe pământ, piatra şi bananul s-au luat la ceartă, fiindcă nu cădeau de acord cine să-i zămislească pe oameni şi să populeze pământul. în timpul acestor întâmplări, plăpânda banană a fost cea din care au apărut toţi oamenii pământului. După ce face fructe, bananul moare şi răsar, noi generaţii de mlădiţe. Oamenii au moştenit toată fragilitatea plantei de banan şi sunt expuşi tuturor felurilor de pericole şi, inevitabil, morţii.
Deşi mitul lor explica fragilitatea omului, nu aveau numele strămoşilor scrise. O genealogie crea o impresie puternică. Balangao erau încântaţi de genealogia din Evanghelia după Matei. Dovedea că Biblia era adevărată: pentru întâia oară, aveau la dispoziţie numele propriu-zise de la începutul lumii - scrise.

12
NAŞTEREA UNEI BISERICI

întrucât l-am învăţat pe **Ama** sa **citeascl ta Balangao,** i-am înmânat un exemplar din I **loan tradus de mine fi** i **âm rugat** frumos să-1 corecteze din punct **de vedere gramatli** .ii **A începui** să citească şi a fost cuprins de **entuziasm. Era toi mal entuziasmat.** Ajuns pe la jumătate, mi-a spus: „(**lopila** mea, **aceste I UVinte** sunt bune! Oamenii le-ar crede dacă ar putea doar **să le BUdl".**
M-am bâlbâit: „Dar... dar... dar tocmai **asta < problema** mea. Cum să facem ca oamenii să audă Cuvintele **lui** I)umnt.v.cu?" Nu mi-a răspuns; taţii nu sunt datori să le spună **fiicelor lot CC** au de gând să facă. S-a scuzat simplu şi a plecat, **adâncii** in **gânduri.**
Duminica următoare, eram acasă când Am;i **a Intrai CU IM** grup de oameni. „Am venit", a zis. „învaţă-ne". Nu înţelegeam ce se petrece. „Ce să vă învăţ'.'"
„învaţă-ne despre Cuvântul lui Dumnezeu pe care l-ai tradus", a spus.
Pentru prima dată în şase ani, Ama **răspundea** la Cuvântul lui Dumnezeu. în restul dimineţii, au ascultat, au **intervenit** cu întrebări, iar eu le-am vorbit despre **Cuvântul lui** Dumnezeu. Aveam, pentru prima dată, dreptul oficial de a le explica despre aceste lucruri celor bătrâni - întrebările **lor** îmi ofereau acest drept. Li s-au deschis urechile.
întrebările lor erau clare:
„De unde vin oamenii?"
„De unde vine păcatul?"
„De unde vine Satana?"
„Dacă Dumnezeu este atât de puternic şi ne îndrăgeşte, iar pe Satan nu îl îndrăgeşte, de ce nu se descotoroseşte de el?"

„Se poate compara modul nostru de a aduce sacrificii cu **iai rificiile** din Biblie?"
Un om a spus: „Păi, eu confecţionez coşuri, iar dacă unul dintre coşuri iese prost, pur şi simplu îl pun pe foc. De ce nu face Dumnezeu aşa cu Satana?" Aveau întrebări dificile, de natură filosofică. Punând întrebări, erau nevoiţi să înfrunte adevărul, întrebările, una după alta, nu mai conteneau.
Aduceau în discuţie problemele care îi frământau: visele, semnele păsărilor, blestemele, duhurile rele şi tărâmul morţilor. Cercetau să vadă în ce măsură Cuvântul lui Dumnezeu răspundea tuturor problemelor. Dacă nu, atunci nu îndrăzneau să-şi asume riscul de a crede în el; era mai bine să rămână de partea duhurilor, pe care le cunoşteau.
Astfel încât, luau fiecare subiect în parte şi îl iscodeau cu de-amănuntul. Dacă iscodim aici, ce răspuns primim? Dacă iscodim acolo, avem un alt răspuns? Predomină, oare, acelaşi adevăr în toate situaţiile? Le puneau aceleaşi întrebări tuturor celor care îmi călcau pragul. Şi îmi spuneam: *Dar am răspuns deja la asta.*
Veneau oameni chiar şi din alte sate să întrebe. La început, nu am înţeles că acesta era modul prin care societăţile bazate pe tradiţia orală validează lucrurile pe care le aud. îşi puneau la nesfârşit întrebările, confruntând răspunsurile între ele. Mi-am pierdut răbdarea văzând cum cel care întreba nu se hotăra

să-1 urmeze pe Dumnezeu. însă Ama îmi spunea tot timpul să nu îmi fac griji. „Nu vezi, copila mea, încep să creadă, au pornit pe drumul credinţei - pun întrebări".
în timp ce mă străduiam să le explic câte o idee sau alta din Scripturi, am învăţat foarte mult despre nuanţele limbii. Oamenii se înclinau în faţă, se încruntau concentraţi, tatonau în încercarea de **a** pătrunde sensul cuvintelor. Atunci, cineva exclama într-un **final:** „A, cred că ştiu ce vrea să zică...", iar eu îmi scoteam stiloul şi mai adăugam o piesă de preţ la munca mea de traducere.
Astfel că, pe parcursul acestui proces lung şi repetitiv, oamenii au ajuns să creadă. Uneori, chiar în timpul adunărilor noastre, oamenii întrebau: „Ce îi spui lui Dumnezeu atunci când vrei să devii unul dintre copiii Lui?"
Un bărbat şi-a plecat capul şi s-a rugat, atunci, pe loc. Ridicându-şi privirea, a întrebat: „Putem să le spunem şi celorlalţi? Poate atunci **duhurile** vor pleca dincolo de munţi, în Provincia Ifuago, şi ne vor lăsa în pace".
66

Naţtcnra uni II.......
în anii aceia, ai primelor întâlniri **duminicale, „fraţi** l.......
mai mic", Doming, care avea pe atunci douăzeci **de** ani, **VCnOI** acasă la fiecare sfârşit de săptămână din oraşul **Natunin,** undi' frecventa singurul liceu din Balangao. Venea la studiile biblice, dar se arăta sceptic cu privire la unele învăţături. De obicei, ii plăcea la nebunie să arunce remarci cu care să mă **necăjească:** „Profesorul meu spune despre cărţile cu Moise că sunt poveşti". Mă provoca mereu. îl întrebam: „De ce nu cauţi să fii înţelept ca tatăl nostru?" Dar, la fel ca mulţi alţi tineri de douăzeci de ani, nu îl considera prea înţelept pe tatăl nostru.
în fiecare duminică, cincizeci-şaizeci de oameni se înghesuiau în casa mea de aproximativ patru metri pe cinci şi se aşezau pe podea. Ascultau; întrebau despre Dumnezeu; îşi exprimau dorinţa de a crede. în pofida tuturor acestor lucruri, frustrarea mea era tot mai mare: războiul spiritual se înteţea. De fiecare dată când cineva căuta să dobândească credinţa, duhurile îl prigoneau până ce acesta le aducea sacrificii. Oamenii se îmbolnăveau, recolta era proastă, iar unii mureau. După ce un bărbat a început să creadă, soţia sa a fost diagnosticată cu cancer în fază terminală. Balangao, atât credincioşii, cât şi necredincioşii, au înţeles că duhurile rele se răzbunau pentru că îşi pierdeau din putere şi autoritate. Fapt care pe oameni îi îndepărta de credinţă, iar pe mine mă îngrijora.
Tot ceea ce puteam face era să mă rog şi să merg înainte cu traducerea. M-am gândit că unei biserici nou întemeiate i-ar fi utile epistolele scrise de Pavel către Timotei şi Tit. Tekla m-a ajutat. Era neobosită în munca sa asupra Cuvântului lui Dumnezeu şi mi-a dat sfaturi în legătură cu întrebările. „Prea repede sari să răspunzi la întrebări", mi-a atras ea atenţia. „Nu mai li **atât** de nerăbdătoare; lasă-i să-şi termine întrebarea **înainte** tic **a** Ic răspunde". Şi m-a învăţat să întreb: „Ce crezi că **vrea** sa **spunS** Biblia prin cuvintele...?" şi: „De ce crezi că **Dumnezeu spune** acest lucru?" Răspunsurile mele erau mai bine **primite** alunei când veneau disimulate sub forma unor alte **întrebări,**
Tot mai mulţi oameni deveneau **credincioşi** şi, pe măsură ce lunile treceau, eram tot **mai neîmpăcată cu** postura de unic predicator al lor. Am propus ca sâmbăta sa **studiem** împreună Scripturile, şi, atunci, duminică puteau rosti ci cuvântul de învăţătură. îi puteam ajuta să găsească răspunsuri la întrebările oamenilor. Dar au refuzat. M-am certat cu ei, i-am rugat, am încercat să-i conving, dar nu voiau să ţină predica. „Nu ştim destule pentru a putea predica", era scuza lor.
67
(uviiiilul s-a vestit cu putere
într-o zi, verificam cu Ama textul de la 1 Timotei. Am ajuns la 1 Timotei 2:12, unde Pavel îi spune lui Timotei: „Femeii nu-i dau voie să înveţe pe [...] bărbat". Ama nu a spus nimic; ne-am continuat doar munca de verificare. Mai târziu, însă, în după-amiaza aceea, când ne-am terminat lucrul pentru ziua respectivă, m-a întrebat ce cuvânt de învăţătură urma pentru duminică. Crezând că era doar curios, am fost bucuroasă să-i spun. Duminică dimineaţă, după ce am terminat de cântat şi înainte de a apuca să mă ridic, Ama era deja în picioare şi, făcând un semn cu capul înspre mine, a spus: „Fiica mea, aici de faţă, ştie mai multe decât mine, dar am găsit în Biblie un loc unde se spune că femeile nu au voie să îi înveţe pe bărbaţi, aşadar se pare că va trebui să o fac eu".
Cariera mea de predicator în Balangao se încheiase. Ama a deschis drumul pentru Balangao către activitatea de păstorire a bisericii.
Ca dascăli, Balangao erau experţi în a provoca întrebări, la care răspundeau cu răbdare. Acum, experţii erau predicatorii bisericii.
Duhurile continuau, însă, să-i hărţuiască pe credincioşi.
In timp ce stăteam la masa de lucru şi traduceam, gândul îmi zbura departe de pasajul de Scriptură din faţa mea, iar inima îmi plângea: „Doamne, chiar nu poţi să faci ceva? Trebuie să birui **aceste** duhuri".
Mă trezeam noaptea şi îl imploram pe Dumnezeu: „Doamne, *fă* ceva - arată-le acestor Balangao că ai putere; biruie duhurile".

PE PICIOR DE RĂZBOI

Tekla şi cu mine lucram lungi ore suplimentare încercând să avem cartea lui Tit tradusă pentru următorul seminar din Bagabag. Deodată, un vecin a dat buzna înăuntru strigând: „Veniţi repede! Fiul lui Benito moare!"

Benito devenise recent credincios. In aceeaşi săptămână, mătuşa sa a fost la un pas de moarte şi nu mai curând decât cu o zi în urmă, fiica lui, care a născut, avusese o hemoragie care i-a fost aproape fatală. Le-am cerut: „Aduceţi-1 pe băiat aici, aici sunt medicamentele". S-au dus, dar nu s-a întors nimeni.

Tekla a alergat să vadă ce se întâmplă, iar după câteva minute am auzit-o strigându-mă. Am coborât iute şi, după ce am traversat curtea pavată cu pietre a casei lui Benito, am urcat pe scară.

Dintr-o privire am prins întreaga scenă: casa plina de oameni, băiatul zvârcolindu-se scuturat de spasme într-un **colţ** şi mama lui, în pragul isteriei, ţipând către duhuri, **implorându-le** să accepte ceva în schimbul vieţii copilului. „Avem patru **porci!** Avem zece găini! Avem orez! Ce vreţi? Ce vreţi' Benito nici măcar nu se afla acolo - era în pădure după lemne de **foc.**

Mediul, bătrâna Chalinggay, slăle;i **ghemuită** în mijlocul camerei, ţinându-şi mătăniile în mâini şi **tremurând** incontrolabil în timp ce duhurile intrau în trupul ei. lua clar că duhurile erau cele care vorbeau - nu era vocea lui Chalinggay.

Simţeam cum creşte mânia în mine. Eram atât de furioasă pentru ceea ce făceau duhurile, încât am uitat de frică. De fiecare dată când cineva voia să se întoarcă spre credinţă, duhurile

pol neau o adevărată urgie. Fără să mai stau pe gânduri, am urlat la Chalinggay: „Ieşi afară!"

Iar toţi oamenii au strigat, la rândul lor: „Nu, stai, duhurile nu au spus încă ce vor!!"

Am strigat încă o dată la ea: „Ieşi afară - pleacă!"

Ceilalţi zbierau la mine: „Stai!"

în culmea supărării, am apucat-o pe bătrână de umeri, am împins-o către uşă şi am coborât-o cu gesturi ferme scara. Am tras adânc aer în piept, după care m-am întors să clarific lucrurile cu mulţimea împietrită şi amuţită: „în alte împrejurări nu aş fi făcut niciodată aşa ceva; duhurile îi fac asta lui Arsenio pentru că Benito a spus că vrea să-1 urmeze pe Dumnezeu. Duhurile încearcă să-1 silească pe Benito să săvârşească sacrificii. încearcă doar să-1 sperie. Fiţi atenţi, băiatul nu va muri. Veţi vedea că Dumnezeu este mai puternic decât duhurile. îl va ţine în viaţă!"

Oamenii s-au albit la faţă. Până şi Tekla tremura. I-am făcut semn cu cotul, ne-am aplecat deasupra lui Arsenio şi l-am cărat prin sat către casa mea. Pe drum, m-am rugat în tăcere: „O, Doamne, arată-te mai puternic decât duhurile".

L-am întins pe Arsenio pe podeaua mea şi m-am rugat; spasmele au încetat. L-am examinat: nu era nimic în neregulă, cu excepţia unei răni în dreptul gâtului. „De unde ai rana de la gât?", am întrebat. „Când am văzut duhurile venind", mi-a explicat copilul de şase ani, „am încercat să fug, dar m-au lovit în gât cu macetele lor, iar eu am ţipat şi am căzut la pământ".

Pe Arsenio îl apucau mereu năbădăile şi se dovedea neascultător faţă de părinţii săi. Ne-am rugat încă o dată deasupra lui, după care Tekla 1-a dojenit cu blândeţe, spunându-i că ar fi mai bine să nu se mai poarte ca un pui de drac, altfel duhurile chiar vor veni după el. Când a venit mama lui să-1 ia acasă, ne-am rugat din nou împreună. „Nu te teme", i-am zis. „Vei vedea că Dumnezeu îl va ţine în viaţă pe băiat".

Tekla a insistat ca în fiecare dimineaţă să mergem mai întâi acasă la Arsenio să ne rugăm pentru el. Era încă neliniştită din cauza înfruntării dintre mine şi Chalinggay. Şi am auzit cât de jignită era Chalinggay fiindcă o dădusem afară din casă.

Câţiva ani mai târziu am aflat în ce constase, de fapt, jignirea: nu intervii niciodată peste un duh în timp ce vorbeşte printr-un mediu. Dacă faci asta, duhul îl va ucide. în mod necugetat, o condamnasem pe Chalinggay la moarte. Oamenii s-au adunat

prin case sfătuindu-se cu cât ne vor amenda pe **Tekla şi** pi **mini** pentru crimă, atunci când mediul va muri.

Deşi nu cunoşteam aceste lucruri, ştiam cât de **supăraţi ei** .1 Chalinggay din pricina necuviinţei mele. După câteva zile, **întl** 11 după-amiază de duminică, m-am dus să-mi cer iertare.

Sărmana Chalinggay, bătrână şi neputincioasă, era chinuită de duhuri, care noapte de noapte nu o lăsau să doarmă nici o clipa. De nenumărate ori am încercat să-i vorbesc despre Dumnezeul din ceruri, însă nu reuşea niciodată să înţeleagă ce-i spuneam. în cele din urmă, am renunţat, considerând-o prea senilă

ca să înţeleagă. în ziua aceea am trecut pe la ea doar pentru a spune: „îmi cer iertare".
Dar când am văzut-o pe femeia aceea demnă de toată mila cum stă acolo, nu m-am putut abţine. Am spus: „O, sărmană femeie nenorocită, aflată la cheremul duhurilor. Uite ce ţi-au făcut - toţi copiii tăi sunt morţi, soţul ţi-e mort, eşti singură, duhurile îţi vâră tot timpul spaima în suflet... Ţi-au rezervat o soartă foarte bună pentru cât le-ai slujit". Vorbele mi-au ieşit pur şi simplu din gură.
A înmărmurit; nu s-a gândit niciodată la duhuri din perspectiva asta. M-a întrerupt pentru a se justifica: „Dar ele mă obligă să fac toate astea; mă obligă să fac ce spun ele".
Am oftat şi i-am răspuns, chiar dacă ştiam că nu va înţelege: „Nu eşti obligată să faci ce îţi spun ele... poţi pur şi simplu să îi ceri lui Dumnezeu să le alunge, iar El o va face".
Cu buzele strânse şi ochii mijiţi, a întrebat: „Ce îi spui lui Dumnezeu atunci când îi ceri să alunge duhurile?"
întrebarea ei m-a luat pe nepregătite: „Ăăă... spui: 'Bunule Dumnezeu, te rog alungă duhurile, în numele lui Isus'". A început efectiv să repete cuvintele, poticnindu-se la numele „Isus". Am rămas consternată.
M-am întors către casă prin sat, adâncită în **gânduri:** /><></> *nu crezi că bătrâna aceea va încerca să se roage, nu?*
Bătrânica Forsan, dornică să stea la **taifas** şi **extrem de** atentă la şoaptele care circulau prin sat, **despre** care cu nu **ştiam** nimic, m-a oprit în timp ce treceam. Mediu la **rândul ei, era O fiinţă** foarte plăpândă. Dar era, **totodată, O femeie nostimă** de optzeci de ani, cu braţele pline de **tatuaje.** I **>oamne, câl** ii plăcea femeii ăsteia să stea la taclale! îmi oferea amănunte **detaliate** despre duhuri - iar eu îi ofeream amănunte **detaliate** despre Dumnezeu. Şi îmi explica meticulos cum i-au aşezat duhurile brăţara cu mărgele pe braţ şi că o vor ucide dacă şi-o va da vreodată jos.

Cea mai neobişnuită persoană pe care am întâlnit-o **vreodată,** Forsan m-a asaltat cu întrebări, una după alta, în timp ce treceam: „Unde ai fost? Cu cine ai vorbit? Despre ce ai vorbit? Ce ţi-au spus? Tu ce le-ai spus?" M-am oprit, am reflectat şi am decis: *Forsan, vei avea parte de tot tacâmul de data asta.*
Tot ce i-am spus lui Chalinggay a răbufnit din mine abătându-se ca un puhoi asupra lui Forsan: „Toţi copiii tăi sunt morţi, soţii pe care i-ai avut au murit, eşti săracă, într-o stare jalnică, nefericită, neputincioasă şi nu ai cele de trebuinţă traiului - frumos destin ţi-au menit duhurile. De ce nu-ţi dai pur şi simplu jos brăţara?!"
S-a clătinat, a pus mâna pe brăţară şi a spus: „Ştii bine că mă vor ucide dacă aş face asta". S-a dat mai încolo. Mi s-a făcut ruşine şi mi-am cerut iertare: „Mă port atât de grosolan..." Am încercat să-i dau câteva explicaţii pe un ton mai blând, o vreme, pentru a calma situaţia, şi m-am dus acasă.
A doua zi, după ce ne-am rugat alături de Benito, Tekla şi cu mine ne-am întors la traducere - în sfârşit. Ne-am rugat să avem o săptămână prielnică pentru muncă; săptămâna trecută nu reuşiserăm să facem nimic, din cauza atacurilor la care fusese supusă familia lui Benito din partea duhurilor. Am închis chiar şi uşa camerei de lucru, gest extrem de inospitalier - se părea, însă, că totul conspira împotriva ducerii la bun sfârşit a traducerii.
Deodată, nişte bătăi frenetice în uşă. Am deschis; era Chalinggay, cu ochii căscaţi şi zbierând: „Alungă-le! Mă tot ciupesc şi mă lovesc cu picioarele! Toată noaptea am spus rugăciunea pe care m-ai învăţat-o tu, iar acum mă lovesc şi mă ciupesc - alungă-le!"
Am îngheţat. *In ce-am băgat-o pe femeia asta? Ce să fac acum?*
Tekla a tras-o înăuntru. M-am rugat: „Dumnezeule, apără-ne de puterea celui rău. Alungă aceste duhuri..."Chalinggay repeta rugăciunea mea, strigând fiecare cuvânt după mine. Ne-am liniştit. Ne-am rugat clin nou şi, după un timp, Chalinggay a plecat cu pas poticnit spre casă.
M-am uitat la Tekla. Tekla s-a uitat la mine. Mă întrebam: *Cum se întâmplă că ne tot lovim de duhurile astea?!* Ea nu se întreba, ea ştia: eram pe picior de război.
în după-amiaza aceea, un nor negru, prevestitor de furtună, avea să ne învăluie lumea în întuneric mai curând decât de obicei. Era ora 5 şi ne pregăteam să punem punct lucrului, când uşa s-a trântit brusc de perete şi Chalinggay a dat buzna

înăuntru, alergând din toate puterile sale de femeie **bătrftnl ţi** neputincioasă. Transpirând din greu, cu faţa congestionata di-durere, era încovoiată, ţinându-se strâns de stomac ca şi cum ;n fi fost înjunghiată

în mod repetat. Corpul îi înţepenea într-un tremur spasmodic care însoţea posedarea de către duhuri. „Ma omoară, mă omoară!" A urlat. „Alungă-le, mă omoară!"
Eram paralizată de frică. *Ce am făcut? O, Doamne, acum ce să fac?* Am început să mă rog. Chalinggay rostea fiecare cuvânt al rugăciunii, imediat după mine. Atunci m-am oprit la mijlocul propoziţiei.
„Chalinggay, problema e că nu eşti copilul lui Dumnezeu. Dacă te căieşti pentru păcatele tale şi îi ceri lui Dumnezeu să facă din tine copilul Lui, ar putea să te apere". Ştiam că Dumnezeu *trebuia* să ne ajute în această luptă.
Chalinggay n-a mai aşteptat de această dată să rostesc eu rugăciunea; şi-a dat doar capul pe spate şi a strigat către Dumnezeu: „Dumnezeule, e adevărat, sunt păcătoasă". A privit în jos şi a murmurat nişte blesteme la adresa duhurilor, şi-a dat din nou capul pe spate şi a continuat: „Dar chiar dacă sunt bătrână, doar o umbră din ce-am fost, fă-mă a Ta şi a nimănui altcuiva decât a Ta".
într-o clipită, tremurul a încetat, iar durerea a dispărut: duhurile fugiseră. Am fost cuprinşi cu toţii de uimire şi de veneraţie. Cincisprezece minute mai târziu, Chalinggay se bătea cu pălmile peste picioare şi râdea în gura mare la vestea că îngerii din ceruri băteau clopotele şi dansau, de bucurie că ea devenise copilul lui Dumnezeu.
M-am luat, atunci, prin surprindere până şi pe mine **însămi:** „Să dovedim puterea lui Dumnezeu şi să-1 rugăm să-ţi dea un somn uşor la noapte", m-am aventurat eu. Părea o rugăciune **chiar** uşoară faţă de cea de mai înainte. Ne-am rugat **din** nou **împreună** şi a plecat.
Primul lucru dimineaţă a **fost** să trag **o fugă** acasă la Chalinggay, să văd dacă a putut dormi, daca **o mai SUpăraseră** duhurile. Era în al nouălea cer. Mi-a spus **că** a **dormit toată** noaptea. „Când duhurile dădeau **să** vină, îl rugam simplu pe Dumnezeu să le alunge şi El le alunga, iar eu adormeam la loc". Eram copleşită de ceea ce făcuse I hminczcu. O dată aceste probleme rezolvate, m-am putut întoarce, în drum spre casă, cu gândul la lucru. Mi-am spus: *Acum vom putea, în sfârşit, să terminăm o parte din traducere.*
< **uvânlul i-a vestit cu** putere
I **>upă** două ore, aşezate la biroul nostru şi concentrate **MUpra** versetelor, Tekla şi cu mine am fost întrerupte din nou de **0 bătaie în** uşa care stătea închisă. în uşă, uscăţiv şi gârbovit, stătea **Soya-aw,** soţul lui Forsan, care ne chema să venim: „Forsan e pe moarte".
Afectiv vorbind, eram sleită. Gândul că aveam de lucru îmi stătea pe cuget şi n-am putut decât să oftez. Forsan era atât de bătrână, iar bătrânii se zbăteau de obicei zile întregi între viaţă şi moarte. Dacă stăteam la căpătâiul ei, pierdeam şi mai mult din timpul necesar traducerii. Dar cei în vârstă, însă, avuseseră mereu darul să mă înduioşeze şi mai ales acum, când era vorba de nostima şi neobişnuita Forsan. Am oftat şi, optimistă, mi-am lăsat instrumentele exegetice deschise pe birou. Apoi, Tekla şi cu mine ne-am târât paşii către casa lui Forsan, unde am urcat scara şubredă. Scândurile duşumelei stăteau să putrezească, acoperişul era găurit şi Soya-aw avea dreptate: Forsan era pe moarte. Dar nu-mi dădeam seama din ce cauză. *Ce e în neregulă cu femeia asta?*
In mod obişnuit, aş fi putut propune un leac, însă de data asta mă blocasem. Am spus: „Forsan, dacă ai putea numai să crezi în Dumnezeu, El ar putea să te ajute, dar eu pur şi simplu nu ştiu ce să fac". Atunci, Forsan a ridicat un braţ gol, scheletic şi zbârcit. Brăţara duhurilor nu mai era.
„Cred în Dumnezeu", a spus. „Tocmai asta e problema".

14 VICTORIE

M-a cuprins panica. Forsan era pe moarte. Sfidase duhurile, iar acum acestea o ucideau. Gândurile mi se învălmăşeau în minte. *în ce o băgasem? Ce să fac acum? Ce făcusem ieri cu Chalinggay?* Mi-am adus apoi aminte că Chalinggay fusese eliberată de sub puterea spiritelor în clipa în care s-a rugat şi a acceptat că are nevoie de Dumnezeu. I-am arătat lui Forsan cum să se roage după modelul rugăciunii rostite de Chalinggay cu o zi înainte. Forsan a devenit, şi ea, copilul lui Dumnezeu.
Cu toate că duhurile nu i-au mai făcut rău, la Forsan efectul nu s-a resimţit imediat, ca la Chalinggay. A avut nevoie de câteva zile până să-şi revină complet. Dorinţa Teklei a fost să trecem în fiecare zi pe la Arsenio, Chalinggay şi Forsan, pentru a ne ruga - ştia că satul era neliniştit şi că tulburarea forţelor spirituale însemna, practic, război.
Toate acestea m-au făcut să înţeleg că Dumnezeu **lucrează** în mod diferit cu fiecare persoană care îşi întoarce **faţa către** II Unii trăiau neîntârziat şi în mod dramatic experienţa **eliberării** de sub duhuri;

alţii aveau nevoie de un timp. **Puterea** venea, însă, întotdeauna de la Dumnezeu şi El hotăra în ce **fel 0 folosea.**
într-o dimineaţă, mergând împreuna **cu** Torsuri să ne rugăm, mi-a spus că duhurile au venii **noaptea** şi au încercat să o ispitească cu o rochie Inimoasă şi nouă, dar ea nu a vrut să primească. „Nu", le-a spus ea. **„Dumnezeu** s-ar mânia".
Am îndemnat-o să îi dea ascultare în continuare numai lui Isus Hristos. „Forsan", i-am spus, „dacă duhurile acelea spun: 'Ridică-te în picioare', tu să stai jos; dacă ele spun: 'Mănâncă',

iu N;I **nu** mănânci. Să nu asculţi nimic din ce îţi spun ele, să-i dai **BKUltare** numai lui Dumnezeu".
Vreme de mulţi ani, Forsan îşi bătuse joc de Tekla fiindcă refuza să aducă sacrificii. îndată ce a ajuns să creadă, însă, a chemat-o pe Tekla în ajutor. Forsan i-a cerut iertare şi a întrebat-o ce rost să-i găsească sacului în care îşi ţinea obiectele ritualice. Tekla a ajutat-o imediat să ardă o parte din ele, iar pe cele pe care nu le-au putut arde le-au profanat* împreună. Oamenii erau îngroziţi.
Veştile s-au răspândit şi în câteva zile tot satul era plin de oameni veniţi de pretutindeni. Au căutat să-mi explice: „Tu nu înţelegi... eşti o străină. Femeile acelea nu pot face aşa ceva, duhurile le vor ucide... pur şi simplu nu se poate să facă aşa ceva -nu înţelegi". Spuneau că, în trecut, cei care încercaseră să renunţe la a le mai sluji duhurilor au plătit cu viaţa. Acum, oamenii stăteau literalmente prin zonă aşteptând ca amândouă femeile să moară.
Dar nu s-a întâmplat nimic. Când a venit duminica, a fost clar pentru cei din Balangao că duhurile nu au puterea de a le omorî pe femei. In dimineaţa aceea, numărul celor prezenţi la adunarea pentru studiul biblic duminical a explodat de la şaizeci de oameni la peste două sute. Am scos tot mobilierul din casă, iar oamenii stăteau înghesuiţi unul lângă altul în casa plină. Stăteau pe verandă, în pragul uşii sau zgâindu-se prin ferestre - până şi curtea era plină. Atmosfera era electrizantă. De-a lungul întregii dimineţi am fost supusă unui tir neîntrerupt de întrebări. Toţi voiau să ştie: „Cine este acest Dumnezeu care are putere mai mare decât duhurile?"
Numărul celor prezenţi n-avea să mai scadă de atunci.
Câteva săptămâni mai târziu, mă aflam în Bagabag, iar Doming, prinzând un moment liber de la şcoală, a venit să mă viziteze. Stătuse departe de casă, la Bayombong, unde urma colegiul, şi adoptase un aer sofisticat. Mi-a vorbit despre unele dintre nenumăratele lucruri pe care Ic învăţa şi a precizat că nu mai credea în „superstiţiile alea Balangao" despre duhurile rele.
Ulterior, în timpul discuţiei noastre, i-am povestit ce s-a întâmplat cu **Forsan** şi **Chalinggay.**
Ascultându-mă, Doming făcuse nişte ochi cât cepele. Când am ajuns la punctul culminant
" Pentru Balangao a profana obiectele de cult utilizate în cadrul sacrificiilor însemna a le folosi în activităţi de ordin lumesc, cum ar fi să mănânce din vase rezervate doar duhurilor.
al confruntării dintre Dumnezeu şi duhuri, ra-am **oprit, I lomlng I** şoptit cu glas răguşit: „Ei... ce au făcut atunci duhurile?"
Nu m-am putut răbda să nu îl tachinez: **„Hopa", am** spus, „dar tu ştii prea bine că duhurile alea sunt simple superstiţii, **nu** sunt reale, nu-i aşa?
Spăşit, Doming şi-a abandonat aerul studiat de **superioritate,** arătându-se dispus să accepte adevărul: „Bine, bine - spune-mi numai ce s-a întâmplat cu duhurile".
Soya-aw, bătrânul şi vestejitul soţ al lui Forsan, şi-a vegheat plin de atenţie soţia. Cam după două săptămâni, a fost pe deplin convins că duhurile nu au, pur şi simplu, puterea de a lua viaţa soţiei sale: acest Dumnezeu are într-adevăr o putere mai mare decât duhurile. Soya-aw a pornit în căutarea lui Ama şi 1-a găsit făcând baie în râu.
Cocoţându-se pe o piatră aproape de Ama, Soya-aw a trecut peste tradiţionalul schimb de cuvinte introductive: „Canao, tu îl cunoşti mai bine pe Dumnezeu decât mine; îl întrebi dacă vrea să scrie şi numele meu în cartea Lui?" Ama s-a rugat împreună cu Soya-aw, iar Dumnezeu i 1-a scris - încă un Balangao în împărăţia Sa. După aceea, Soya-aw a început să ne cheme cerându-ne să ne rugăm pentru el atunci când avea câte una dintre periodicele sale crize de dureri abdominale - rugăciunea era singura care îi aducea alinare. De fapt, ne mustra cu asprime dacă nu ajungeam acasă la el suficient de repede.
Terminând de tradus Cartea lui Iacov, am **dactilografiat 0** duzină de copii, împărţindu-le celor care ştiau să **citească.** Nu mi-a plăcut niciodată să dactilografiez, dar după ce **văzusem puterea** Cuvântului scris, de-abia aşteptam să mă ase/ la maşina **de** scris. Una dintre ele avea să ajungă la **Fanganan.**
Câteva zile mai târziu, a venit în **fugă, strigând:** „Haideţi repede! Grăbiţi-vă... băieţii mei sunt **pe**

moarte! Au **fost** în pădure şi au mâncat poame otrăvitoare".
Am înlemnit. în cei şapte ani petrecuţi aici, nu tratasem nici un caz de otrăvire. în cele din urmă, am bâiguit: „Dar, dar... nu ştiu ce trebuie să fac".

Neliniştit şi supărat, a răbufnit: „Păi, nu poţi să vii măcar să te rogi? în Cartea lui Iacov pe care mi-ai dat-o aşa scrie că trebuie **să** faci".
Am înghiţit în sec. L-am urmat în grabă pe Fanganan acasă la el. M-am rugat, după cum se spunea în Iacov - deşi nu cu prea mare convingere. Accesele violente de vărsături şi diareea au încetat din senin. Am fost uluită. Spre deosebire de Fanangan. „Asta ne spune Scriptura că trebuie să facem, nu?" El se aştepta ca Dumnezeu să îşi respecte Cuvântul.
Dumnezeu nu înceta să mă surprindă.
Câteva luni mai târziu, proaspăt întoarsă în Balangao, după o perioadă în care fusesem plecată, ne împărtăşeam unii altora ultimele noutăţi. Eram o adunare entuziastă de oameni îngrămădiţi unul în altul pe duşumea. Choronag, un bătrân al satului şi unul dintre cei mai puternice medii din Balangao, şedea pe un scaun învelit cu o ţesătură de culoare turcoaz - unul dintre cele două scaune ale noastre, pe care le rezervam celor mai bătrâni şi mai respectaţi. Nu apuca să strecoare nici o vorbă.
în cele din urmă, într-un moment de linişte, s-a întins nerăbdător şi mi-a pus mâna pe umăr. M-a surprins. în cultura Balangao, bărbaţii nu atingeau femeile. „Ai terminat ce ai avut de spus?", a întrebat. „îmi poţi spune cum să devin un copil al lui Dumnezeu?"
„O, cum să nu?" Ceea ce am şi făcut. Era o bucurie neaşteptată. La urmă, ne-am pregătit pentru rugăciune. Mi-am plecat capul, cu ochii închişi.
Era prima dată, însă, când Choronag se ruga şi nu cunoştea **rânduiala.** S-a dat pe spate, a privit în sus, spre Dumnezeul din ceru ri, şi a început: „Doamne, mă numesc Choronag şi locuiesc aici, în **Balangao..."** Vreme de zece minute, i-a explicat lui Dumnezeu cum a slujit duhurile şi a trăit împotriva legilor lui Dumnezeu, dar cum ar vrea acum să-i devină credincios Lui, Creatorului şi Stăpânului îndreptăţit al tuturor oamenilor.
Cei mai mulţi făceau pasul spre credinţă când se aflau în compania celorlalţi, adesea în casele câte unuia în care discuţiile se prelungeau târziu în noapte. Aveau nevoie de cineva care era deja prieten cu Dumnezeu şi care i-ar fi asigurat că vor ajunge, la rândul lor, să fie acceptaţi cu adevărat de El. Acest rol era îndeplinit, în mod constant, de către bătrâni.

Balangao îi avuseseră întotdeauna pe bătrânii **latului** bărbaţi cu vârste înaintate aleşi în mod neoficial, prin **conm IM** general, să ofere îndrumare comunităţii. Pe aceştia îi **căutnm,** de obicei, să lucreze împreună cu mine la traducere; statului si experienţa lor erau de nepreţuit. Asistându-mă la munca **de** traducere, ajungeau să dobândească o cunoaştere neobişnuit de temeinică a Cuvântului lui Dumnezeu. Erau meniţi, în chip firesc, să devină un alt fel de bătrâni, bătrâni ai bisericii Balangao. încă de la începuturi s-au apucat să-i înveţe pe ceilalţi ceea ce aflau din Scripturi. Creştinii Balangao tratau cu multă seriozitate Cuvântul lui Dumnezeu şi nou descoperita credinţă.
îmi displăcea mai cu seamă să am de-a face cu duhurile rele - mă temeam, mai bine spus. Aşa încât, unul dintre primele lucruri pe care le-am făcut a fost acela de a-i învăţa pe bătrâni să le alunge. Oamenii veneau tot timpul la mine să scot duhurile din cine ştie ce prieten sau rudă posedată. Deseori, nu puteam face diferenţa între a fi posedat sau altă stare, însă Balangao ştiau întotdeauna. Nu mă pricepeam foarte bine, dar le-am spus trei lucruri pe care ştiam că le pot face: chemaţi pe cineva care să fie alături de voi, examinaţi-vă conştiinţa, astfel încât să nu aveţi vreun păcat nemărturisit şi să fiţi curaţi **dinaintea lui** Dumnezeu, iar, apoi, rugaţi-1 pe Dumnezeu să alunge **duhurile.**
Dumnezeu a biruit duhurile într-alât de **spectaculos** şi în atâtea rânduri, încât **am** ajuns să **ne aşteptăm in** mod firesc la minuni. Nu m-am alarmat, prin urmare, alunei când **au** venit într-o fugă la mine cu băieţelul lui **Baltazar, aflai** în **stare** de inconştienţă.
Copilul stătuse cu bunicul lui, un mediu. **Bătrânul** sacrifica un porc, când băieţelul, care nu avea încă şase ani, tăiase una dintre urechile animalului, jucându-sc cu ea. Duhurile au vorbit prin gura bunicului: voiau urechea înapoi. însă **băiatul refuza** să le-o dea. Duhurile au hotărât, aşadar, să-1 ia pe băial, în schimb, iar acesta îşi pierduse cunoştinţa.
Părinţii lui erau îngroziţi; nu exista sacrificiu care să poată răscumpăra un gest de sfidare a duhurilor. L-au luat tic jos şi au venit într-o fugă la mine acasă.
Am trimis imediat după bătrâni şi am făcut ceea ce făceam întotdeauna - ne-am rugat. Şi ne-am rugat. în cele din

urmă, l-au dus acasă. Apoi, am auzit limpede din celălalt capăt al satului. Plânsetul acela distinctiv, limpede şi melancolic, cu tonalităţi şi intensităţi când înalte, când joase - bocetul mortului. Băiatul murise!

Nu! Nu! Strigam în mintea mea. *Ce s-a întâmplat? Ce n-a fost bine? De ce a murit? Nu merge aşa. Dumnezeule, ai făcut o greşeală. Acum, oamenii vor înceta, pur şi simplu, să mai creadă.*
Nu mai puteam da ochii cu nici unul dintre oamenii satului. Am pornit staţia de emisie-recepţie şi i-am apelat pe colegii din Bagabag. „Trebuie să vină cineva aici! Trebuie să vorbesc cu cineva!" Apoi am alergat la pista de aterizare, plângând în hohote tot drumul. La puţin timp după ce am ajuns, a aterizat Bob Griffin.
Printre sughiţuri, mi-am vărsat amarul - Balangao sunt pierduţi pentru Evanghelie. Bob a ascultat până am terminat de spus tot ce aveam pe suflet. S-a rugat împreună cu mine. Apoi, urcând înapoi în avion, a spus: „Aşteaptă aici. Mă întorc repede". într-o oră a fost înapoi împreună cu soţia lui, Louise. „Trebuie să stea cineva lângă tine la sfârşitul acesta de săptămână", a spus.
Credincioşii s-au strâns în jurul familiei îndoliate a lui Baltazar, stând alături de ea zi şi noapte. Mângâierea şi adevărul lui Dumnezeu erau irezistibile. O săptămână mai târziu, întreaga familie a micuţului avea să devină credincioasă. Am rămas năucită. Poate că, aşa cum se întâmplase cu Andrea, au simţit că Dumnezeu avea dreptul de a săvârşi lucrurile după cum crede El de cuviinţă. Deşi îşi jeleau fiul, moartea lui nu schimba faptul că Dumnezeu era atotputernic şi că se aştepta la supunere din partea oamenilor.
Trebuia, pur şi simplu, să demisionez din slujba de administrator al slavei lui Dumnezeu.

15
DESPRE LĂCUSTE ŞI DESPRE PRĂBUŞIREA UNUI ELICOPTER

începusem să mă rog, încă de pe vremea liceului, pentru oamenii cu care ar fi urmat să lucrez într-o zi. Iar Dumnezeu mi-a ascultat rugăciunea: am sosit în Balangao şi am cunoscut-o pe Tekla, care tânjea să îl cunoască pe Dumnezeu. M-am rugat cu ardoare ca Balangao să renunţe la duhuri şi să creadă în Dumnezeul din ceruri. Dumnezeu m-a ascultat din nou: aceştia au început să creadă. Apoi, am început să mă trezesc în mijlocul nopţii, implorându-1 pe Dumnezeu să biruiască duhurile. Iar Dumnezeu, care mă deşteptase să mă rog, a răspuns rugăciunilor mele.
Acum, mă rugam ziua şi mă trezeam, din nou, noaptea. „Dumnezeule, arată-le acestor noi credincioşi cum să se **roage.** Cum să se roage cu adevărat. Fă ceva, Doamne". Ştiau cum să **se** roage pentru a se naşte în familia lui Dumnezeu. Dar nu înţelegeau să ceară ajutorul lui Dumnezeu pentru problemele de **zi** cu zi. I .c plăcea atunci când mă rugam eu însămi, dar ei nu **o făceau.**
Nu se rugau nici măcar la masă, până **în momentul în care** am tradus, împreună cu Ama, Cartea 1 **Timotei.** Am ajuns **la** capitolul 2, versetul 8: „Vreau dar ca **bărbaţii să** se **roage în orice** loc, şi să ridice spre cer mâini **curate".** în **seara** aceea, **la** cină, când eram pe punctul de **a** mulţumi **pentru mâncare,** cum făceam întotdeauna, Ama şi-a dres **zgomotos** vocea şi a zis: „în seara aceasta, am să spun eu rugăciunea". Momentul ucela a marcat începutul rânduielii în care **bărbaţii** rosteau rugăciunea la masă. Dar tot nu se rugau pentru celelalte lucruri. *De ce, oare, nu reuşesc să înţeleagă?,* m-am întrebat.

într-o zi, am auzit că munţii fuseseră din nou invadaţi de lăcuste. Balangao mi-au povestit cum, în urmă cu aproximativ treizeci şi cinci de ani, lăcustele pustiiseră valea de toată vegetaţia. Coborând în vale, oamenii ieşiseră pe câmpuri strigând şi urlând şi bătând din talgere, dar fără nici un folos. Pierduseră totul.
Iar acum s-a întâmplat din nou: lăcustele au venit ca un nor negru. Oamenii au alergat pe câmpuri şi au strigat, au urlat şi au bătut din talgere. De data aceasta, însă, lăcustele au plecat. Balangao erau în al nouălea cer. Speriaseră lăcustele, alungându-le. Am închis ochii şi mi i-am închipuit pe creştinii aceia, bătându-şi frenetic clopotele şi urlând în loc să cheme numele lui Dumnezeu. *De ce nu puteau pur şi simplu să se lase în mâna lui Dumnezeu?*
Circumspectă, i-am întrebat pe cei care credeau: „Nu i-a trecut nimănui prin gând să se roage? Nu v-aţi amintit că, acum treizeci şi cinci de ani, aţi strigat, aţi urlat şi aţi bătut din talgere în zadar? Nu s-a gândit *nimeni* să-i ceară, astfel, ajutor lui Dumnezeu împotriva lăcuselor?" Au tăcut.
Am tras adânc aer în piept. *Aceşti Balangao sunt prea ancoraţi în natura lor omenească. Continuă să se bizuie pe propriile forţe, ghidându-se după principiile fundamentale ale lumii.* Mă întrebam ce trebuia să se întâmple pentru a-i determina să ceară ajutor de la Dumnezeu şi să-i recunoască îndurarea atunci când aceasta cobora asupra lor.
Credincioşii erau stânjeniţi - nu le trecuseră prin minte că Dumnezeu avea putere asupra lăcustelor. Lăcustele acelea au fost picătura care a umplut paharul. Imediat după aceea, când m-am trezit în miezul nopţii, m-am rugat: „Doamne, nu-mi pasă *ce* măsuri trebuie să iei, dar fă-i pe aceşti oameni să se roage". Şi **am** adormit.
Di. **Robbie Lim** era răspunsul la **o** altă rugăciune de-a mea, o rugăciune pentru cineva care să mă scape de atribuţiile medicale. Medic **filipinez** care **activa** sub patronajul Misiunii Catolice, a venit să lucreze cu **Balangao** şi **se** pregătea să construiască un mic spital urmând să **deservească toată** populaţia Balangao. Numărul de

urgenţe cu care aveam de a face se diminuase, de altfel, datorită lui.
îmi plăcea de Robbie. Era un om deosebit. Mulţi dintre colegii lui plecaseră peste ocean pentru slujbe mai bine plătite şi o viaţă mai uşoară. El, însă, avea sufletul unui slujitor; vedea traiul în munţi ca pe o provocare, iar greutăţile nu făceau decât să-i dezvolte aptitudinile. Ţinea la oameni. Acum, visul nostru de a avea un spital devenea realitate.

Elicopterul militar şi echipajul său veneau de pe **frontul din** Vietnam şi se aflau într-o permisie în Filipine. Nu ştiu **cum,** Vi iti I că Robbie dorea să transporte pe calea aerului materialele **pentru** construirea unui spital într-o zonă îndepărtată a ajuns la urechile membrilor echipajului, care nu au scăpat ocazia de a ne sări în ajutor. Toţi colegii mei din Bagabag erau cuprinşi de entuziasm în timp ce tonele de ciment şi materiale de construcţie erau încărcate în elicopter.
Eu urma să îndeplinesc rolul de traducător pentru piloţi. Doming se întorcea în Balangao pentru a-şi petrece vacanţa de vară şi i-am oferit un drum gratuit până acasă. Bill Powell, un pilot care a zburase de multe ori în Balangao, ne-a însoţit pentru a-i ghida pe ceilalţi piloţi în teritoriu.
Părinţii mei veniseră din California în vizită. Urmărind cum bărbaţii încarcă elicopterul în care urma să zbor, tata bodogănea într-una: „Ăştia încarcă peste măsură chestia aia". Avea o capacitate ieşită din comun în aprecierea greutăţii şi a volumului. Dar Robbie s-a arătat intrigat; era cu neputinţă să supraîncarci un astfel de aparat, aşa i se spusese. Mai târziu, am aflat că tata abia s-a abţinut să nu mă tragă afară din elicopter la decolare. Ne-am luat zborul, însă, pradă unei bucurii de nedescris - un spital, în sfârşit! Şi apoi, treizeci de minute mai târziu, ne-am lovit de un arbore de betel.
Contactul cu pomul a condus la dezechilibrarea rotorului şi ne-am prăbuşit imediat într-o râpă adâncă. Aparatul fusese zvârlit într-o parte, dar rotorul continua să se învârtă, zgâlţâind cu violenţă elicopterul. Praful de ciment s-a împrăştiat în toate părţile.
Porţiunea dinspre coadă era în flăcări, însă Bill şi-a vârât mâna prin fereastra carlingii şi s-a târât afară dintre fiare. **Pilotul,** copilotul şi însoţitorul de zbor aflaţi în spatele lui erau teferi. Venindu-şi în simţiri, Bill şi-a dat seama că trei oameni erau încă prinşi sub tonele de materiale de construcţie: eu, Doming şi doctorul Lim. Deşi era aproape sigur **că** eram **morţi, ;i coborât** înapoi panta după noi.
Nu-şi putea folosi, însă, braţul stâng şi **nu putea** urca în aparatul de zbor. A văzut combustibilul care ţâşnea printr-o gaură făcută în fuzelajul elicopterului. „Juami, Doming şi doctorul Lim sunt înăuntru", a strigat către cei din Balangao care se adunaseră. Aceştia au format numaidecât un rând în care îşi dădeau găleţile din mână în mână, aruncând cu apă şi nămol peste foc. Alţii au sărit în elicopter, s-au căţărat înăuntru şi au început să arunce jos

butoiaşele cu cuie şi sacii de ciment, până când au desluşit strigătul meu slab şi au reuşit să ne scoată afară.
Balangao au stat lângă mine de-a lungul întregii acelei nopţi... rugându-se. „Dumnezeule, n-o lăsa să moară - Cartea nu e gata încă".
A doua zi, am fost transportată pe calea aerului la o bază a Forţelor Aeriene SUA, unde m-au tratat nişte medici tineri care mă tachinau spunându-mi ce bine arăt şi cerându-mi o întâlnire.
Când mi-au spus că mama era în drum spre mine, abia am aşteptat să sosească. Mama a fost asistentă medicală şi avea o experienţă de douăzeci de ani în cazurile unor asemenea traumatisme. Când a intrat şi m-a văzut, însă, a scos un ţipăt. Abia atunci mi-am dat seama cât gravă era situaţia. Asistentele au vrut să mă radă în cap, dar mama nu le-a lăsat. Şi-a petrecut ziua curăţându-mi părul de cimentul cu sânge închegat şi apoi spălându-mă pe cap.
în primele patru zile am încercat să-1 conving pe Dumnezeu, spunându-i că nu se putea să orbesc. Nu dusesem la capăt misiunea pentru care mă trimise. Când am putut să-mi întredeschid ochii, am perceput lumină, iar apoi s-au conturat forme. Ce uşurare! Puteam termina traducerea.
în a doua săptămână, am fost transferată la Manila. Nervii afectaţi în partea dreaptă a corpului şi la braţul drept începeau să îşi revină, dezmorţindu-se. Durerea era acută. Aproape că m-a răpus, fiindcă

medicii nu voiau să-mi dea calmante, de teamă să nu devin dependentă de ele. Crezusem că pacienţii din spitale ar trebui să fie aproape de Dumnezeu - eram toată numai o durere. Nu-1 vedeam pe Dumnezeu nicăieri. Nu-1 puteam simţi, nu-1 puteam auzi; nici un semn al slavei, doar valuri după valuri de durere.
Au fost **multe** nopţi pline de durere şi fără somn. Mama m-a vegheat în cele mai multe din aceste nopţi, ţinându-mă de mână şi doar aţipind câte puţin pe patul îngust de campanie de lângă mine. Nu-mi puteam lua gândul de la moartea lui Robbie. Fusese atât de bucuros de spital. Toate eforturile pe care le făcuse începeau să se concretizeze. Mă întrebam dacă unii nu şi-ar fi dorit să mor eu în locul lui.
După câteva săptămâni, când mă făcusem destul de bine ca să pot părăsi spitalul, mama a luat avionul spre casă, în California. Am făcut o scurtă vizită în Balangao - doar o zi - ca să le arăt că sunt într-adevăr în viaţă. Cu Doming se petrecuse o schimbare. Cât timp a fost îngropat sub toată încărcătura aceea, s-a rugat:

„Bine, Dumnezeule, dacă mă laşi să scap cu viaţă **din** asia, u vi i| sluji. îţi voi închina viaţa mea întreagă".
întrezărisem la Doming o parte din caracterul **tatălui** nostru, Ama. Astfel că atunci când mi-a spus că, în elicopter, şi-a închinat viaţa lui Dumnezeu, am ştiut că vorbeşte serios.
După încă şase săptămâni de odihnă şi refacere, m-am întors în Balangao ca să continuu traducerea. Am fost peste măsură de impresionată să-i găsesc pe Balangao încă rugându-se. în sfârşit, au aflat că se puteau ruga pentru orice, indiferent că e vorba de lucruri importante sau mărunte. Rugăciunea plină de râvnă a început să facă parte din viaţa lor. De la prăbuşirea elicopterului, n-au mai fost aceiaşi. Şi nici eu.

16
CU FATA ÎNTOARSA ÎNSPRE DUMNEZEU
Bătrânica Forsan obişnuia să vină, cu pasul ei şontâcăit, pe la mine, să mi se aşeze alături, să stea la taclale şi să se ţină de glume. Odată, şi-a frecat ochii umezi cu dosul mâinii sale noduroase, s-a aplecat spre mine şi m-a atins pe mână spunând: „Iarăşi am uitat. Cum îl cheamă pe cel căruia mă supun eu?" Refuzase, plină de curaj, să mai dea ascultare duhurilor pentru a i se supune lui Dumnezeu, dar nu-i învăţase încă numele.
La fel ca toţi credincioşii Balangao, îşi punea problema dacă puterea lui Dumnezeu era mai mare decât a duhurilor. Cunoştea puterea duhurilor, dar acest Dumnezeu diferit... Făcuse un p;is hotărâtor în credinţă, pe viaţă şi pe moarte, atunci când îşi **scosese** brăţara. Iar Dumnezeu le dovedise, ei şi tuturor Balangao, **că era** mai puternic decât duhurile.
Pentru Balangao, credinţa este o problemă **de** supunere. Cel căruia i te supui este adevăratul tău stăpân. II priveşti in ochi, urmăreşti ceea ce face şi îţi modelezi viaţa în funcţie de el. **Pentru** ei, a crede nu înseamnă să pronunţi anumite **cuvinte** sau sa repeţi o rugăciune. înseamnă să-ţi îndrepţi şi să-ţi închini **credinţa** înspre o nouă putere, să-ţi întemeiezi viaţa pe ea. Ama numea acest lucru a-ţi întoarce faţa înspre Dumnezeu.
Dumnezeu a folosit **de nenumărate** ori prilejul câte unei morţi pentru a deschide cugetele oamenilor către cele veşnice şi spirituale în timp ce credincioşii le vorbeau despre Dumnezeul din ceruri. Când murea cineva, oamenii veneau de pretutindeni şi se adunau la casa „celui mort". La sosire, urcau în casă şi se aşezau lângă trupul neînsufleţit, cu capul în mâini, şi, într-o incantaţie

purificatoare rezervată momentelor de doliu, îl jeleau pe cel mort cu ultimele lor cuvinte de durere, supărare ori chiar de dojana pentru că i-a părăsit.
Când terminau, îşi ştergeau lacrimile, stăteau împreună cu toţii şi discutau la nesfârşit despre lucruri cu totul colaterale, într-o zadarnică încercare de a-şi abate gândul de la moarte.
Dar când au început să ia parte credincioşii la aceste priveghiuri, au adus cu ei ceva nou: speranţa. încântau şi jeleau, apoi, însă, canalizau cu abilitate discuţia, deschizând-o către noi înţelesuri spirituale: învierea şi raiul. întrucât cuvintele lor mergeau drept la inimă, creştinii erau solicitaţi atunci când murea cineva.
„Veniţi", stăruia familia celui decedat, „şi spuneţi-ne despre rai şi despre viaţa de după moarte". Şi, în timp ce credincioşii umpleau casele adunându-se împreună cu cei îndoliaţi în jurul corpului neînsufleţit, efectul mărturiei lor era din cele mai profunde.

Ama ştia, totodată, să profite de orice alt fel de întrunire pentru a-1 propovădui pe Dumnezeul din ceruri. Lua cu el peste tot foaia de hârtie pentru rafturi pe care era scrisă genealogia: la festivităţile de absolvire, la întâlnirile din oraş - orice adunare. Când îi venea rândul să ia cuvântul, desfăcea sulul de hârtie, captând atenţia mulţimii, şi le explica ce era scris acolo. Oamenii îşi încordau privirea să vadă şi ascultau cu ochii aţintiţi în direcţia lui. Discutau şi puneau întrebări.
Balangao învăţau cum să creadă. încet-încet, ajungeau să înţeleagă că, prin Cuvântul lui Dumnezeu, dobândeau învăţături despre cum să-şi trăiască viaţa. Un grup de bătrâni vizitase, la un moment dat, o biserică din altă regiune care le interzicea membrilor săi să mestece betel. La întoarcere, s-au întrebat dacă nu cumva ar trebui să facă la fel.
A mesteca betel este un obicei care funcţionează ca un factor de coeziune socială printre oamenii din munţi. Schimbul de nuci de betel, piatră de var şi frunze folosite la mestecat era un mod de a rclaţiona între locuitorii Balangao atunci când se întâlneau pe o cărare, când stăteau noaptea şi povesteau, când se adunau să decidă într-un caz de judecată şi întotdeauna când sărbătoreau ceva.
Prepararea nucii de betel pentru mestecat ocupă un loc important în viaţa lor. Bărbaţii şi copiii se caţără în palmierii betel, lungi şi subţiri, ca să culeagă nucile coapte. Tot la câteva săptămâni, bărbaţii fac piatră de var arzând cochilii de melci

aşezate cu grijă în piramide. Aţâţă focul pentru a-1 încinge i .u unu tare. Acesta arde cu flăcări puternice până când cochiliile **devin** albe ca zăpada, complet intacte în cenuşă. Totul arde, rămân.nul în urmă piatra de var. După ce cochiliile se răcesc, oamenii Ic iau şi le pun în mojarul de orez. După care le stropesc cu apă, care eliberează brusc căldură, şi le pot transforma în pulbere. Pun praful într-o bucată de bambus pe care o astupă cu frunze.
Bărbaţii şi femeii îşi pun piatra de var, câteva nuci, un anumit tip de frunză şi un cuţit artizanal într-un săculeţ pe care îl atârnă la gât ca pe un colier. îl poartă peste tot. Când se întâlnesc cu cineva pe drum ori stau la o vorbă, este scos săculeţul. Unul oferă nucile; celălalt vine cu frunzele; fac piatra de var pe din două.
Pe urmă, fiecare pune o porţie de nuci pe o frunză verde şi presară cu var, înfăşoară frunza şi vâră cocoloşul acela îndesat în gură. îl mestecă bine şi scuipă afară o substanţă densă de un roşu sângeriu. Cei care mestecă mult timp au dinţii înroşiţi.
Afară, scuipă unde se nimereşte; în casă, ţintesc cu precizie de expert crăpăturile din duşumea, fereastra ori uşa deschisă. Iar porcii şi câinii care dorm sub casă sunt împodobiţi cu ornamente de culoarea roşie. în primele luni petrecute în sat, petele acelea roşii îmi produceau fiori. Trebuia tot timpul să mă autoconving că nu era sânge.
Când au venit creştinii să mă întrebe ce părere am despre faptul că biserica le-a interzis membrilor săi să mestece, i-am trimis la Scriptură. „Vedeţi ce puteţi găsi în Biblie". Nu au găsit nimic.
„Despre clevetire se spune ceva în Biblie?", am întrebai. Se spun foarte multe.
întrucât problema clevetirii era una mult mai marc in Balangao decât cea a mestecării de betel, le-am sugerat: **„Poate II** trebui să vă preocupaţi mai întâi de ceea ce ni se **interzice** în mod clar, după aceea putem să ne ocupăm de betel". încă nu au ajuns să rezolve problema mestecării de betel.
Biserica a continuat să crească. Când Fanganan s-a înrolat în armată, a trebuit să specifice în formular religia pe care o are. A trebuit să se gândească. Când s-a întors, pe urmă, m-a luat la rost. „Nu ne-ai spus niciodată care e religia noastră".

Curioasă, l-am întrebat: „Ce ai scris în formular atunci?" A spus că singurul răspuns care i-a venit în minte a fost: „Credincios în Biblie". Şi aşa, cei din Biserica Balangao a ajuns să-şi spună Credincioşi în Biblic.
Măluacu frigeând prin regiunea Balangao treceau persoane care propovăduiau o învăţătură falsă. Voiam să le interzic să vină ori măcar să îi dau în vileag. Odată, când un astfel de om şi-a făcut apariţia, am încercat sâ-1 conving pe Ama să îl oprească.
Ama a tras adânc aer în piept, s-a uitat trist la mine şi a dat din cap: „Copila mea", a spus, „pur şi simplu nu ştii cum să le vorbeşti celorlalţi". **Era** dezamăgit că nu învăţasem acest lucru, o dată ce îl văzusem **de** alâlea ori pe el însuşi cum face.
M-a luai **pe nepregătite.** Ştiam că are dreptate. Oftând, am spus: „Ei bine, tu eşti tatăl meu. Poate că ar fi mai bine să mă înveţi".
M-a **aşezai** şi mi-a explicat pas cu pas cum să ies cu bine dintr-o **situaţie de conflict.** „Mai întâi de toate, trebuie să asculţi. Mergi pe calcaeiluilall şi susţine de fiecare dată când poţi punctele lui de vedere, aiătându-i că îl

înţelegi. Apoi, când nu se mai simte ameninţat şi îşi da scama că îi înţelegi argumentele, ia-1 de mână şi condu-1 acolo unde vrei tu".
Balangao sunt nişte genii în ce priveşte relaţiile **interpersonale** si **m*8U** învăţat o serie de principii de nepreţuit în munca cu **oamenii.** M-am deprins să le cer sfatul în multe lucruri.
Credincioşii ştiau mai multe decât mine despre modul în care trebuia prezentată Biblia locuitorilor Balangao, dar eu ştiam mai multe **dccâl** ei despre Scriptură. Fapt care a ridicat o problemă: cum aş putea eu, un copil, să corectez greşelile mamei şi tatălui meu, ale unchilor şi mătuşilor mele?
M-a ajutat I)oming. Mi-a amintit să le pun întrebări cum ar fi: „Dar acum ce vom Tace? Iată, Biblia spune aşa. Aşadar, ce ar trebui să facem?"
După moartea doctorului Lim, am fost acaparată din nou de activitatea medicală. Iar credincioşii cereau stăruitor mai multe cărţi traduse din Biblie. Aşa că le-am spus: „Dacă aş avea la dispoziţie oameni pe care să-i învăţ să bată la maşină şi să se îngrijească de problemele medicale, aş putea să traduc mai mult. Ce să fac?"

Au propus să instruim un grup de tineri Balangao **pentru** aceste activităţi. Aşa încât, unii au învăţat să facă injecţii şi să se ocupe de problemele medicale; ceilalţi au învăţat să bata la maşină. îi întâmpinau pe cei ce ne călcau pragul şi vorbeau cu ei înainte de a ajunge la mine. In pauza de cafea mă consultam cu ei pe marginea problemelor mai complicate.
Era un sistem bun. Urma să avem Cuvântul lui Dumnezeu tradus. Iar efectul secundar era la fel de bun pe cât era scopul principal: numeroşii oameni care mă ajutau au privit traducerea ca pe propriul lor proiect, iar nu doar ca pe al meu. Le aparţinea. Noi traduceam Cartea lor.
Şi citeau Cuvântul lui Dumnezeu în biserică - uneori cu urmări neaşteptate. Intr-o duminică, o femeie a participat la slujbă pentru prima dată. I-au plăcut cântecele, însă pe măsură ce citeau din Scripturi, devenea tot mai agitată. în cele din urmă, cu dinţii încleştaţi, s-a ridicat şi a ieşit pe furiş.
Mai târziu, în timp ce ne aflam la masă, a intrat cu pas apăsat în casa lui Tony şi a Teklei, s-a apropiat la câţiva centimetri de Tony şi, într-o manieră atipică pentru Balangao, i-a reproşat în faţă.
„Ruşine să-ţi fie! Mă inviţi la adunarea ta şi ce faci? îi spui omului aceluia din faţă fiecare păcat pe care l-am făcut şi el merge şi îl anunţă în public. Şi nu numai atât, dar le citeşte dintr-o carte! Niciodată n-am să mai vin!"
Oamenii se simţeau destul de frecvent ofensaţi de Scripturi, astfel încât bătrânii şi-au făcut un obicei ca, înainte de a citi din Cuvântul lui Dumnezeu, să anunţe: „Veţi avea impresia că ştim anumite lucruri despre voi şi că le dăm aici pe faţă. Sincer, **însă,** nimeni nu ne-a spus nimic. Această Carte pur şi simplu dezvăluie lucrurile ascunse. Aşa este Cartea aceasta".

17 SCHIMBĂRI
Balangao continuă să spună că lucrul cel mai valoros dintre toate pe care 1-a adus aeroplanul nu a fost sarea, zahărul şi combustibilul de care aveam atâta nevoie, ci oamenii care ne-au vizitat. Masa-aw a spus: „Credinţa noastră nu ar fi atât de puternică dacă nu ar fi fost toţi cei aduşi de tine să ne împărtăşească mărturia lor".
Aveau să sosească, odată, nişte persoane importante de la Manila. După ce am luat masa de prânz, ne-am aşezat în cerc. Era ciudat să-i am pe filipinezii de rang înalt de-o parte şi pe Balangao de cealaltă. Erau două lumi diferite.
Masa-aw a făcut primul pas. Urându-le fiecăruia în parte bun venit, le-a spus că este un mare privilegiu să-i aibă în Balangao. îl rodea curiozitatea, astfel că, mai apoi, a spus: „Haideţi să ne spunem fiecare numele, cu ce se ocupă şi dacă este deja **credincios,** Iar dacă da, cum a ajuns să creadă? Vom începe cu noi, **Balangao** de aici, cu mărturiile noastre şi vom continua cu voi, **încheind CU** Balangao din cealaltă parte a camerei".
Au început Balangao, pentru a-i face pe oaspeţi sâ se simtă în largul lor. Eu am tradus. Când am ajuns hi oaspeţii **noştri** din Manila, aceştia au vorbit plini de **însufleţire** despre viaţa lor. Atmosfera era cu totul alta.
Faptul că au auzit aceleaşi **adevăruri** de la oameni din întreaga lume a validat aceste adevăruri şi lc-a sporit foarte mult credinţa. întâlnirea cu fraţii şi surorile din Balangao a făcut, de asemenea, ca şi credinţa oaspeţilor noştri să crească.

„Această Carte nu este o legendă", le-a arătat Ama celor din Balangao, după plecarea unuia dintre musafiri. „Ea este *adevărată* - am întâlnit un om care chiar a băut apă din fântâna lui Iacov din Israel".
Cuvântul lui Dumnezeu îi schimbă pe oameni. Cu cât Balango studiau şi învăţau mai mult, cu atât schimbarea era mai profundă. Una dintre cele mai uimitoare schimbări am observat-o în relaţiile dintre

Balangao şi duşmanii lor de moarte, Ifugao.
Timp de o lună, câţiva credincioşi Balangao şi cu mine ne-am aflat la un seminar de traducere în Bagabag. Printre participanţi se aflau, de asemenea, Len şi Doreen Newell, traducători care lucrau cu Ifugao şi erau însoţiţi de mai mulţi băştinaşi pe post de consultanţi în materie de limbă. Balangao şi eu i-am invitat pe Ifugao şi pe soţii Newell să vină să petreacă sfârşitul de săptămână în Balangao. în ciuda faptului că se duşmăniseră unii pe ceilalţi din vremurile în care practicau vânătoarea de capete, Ifugao ştiau că erau în siguranţă aventurându-se în teritoriul Balangao în compania traducătorilor lor.
Am petrecut toată duminica împreună, studiind Cuvântul lui Dumnezeu şi cântând. Ifugao au rămas uimiţi de numărul de locuitori Balangao adunaţi să studieze Scripturile traduse. Chiar dacă un număr din aceşti agresivi Ifugao ajunseseră să creadă în Dumnezeu în timp ce îl ajutau pe Len la traducere, nu le-a trecut prin minte să se întrunească la ei în sat şi să studieze în grup.
Cu ocazia acelui sfârşit de săptămână, însă, văzând ce se întâmpla, în minţile celor din Ifugao au scăpărat noi idei - tocmai ideile pentru care soţii Newells se rugau. Poate că şi ei s-ar putea întâlni şi, în grup, ar putea îndura umilinţa la care sunt, inevitabil, supuşi în urma refuzului de a mai da ascultare duhurilor.
Balangao şi Ifugao au discutat până târziu în noapte despre acest lucru. Să încâlci tradiţiile prin însuşirea acestor idei noi însemna să devii ţinta bârfelor şi **a** batjocurii - cele mai dureroase lovituri pentru locuitorii munţilor. Ifugao, însă, au hotărât că trebuie să îşi exprime poziţia; se vor expune acestor bârfe şi dezaprobării.
Prin urmare, i-au invitat pe credincioşii Balangao să vină în teritoriul Ifugao pentru a-i boteza în mod public pe primii credincioşi, în faţa celorlalţi Ifugao care continuau să aducă sacrificii duhurilor. Prezenţa credincioşilor Balangao va sădi mai mult curaj în inimile celor dintâi Ifugao care, în mod declarat, refuză să mai aducă sacrificii duhurilor.

Câteva săptămâni mai târziu, trei avioane pline de **băştinaşi** Balangao au zburat către Bagabag, cam cincisprezece oameni in total. De acolo, am luat maşinile de teren până la capătul şoselei şi am străbătut pe jos ultimul munte până în satul Batad. Pentru mine era palpitant, însă numai un vânător de capete înconjurat de duşmani într-o zonă în care nici un tratat de pace nu funcţionează poate să înţeleagă pe deplin sentimentul de teamă şi uimire care îl stăpânea pe Ama.
Ama a botezat primii credincioşi Ifugao.
Pe urmă a şezut printre Ifugao. Au mestectat betel şi au luat masa împreună. A dat din cap pătruns de uimire. „Este cu totul imposibil", a spus. „Este imposibil ca Balangao să mănânce alături de Ifugao. Asta dovedeşte puterea lui Dumnezeu!" în întreaga lor istorie nu se mai văzuse un asemenea lucru înfăptuit fără sacrificii şi ritualuri.
Dar schimbările nu s-au oprit aici.
Imediat după ce terminam de tradus câte un capitol, acesta era întotdeauna instrumentul prin care Dumnezeu săvârşea incredibile schimbări în inimile oamenilor. Când am tradus Faptele Apostolilor, a fost ceva firesc ca biserica Balangao să meargă în ludea lor - cei ce locuiau munţii dimprejurul lor. De altfel, s-au aventurat în teritoriul inamic împreună cu Ifugao şi ştiau că Dumnezeu era îndeajuns de puternic încât să-i apere chiar şi atunci când îşi părăseau valea.
Dimineaţa devreme, Forsan şi Chalinggay, însoţiţi de Ama şi câţiva bătrâni, au urcat şontâc-şontâc până la pista de decolare. Urma să zburăm peste munţi ca să ajungem în alt sat, unde credincioşii se luptau cu puterile duhurilor rele.
Am urcat în micul avion, pilotul ne-a legat centurile şi am decolat. Forsan s-a agăţat de mine, înfigându-mi unghiile în **braţ.** Nu cred să fi clipit, pe tot parcursul călătoriei, din **ochii** aceia **ai** ei plini de curiozitate, în timp ce se uita cu ochii căscaţi pe gemi. Chalinggay şi-a ascuns faţa în poala mea şi **până nu am aterizai nu** şi-a ridicat nici o clipă privirea.
Am fost invitaţi de credincioşii **de** aici şi **de traducătorii** lor să le arătăm că mediile pot crede în I)umne/.eu, ba chiar să renunţe la sacrificiile rituale - să supravieţuiască şi **să** aducă mărturie despre acest lucru. Când **am** ajuns în sal, am **fost** înconjuraţi de o mulţime de oameni. Două bătrâne şedeau în mijlocul curţii, de unde să poată fi văzute şi atinse de toata lumea. Ama le-a povestit cum Balangao au descoperit că Dumnezeu este mai puternic decât duhurile. Oamenii le-au pus întrebări lui Chalinggay şi Forsan.

La plecare, unul dintre medii a spus că, întrucât acele femei s-au îndreptat către Dumnezeu şi nu au murit, va crede şi ea într-o zi.
în Balangao, continuam să îi învăţ pe bărbaţi în zilele de sâmbătă, astfel încât ei să poată predica

duminicile, dar credincioşii de aici îi considerau deja pe bătrâni mai abordabili decât pe mine când era vorba să ceară un sfat. Era anul 1974. Eram acolo de doisprezece ani. Biserica se dezvolta într-un ritm exploziv, suflarea Duhului Sfânt se simţea aidoma unui vânt puternic şi nu mai aveam nici o putere în a stăvili ori a controla lucrarea lui Dumnezeu în mijlocul oamenilor.
înţelepţii predicau, propovăduiau şi evanghelizau. Serile, după cină, stăteam în casa lui Ama şi îi auzeam pe bărbaţi vorbind despre cutare sau cutare care făcuse pasul spre credinţă într-o zi sau într-o săptămână în care eu, ocupată, mă aflam la masa de lucru şi traduceam. Ina se ruga în fiecare zi pentru terminarea Cărţii. în tot acest răstimp, însă, Cuvântul lui Dumnezeu schimba oamenii. Eram uimită. Sădind seminţele Cuvântului lui Dumnezeu, roadele pe care, în mod cert, le culegeai erau bisericile care creşteau din acestea.
Pentru a urgenta traducerea, i-am cerut lui Doming să se roage şi să ia în considerare ideea de a sta acasă un an ca să mă ajute. Aveam neapărată nevoie de el, iar el se dovedise priceput în creionarea primelor variante brute ale traducerii.
„Să renunţ la colegiu un an ca să te ajut la traducere?" Mult timp n-a zis nimic. Ştiam că îi place să lucreze la Scripturi, dar ştiam, de asemenea, cât de rar se întâmpla ca un Balangao să **facă** studii la un colegiu şi cât de mult însemna pentru el să aibă **o** asemenea şansă. In cele din urmă, a zis: „Asta înseamnă sacrificiul?" In anul următor, **a** stat acasă ca să mă ajute.
Zi de zi, Doming şi cu mine am lucrat umăr la umăr la traducere, fiecare la masa lui. Lucra pe primele variante de traducere la ce mai rămăsese din Noul Testament. Totuşi, nu scăpa nici o ocazie de a strecura câte o glumă în felul lui unic.
în timp ce traduceam Apocalipsa, i-am vorbit despre creştinii care merg în ceruri atunci când Isus îi cheamă. Mi-a răspuns pe loc: „O, Doamne. Eu o să stau aici; şi atunci când toţi ceilalţi se duc sus în ceruri, tot ce rămâne în urma lor o să fie al meu". M-am gândit că mersese prea departe. încă îşi mai aduce aminte de privirea pe care am avut-o de atunci. Fireşte, era exact

ceea ce urmărise; şi-a dat capul pe spate şi a izbucnit în **hohote de** râs.
Doming era ucenicul meu. Am petrecut sute de ore vorbind despre Cuvântul lui Dumnezeu, luându-ne la trântă cu el, nu **doai** grăbindu-ne să terminăm traducerea. Mi-a plăcut la **nebunie** perioada aceea, cu el şi cu ceilalţi care ne ajutau. Mi-a plăcut la nebunie să traduc Cartea aceea care schimbă vieţi, Cuvântul lui Dumnezeu.
Traducând Epistola lui Pavel către Efeseni, verset cu verset, idee cu idee, am fost cucerită de forţa mesajului. îmi imaginam reacţia celor din Balangao când vor auzi despre copleşitoarea dragoste a lui Dumnezeu. Ştiam că vor fi cuprinşi uimire când vor înţelege cum apărem noi în ochii lui Dumnezeu. Cartea Efeseni îi va învăţa în mod limpede cum pot trăi ca nişte creştini. M-am rugat şi m-am întrebat: *Cum oare vom face ca acestea să ajungă la urechile întregii lumi?*
Un plan începea să prindă viaţă.

18
SĂ FIE, OARE, O BUCĂŢICĂ DE RAI?

„Le putem da să mănânce legume", am propus eu.
„Nu, nu înţelegi", s-au opus, „nu putem face asta. N-ar fi destul de bun; ar fi o ruşine. De altfel, nici măcar nu vom avea legume în aprilie".
Adevărat, în aprilie erau puţine legume. Dar era cea mai potrivită lună, pentru că lucrul la câmp era gata şi le rămânea timp şi pentru altceva.
„Ce-ar fi să aducem cu avionul legume de la piaţa din Bagabag?", am întrebat.
Linişte. Ceea ce, interpretat, însemna nu.
Eram în toiul unei discuţii care dura de câteva zile despre posibilitatea de a organiza o conferinţă biblică în Botac. Cu câteva săptămâni înainte, mă gândisem: *Balangao sunt întotdeauna receptivi la oaspeţii pe care îi aduc... un grup numeros de creştini care să împărtăşească adevăruri spirituale întotdeauna amplifică impactul învăţăturii...* O conferinţă biblică ar face tocmai acest lucru!
Eram convinsă că era o idee bună, dar **cum pentru** Balangao era un concept nou, am început să Ic istorisesc lucruri despre conferinţele biblice la care participasem CU însămi. Voiam să-şi facă o imagine. Le-am făcut aluzii, le-am sugerai si, în cele din urmă, le-am cerut bătrânilor să **găzduiască 0** conferinţă aici. „Haideţi să invităm oameni clin alte regiuni care **să** vină să studieze Cuvântul lui Dumnezeu împreună **cu** noi". **Trebuia** să împărtăşim cartea Efesenilor.

Au refuzat.
Nu înţelegeam. întotdeauna fuseseră atât de receptivi. Am vorbit. Am încercat să-i conving. Chiar m-am certat. Seară după

seară. De ce nu voiau **să** invite oameni aici pentru a împărtăşi Cuvântul lui Dumnezeu?
Până la urmă, adevărul a ieşit la iveală. Refuzul lor avea un singur motiv: când **Balangao** aveau oaspeţi, trebuiau să le ofere mâncare aleasă. Trebuiau să le ofere carne. Dar ei nu aveau destui porci şi pui pentru **a hrăni o** sută de invitaţi alături de toţi ceilalţi din sat timp de trei **zile.** Nu era vorba că nu voiau - pur şi simplu nu aveau resursele necesare. Iar pentru ei era o ruşine prea mare să invite oameni si să **nu** le poată oferi carne la masă.
Era o **înfruntare** între creştinism şi cultura Balangao. Mândria de a fi gazde ireproşabile îi împiedica să se îngrijească de creşterea spirituală a fraţilor şi surorilor lor. Dar ştiam că, indiferent de forţa autorităţii pe care propriile valori o aveau asupra lor, Dumnezeu **putea** răzbi cu ajutorul unor principii aflate mai presus de reflexele culturale.
Am tot **discutat,** Le-am tot explicat şi le-am oferit sugestii. Am întors problema pe loatc feţele, seară de seară. După nopţi întregi în care nu am reuşit să cădem de acord, Ama, cu multă abilitate, a intervenit: „Da, obiceiul nostru este să le oferim oaspeţilor noştri **la** masă carne. Şi e adevărat, e o ruşine dacă îi servim cu o mâncare mai puţin aleasă..." A expus problema, iar apoi a **prezentai o** posibilă soluţie: „Dar poate am putea să comandăm peşte uscat, iar asta ar fi un lucru acceptabil".
Maestrul negociator intrase în acţiune. Fără nici o tragere de inimă, Balangao au fost de acord să o facă.
Colegii mei din liagabag au contribuit la Conferinţa Biblică din Balangao furnizându-ne legume şi peşte uscat pentru oaspeţii noştri. Principala mea misiune a fost să aduc un predicator din afară; Doming urina sa **traducă** din engleză în Balangao.
Când a sosii ziua aşteptată, în micul nostru sat se instalase atmosfera unui târg anual. Au desemnat comitete şi au organizat totul. Nu m-aş fi gândii niciodată la un comitet responsabil cu mer sul-la-pădure-după-lemne-de-foc, ei, însă, da. Cei care îi găzduiau pe musafiri s-au dus la pista de aterizare pentru a-i întâmpina şi a-i conduce la casele lor, unde urmau să mănânce şi să doarmă.
Toţi aveau emoţii. Familiile gazde aveau emoţii; oaspeţii lor vorbeau limbi diferite şi nu ştiau cum să-i facă să se simtă bine. Şi continuau să se întrebe cum va fi primită mâncarea lor. Oaspeţii, de asemenea, erau puţin neliniştiţi privitor la vizita lor în Balangao; toţi ştiau câte **o** poveste despre vânătoarea de capete care să le susţină temerile. Iar când predicatorul s-a ridicat şi părea că îşi înghiţise limba, cu am fost cea care am avut emoţii.

Să fie, oare, **o bucăţlcl** <!«• iul'.'
Până la capătul zilei, a părut, în mod straniu, paralizat, **iar mie**.....
venea să înnebunesc. îmi frângeam mâinile. *Toată conferinţa asin va fi un eşec!*
Dar în seara aceea, trecând de la o casă la alta, am văzul petrecându-se ceva neaşteptat. Credincioşii şi musafirii lor depăşiseră, cumva, barierele limbii; unii stăteau până la ore târzii vorbind despre credinţa lor. Alţii cântau în noapte, copiau imnurile celorlalţi şi le traduceau pe loc în propriile limbi. Toţi povesteau despre strădaniile lor, se sfătuiau între ei şi se rugau împreună unii pentru alţii în limbi diferite.
în ziua următoare, Masa-aw a venit la mine şi mi-a spus: „în viaţa mea n-am trăit o asemenea bucurie. Să fie, oare, o bucăţică de rai?"
Predicatorul nu s-a descurcat mai bine nici a doua zi. în noaptea aceea, însă, oamenii au stat din nou treji, discutând, cântând şi rugându-se. Atunci am început să înţeleg că Domnul avusese planurile Lui cu această conferinţă şi că acestea erau diferite de ale mele.
„Spuneţi că vreţi o minune?", i-a întrebat Ama pe cei din grup. „Aţi dori să vedeţi puterea lui Dumnezeu? Ei bine, iat-o. Oamenii aceştia din Antipolo au venit până aici trecând prin teritoriul inamic în siguranţă şi fără teamă. Aceasta este o minune. Sunt aici oameni din Sagada, Batad, Hamal, Amganad... toţi adunaţi împreună. Când s-a mai întâmplat aşa ceva în trecutul nostru? Noi nu ne-am mai întâlnit până acum decât pentru **a** ne rostogoli capetele. Fraţi şi surori, sunteţi martori - acesta este Dumnezeu".
După aceasta, am organizat conferinţe în fiecare **an.** Iar evenimentul central era acela în care oamenii se cunoşteau între ei şi învăţau unii de la alţii. Ei spuneau că trăsătura caracteristică a unui creştin este că poate să comunice atât de uşor Imuni profunde. Mama mea adoptivă Balangao, Ina, m-a întrebai udai a, după o conferinţă: „Despre ce vorbesc oamenii când nu ii au pe Dumnezeu despre care să vorbească?" Chiar si alunei când învăţătura era bună, părtăşia era mai de preţ.
Oameni de pe tot cuprinsul **Filipinelor** au fost trimişi la conferinţa noastră. Jakiryl şi solia lui, lilipine/i clin Jolo, una dintre cele mai sudice insule din **Pilipine,** nc-a spus o poveste care a avut un puternic ecou printre toţi participanţii la conferinţă.

Jakiryl a povestit cum unchiul lui, propriul frate al tatălui său, i-a ucis tatăl din cauza credinţei nou descoperite. Iar Jakiryl

nu răzbuna moartea tatălui său. Nu numai că nu răzbuna moartea, dar chiar îi sprijinea financiar la şcoală pe copiii unchiului său.
Pentru mintea unui Balangao era imposibil de conceput întreg acest scenariu. Mai întâi, nici un Balangao nu ar face rău unui frate de-al lui; era un lucru inimaginabil. Dar iată, un om al cărui unchi îi ucisese tatăl. Au spus: „Despre asta vorbeşte Biblia când spune: 'Fratele va da la moarte pe fratele său'?" Era o mărturie în plus că, într-adevăr, Biblia era adevărată.
La fel de **uimitor era** ca o crimă să rămână nerăzbunată. Şi apoi să îi ajuţi pe urmaşii celui care ţi-a ucis tatăl? Când au început să pătrundă acest gând imposibil, au întrebat: „Asta înseamnă să-ţi iubeşti vrăjmaşii?" Nu auziseră niciodată de o iertare atât de profundă.
Lumea Balangao căpăta noi dimensiuni datorită oaspeţilor ca Jakiryl. Iar **puterea** lui Dumnezeu devenea tot mai mare pe măsură ce aceştia vedeau ceea ce săvârşea El în inimile copiilor Lui.
In urma participării la conferinţa din Balangao, credincioşii din Mindanao, **Palawan** şi din alte locuri au început să-şi organizeze propriile conferinţe **biblice.** Au fost inspiraţi de ceea ce văzuseră în Balangao, gândiiulii-sc la lucrurile pe care le puteau face în satele lor. Aşadar, în vreme ce Balangao au fost încurajaţi de credinţa şi exemplul daţilor şi surorilor întru Hristos de pe tot cuprinsul Filipinelor, propriul lor exemplu a fost în măsură să le insufle celorlalţi curaj.
Mai mult ca niciodată, Balangao se considerau cu adevărat o parte a mai **cuprinzătorului** trup al lui Hristos şi aveau un acut sentiment de **responsabilitate** faţă de restul acestui trup de pe întinsul Filipinelor.
într-o zi, proaspăt întoarsă din Bagabag, stăteam cu Ama afară în curte şi, printre altele, i-am dat o veste care eram sigură că îl va face peste măsură de bucuros: un nou traducător tocmai fusese desemnat să lucreze in mijlocul celei mai apropiate comunităţi de limbă de peste munţi. Vor avea şi ei Scripturile în limba lor.
Ama, însă, nu a răspuns; nu a zâmbit. A rămas tăcut, pe gânduri.
I s-au umplut ochii de lacrimi. Apoi a spus: „Când traducătorii aceia sunt pregătiţi să-şi înceapă lucrul, spune-le că vom veni cu ei şi, în timp ce ei asază limba în scris, le vom explica oamenilor de acolo Evanghelia. In felul acesta, nu le va lua nici pe departe atât de mult timp să creadă cât ne-a luat nouă".

19
UN DAR DE LA DUMNEZEU
De mult timp mă gândeam la un partener, chiar dacă nu vorbisem prea mult despre asta. Aveam nevoie de cineva care să mă ajute în munca mea: se lucrează mai bine la patru mâini decât la două. Chiar dacă îi iubeam pe cei din Balangao, tânjeam după cineva cu care să pot comunica despre lucrurile care lor le erau străine - cineva cu care să pot vorbi pe larg despre toate, de la Dumnezeu la lingvistică, de la o carte bună la culorile draperiilor. Cineva care să fie interesat în aceeaşi măsură de aceleaşi lucruri. Viaţa mea era plină de bucurie şi de sens, de o mare împlinire, însă toate acestea nu reuşeau, totuşi, să alunge dorinţa de a avea compania cuiva.
Câtă vreme mă rezumam doar să visez la partenerul ideal, îmi imaginam pe cineva care ştia să cânte la chitară şi din voce. Celor din Balangao le-ar fi plăcut mult. Dar nu-i ceream lui Dumnezeu toate astea. Mă gândeam, probabil, că nu-şi putea permite - îmi dăduse deja atât de mult.
Eram în anul 1976. Fusesem fără un partener pe termen lung din 1964. în vara aceea m-am dus în Australia să susţin cursuri de gramatică în cadrul Institutului Lingvistic de Vară. Prietenii mei Balangao nu-şi dăduseră binecuvântarea pentru această călătorie. Soţul Telelei, Tony, credea, în sfârşit, în puterea lui Dumnezeu, după mulţi ani de rugăciuni. Acum, el îmi spunea: „Dacă nu te-ai mai împrăştia făcând atâtea treburi, poate ai reuşi să termini Cartea noastră".
Alţii mă mustrau: „Tot zici că într-o zi ne vei învăţa să citim. Când vei face asta?" Şi voiau să petrec mai mult timp compunând

cântece şi muzică. Eu? Tony îmi spusese că îl zgârie pe urechi când mă aude cântând. Iar munca medicală nu se termina niciodată. Nu mai aveau răbdare cu mine şi m-au întrebat: „Şi de ce trebuie să fugi acum în Australia?"
Una dintre studentele mele era Robyn Terrey. Când am cunoscut-o, mi-am zis în gând: *Nu. Nu îi pot*

cere lui Dumnezeu un nou partener acum. Dar, treptat-treptat, mă lăsam acaparată de idee. Dumnezeu îşi putea permite să-mi dea o altă parteneră şi chiar asta făcea. Şi ce recomandări avea! Robyn învăţa să predea cititul, era asistentă medicală şi moaşă. îi plăcea, de asemenea, scriitorul meu preferat; îi plăceau aceleaşi culori ca mie; nutrea sentimente puternice, la fel ca mine, pentru aceleaşi lucruri - şi iubea muzica: ştia chiar să cânte la chitară şi din voce.
Până la finalul cursurilor de vară, Robyn se decisese să vină să trăiască alături de noi şi să ia asupră-i sarcina de a-i învăţa pe oameni să citească.
M-am întors în Balangao, în vreme ce Robyn a rămas să îşi finalizeze studiile. Când i-am spus lui Ama că va avea încă o fiică, zâmbetul i s-a întins de la o ureche la cealaltă; Balangao erau la fel de bucuroşi ca mine pentru venirea lui Robyn. Şi erau aproape la fel de nerăbdători.
îţi dai seama că faci cu adevărat parte din familie atunci când oamenii te sâcâie. Când le-am spus că va trece un timp până să vină Robyn în Balangao, o bătrână care stătuse ani de zile pe capul meu să o învăţ să citească a spus: „Aş, probabil că voi fi oarbă pe când va ajunge ca aici".
La sosirea lui Robyn în Balangao, mă aflam acolo de cincisprezece ani. Prieteniile mele erau statornicite, metodele mele erau formate, tiparele mele erau fixate. M-am apucat cu toate forţele de munca la traducere, astfel încât nu-mi rămânea prea mult timp să o ajut la învăţarea limbii Balangao. Dar, cu puţinele cuvinte pe care le cunoştea în limba lor, Robyn a făcut numaidecât cunoştinţă cu învăţătorii şi a început să ţină un curs de formare a dascălilor laici. în fiecare seară lucram pe cuvintele de care avea nevoie pentru a preda lecţia din ziua următoare. A progresat într-un ritm extrem de rapid şi, nu după mult, vorbea bine Balangao.
Robyn se afla doar de câteva zile acolo, când un o vecină a intrat în travaliu, situaţia sa fiind mai complicată: copilul era dispus invers. A fost uimitor cum 1-a scos Robyn afară pe copilul acela. A trebuit să-i fac resuscitare gură la gură ca să-1 fac să respire, dar Robyn a fost cea care 1-a scos la lumină. Andrea a

urmărit totul cu mare atenţie. Apoi, la după numai câteva **zile,** ;i salvat ea însăşi viaţa unui bebeluş născut în urma unei sarcini cu complicaţii. Radioasă, ne-a dat raportul: „Am făcut exact ce am văzut că ati făcut voi si totul a ieşit bine".
într-o zi, de Crăciun, au adus pe braţe, din alt sat, o femeie care se afla în travaliu de câteva zile. De la început, mi-am dat seama că era femeia pe care, în primul an petrecut în Balangao, am ajutat-o, împreună cu Anne, după ce născuse. De data aceasta, sărmana femeie era în travaliu de trei zile şi era aproape moartă de extenuare. Pulsul îi era accelerat, iar inima pruncului abia mai bătea. Mama nu mai avea putere şi nimic nu mergea cum trebuie; până şi contracţiile o luaseră razna.
în două ore, Robyn a ajutat copilul să se nască. O dată ieşit, însă, pruncul nu plângea; Robyn era obosită, aşa că am preluat eu controlul asupra situaţiei. M-am ocupat de bebeluşul acela lipsit de vlagă care aproape că-şi găsise moartea, zdruncinat cum fusese în timpul zilelor de travaliu dificil. în cele din urmă, a respirat, dar i-au trebuit douăzeci de minute ca să-şi recapete tonusul muscular. După două ore, se mişca şi era foarte vioi. Atunci Robyn a decis că ea va fi obstetriciana, iar eu voi fi pediatra. Eram o echipă.
La fel s-a întâmplat şi cu munca noastră lingvistică. Eu traduceam împreună cu o echipă de asistenţi Balangao, care mă ajutau; în vreme ce Robyn, cu altă echipă, alcătuia cărţi de citit şi manuale pedagogice, instruindu-i şi supraveghindu-i pe învăţători. Cu ea acolo, puteam să-mi iau gândul de la altele şi să termin Cartea. Am avut nevoie de încă cinci ani.

20
IN TOATA IUDEA
Tot satul Mallango era adunat în jurul nostru; sute de oameni aşezaţi pe troacele porcilor, pe butuci şi pe resturi de scânduri scoase de sub case. Toată lumea era curioasă, asculta, punea întrebări: „Cine sunt aceşti oameni care zboară cu avioane?" Robyn şi cu mine veniserăm cu avionul, împreună cu bătrânii noştri, la invitaţia lui Bruce şi Judith Grayden, care îşi începuseră de curând munca în zonă. Nu după mult, bătrânii Balangao discutau cu bătrânii Mallango despre traducătorii şi despre satele lor. Foarte curând, discuţia s-a îndreptat înspre lucrurile spirituale. Au apărut întrebările. Şi din nou - aceleaşi întrebări pe care toţi locuitorii acestor munţi abrupţi, acoperiţi de păduri luxuriante, le puneau de fiecare dată.

„De unde vin oamenii?"
„De unde vine păcatul?"
„De ce n-a fost nimicit Satana?"
Şi ascultau aceleaşi răspunsuri, iar şi iar, aprobând din cap pe măsură ce răspunsurile confirmau ceea **ce tocmai** auziseră.
Ama a scos genealogia sa îngălbenită de la Aclam la Isus şi le-a spus cum Dumnezeu s-a slujit de oamenii ale căror nume sunt scrise pe listă. Şi le-a spus: „Dacă am merge mai departe, chiar şi numele noastre ar fi aici". Pe parcursul anilor, a consumat trei rânduri de foi pentru rafturi înscrise cu genealogii, pe măsură ce le împărtăşea celorlalţi propria sa uimire în faţa autorităţii de stăpân a lui Dumnezeu.

Până la amiază, deşi formulaseră toate întrebările de mai multe ori, aceeaşi întrebare apărea iar şi iar. în cele din urmă, i-am spus lui Ama: „Ai dat răspunsuri satisfăcătoare la întrebările astea. Nu eşti nevoit să răspunzi din nou".
Ama şi-a coborât privirea, a tăcut şi, plin de curaj, a spus încet: „Vom răspunde ori de câte ori ne întreabă".
Bătrânii au rămas treji până târziu în casele lor, bând cafele tari şi dulci. Cum nouă ni se închideau ochii de somn, ne-au trimis la culcare, ei, însă, au rămas toată noaptea. Unii furau câte o oră de somn, ici-colo. **întemeiau** relaţii. A vorbi cu noii prieteni şi a discuta noile idei era mult mai important decât somnul.
în ciuda viului interes faţă de Dumnezeul din ceruri şi de speculaţiile pe marginea credinţei în El, la plecare, înţelepţii Balangao se **îndoiau** că era cineva care să fi crezut cu adevărat în timpul vizitei noastre. Erau, însă, optimişti gândindu-se la puterea lui Dumnezeu şi ştiau că El va răspunde rugăciunilor lor. întorşi acasă, s-au rugai pentru poporul Mallango în fiecare zi, la fiecare masă.
Cu **următoarea** ocazie când bătrânii au mers în zona Mallango, existau câţiva credincioşi. La a treia vizită, erau mulţi Mallango care credeau, iar căpeteniile Balangao i-a ajutat pe aceşti noi **credincioşi** să construiască o clădire pentru biserică şi să-şi aleagă propriii înţelepţi.
De asemenea, traducătorii Bibliei care lucrau în alte limbi i-au invitat în satele lor pe bătrânii Balangao, astfel încât să afle de la ei o **perspectivi** filipineză asupra motivului venirii acestor traducători. **Balangao** primeau înapoi întotdeauna la fel de mult pe cât **dăruiau.** A duce Cuvântul lui Dumnezeu în întreaga lume era o viziune care ne-a înflăcărat imaginaţia graţie acestor călătorii misionare.
Dorinţa înlăcrimatului Ama de a-i ajuta pe ceilalţi traducători ai Biblici a devenit realitate pe măsură ce înţelepţii au mers pe jos, cu avionul sau elicopterul în diferite locuri de pe cuprinsul Filipinelor de nord pentru a prezenta Evanghelia. Hrana, obiceiurile şi reacţiile grupurilor erau întru totul diferite. Unele lucruri erau, însă, la lei: creştinii Balangao înfruntau greutăţi şi îşi asumau riscuri.
îşi sacrificau starea materială lăsându-şi de izbelişte lucrul pe care-1 aveau de făcut acasă şi la câmp. Renunţau la confort pentru a străbate pe jos munţi stâncoşi şi stând treji zi şi noapte, zile la rând, nefăcând altceva decât să răspundă la întrebările oamenilor şi să împărtăşească Cuvântul lui Dumnezeu.

Uneori, îşi riscau vieţile călătorind prin teritorii **în care nu** era în vigoare vreun tratat de pace. Posibilitatea de a fi decapitai era încă o realitate, astfel, aşteptau cu respiraţia tăiată prima masa - care era garanţia că vor primi protecţia gazdei. în alte locuri, cunoscute pentru faptul că îşi otrăvesc inamicii, urmăreau cu atenţie în timp ce vinul de casă făcut din orez era turnat în pahare. Când gazda bea prima, se linişteau.
După venirea lui Robyn, Tony şi Tekla au început să-şi închege o gospodărie în vecinătatea populaţiei Ga'dang din Butigui, la două zile distanţă de regiunea Balangao. Tekla a spus că exploatarea pământului de acolo presupunea cea mai grea muncă fizică pe care o făcuseră vreodată ea şi Tony. Au început absolut de la zero: şi-au împletit singuri coşurile, şi-au făcut mături şi şi-au construit casa.
în timp ce îşi sădeau grădinile, au încercat să sădească şi o biserică. Deşi existau deja acolo credincioşi, cei mai mulţi nu acceptau Evanghelia. Tekla le-a adunat pe femeile Ga'dang şi a încercat să le înveţe să citească în limba lor, astfel încât să poată citi Scripturile Ga'dang. Tony le-a vorbit oamenilor despre Dumnezeul din ceruri şi i-a îndemnat să citească.
Când Tony şi Tekla s-au întors, după doi ani, în Balangao, cu ocazia Crăciunului, Tony s-a ridicat, pentru a ne

aduce la cunoştinţă cum lucra Dumnezeu acolo unde locuiau acum, în Butigui. A început să vorbească, s-a blocat şi n-a mai putut să spună nimic. „Să cântăm mai întâi", ne-a îndemnat el.
După mai multe tentative nereuşite de a spune ceva şi după mai multe cântece, s-a ridicat în cele din urmă Tekla şi **a** zis: „Motivul pentru care nu poate vorbi e acela că se simte **copleşit;** se uită la voi şi vrea ca toate astea să se întâmple şi in **Butigui.** Biserica de aici e plină până la refuz, oamenii nu mai **încap** în curte. Toţi îl preamăresc pe Dumnezeu **şi** vor să înveţe **despre** El. Dar timp de aproape doi ani, Tony s-a luptai cu tot felul de greutăţi, încercând să îi încreştineze pe oamenii din Butigui, iar ei tot nu vor să creadă. A **făcut** tot ce i s-a părut necesar".
în biserică s-a aşternut tăcerea, Tekla s-a aşezat, ne-am rugat cu toţii, iar slujba a continuat.
în seara aceea, bătrânii s-au dus acasă la Tony şi s-au rugat împreună cu el. L-au sfătuit să le ofere celor din Ga'dang o imagine de ansamblu, începând cu creaţia, şi să-i lase întotdeauna

să pună întrebări. I-au spus să le vorbească despre vestea cea rea înainte de a le vorbi de Vestea cea Bună. Să le spună cum Satana este vrăjmaşul lui Dumnezeu şi cum Diavolul se foloseşte de înşelăciune şi minciună pentru a-i face pe oameni să acţioneze după voia lui. O dată ce poporul Ga'dang înţelege vestea cea rea, Vestea cea Bună se va arăta fi într-adevăr bună.
Tony şi Tekla s-au întors în Butigui, unde proclamarea Evangheliei era întâmpinată cu reticenţă. Două lucruri, însă, se schimbaseră: noua abordare a lui Tony în prezentarea Evangheliei era mult mai eficientă şi avea în spatele lui biserica întreagă, care se ruga. Bucuria creştinilor Balangao a fost fără margini când de dincolo de munte au sosit treptat veşti că în Butigui tot mai mulţi credeau în Isus Hristos.
Doming a fost invitat să vorbească la Conferinţa Biblică Ga'dang. L-am întrebat ce va spune în cuvântul său de învăţătură. Pe tonul uşor tăios al unei atitudini defensive, a spus: „De unde să ştiu? N-am auzit cu ce probleme se confruntă, încă". S-a dus cu câteva zile înainlc tic conferinţă, a stat cu Ga'dang până târziu în noapte, i-a ascultat şi apoi a putut să se adreseze adevăratelor lor probleme.
Ama şi ceilalţi au înţeles cât de important e să aibă Scripturile în limba proprie şi le ofereau întotdeauna sprijin traducătorilor, iar asistenţii lor se înţelegeau între ei şi lucrau bine împreună pentru a duce la îndeplinire această dificilă sarcină.
Odată, la un seminar, Ama i-a povăţuit pe nişte asistenţi care contribuiau la munca de traducere, dar care erau descumpăniţi, cum să se descurce cu traducătorii. Printre multele altele, le-a zis: „Când traducătorul te presează să vii cu un anumit cuvânt anume sau o semnificaţie exactă şi tot întreabă şi tatonează, iar voi transpiraţi, de-abia vă mai puteţi aduna gândurile şi aţi pierdut firul ideii pe care el o urmăreşte, faceţi în felul următor: spuneţi-i că trebuie să faceţi pipi. Ieşiţi apoi afară şi plimbaţi-vă prin preajmă ca să vă limpeziţi mintea. Cred că fiica mea se tot întreabă de ce îmi ia atât de mult".
Altădată, ne aflam din nou împreună cu bătrânii în regiunea Mallango, unde munca de traducere tocmai începuse. Nu ştiu cum s-a făcut că, din neatenţie, bunul, blândul Bruce Grayden 1-a jignit pe prietenul lui, principalul lui asistent în materie de limbă. în consecinţă, omul nu mai voia să aibă nimic de a face cu el. Nici nu

se mai apropia de el. Bruce era derutat, încercând să îşi dea seama ce făcuse şi cum să-şi repare greşeala. Când am ajuns, 1-a luat pe Ama deoparte şi i-a cerut ajutorul.
Ama s-a dus la casa asistentului respectiv, unde au consumat împreună nişte betel şi au vorbit despre multe. în cele din urmă, discuţia a ajuns la traducătorii lor „americani"* şi Ama a aflat ce se petrecuse. Omul era supărat, şi pentru toţi oamenii munţilor motivul supărării lui era evident, la fel ca şi calea prin care situaţia putea fi îndreptată. Iscusit în delicata artă a negocierii conflictelor, acesta se aştepta ca şi Bruce să fie aidoma lui. Concluzia lui a fost: „De el depinde să-şi dea seama ce mi-a făcut".
Ama a oftat şi a dat din cap; s-a şters de zeama de betel de pe gură cu dosul mâinii. „Am trăit mult timp alături de fiica mea din America şi îţi pot spune următorul lucru: chiar de s-ar gândi o sută de ani, Dl. Bruce nu-şi va da seama niciodată. Trebuie să-i spui". Omul a pufnit şi a refuzat.
Ama a încuviinţat dând din cap, plin de înţelegere, şi a spus: „Dar asta e singura cale. Ei pur şi simplu nu înţeleg. Multe lucruri evidente a trebuit să i le explic cu mare atenţie fiicei mele. Ei efectiv nu pricep unele lucruri. Aşa sunt aceşti americani".
' Bruce este australian, dar pentru Balangao toţi oamenii albi vorbitori de limbă engleză erau americani.

21
NE GRĂBIM SA TERMINAM

Robyn şi cu mine eram atât de ocupate cu tradusul şi predatul încât de cele mai multe ori nu participam la călătoriile misionare alături de bătrânii Balangao. Când aceştia se întorceau, însă, de pe drum, ne duceam acasă la unul dintre ei şi şedeam pe podea până la ore târzii, cu picioarele ghemuite în braţe, cu bărbia sprijinită pe genunchi, ascultând fascinate istorisirile lucrurilor pe care Dumnezeu le săvârşea în inimile oamenilor. La sfârşit, cu ochii sclipindu-le, spuneau: „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu. Omul singur nu ar putea niciodată săvârşi aşa ceva".

Odată, bătrânii au fost invitaţi pentru a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu în Pasil, unde traducătorii se străduiau de mulţi ani să le trezească oamenilor interesul pentru Dumnezeul din ceruri. Masa-aw ştia că era important ca Ama să facă această călătorie ar fi fost primit cu respect datorită vârstei sale înaintate. Balangao au invitat şi doi oameni din Mallango să meargă împreună cu ei şi să vorbească. Le transmiteau credincioşilor Mallango viziunea lor misionară.

întrucât murise cineva, tot satul era de faţă. S-au adunat în jurul noilor sosiţi. Era cât se poate de firesc ca liderul bătrân şi respectat al ţinutului să ia cuvântul. **Le-a urat** bun sosit **oaspeţilor** şi numaidecât i-a aşezat la masă, pentru a-i tace să se simtă confortabil. De-a lungul întregii zile, au rememorat tratatele de pace din trecut: cine le-a încheiat şi încălcările care le-au anulat. Au fost înşirate amănunte unul după altul, ore la rând, însă nimic despre Evanghelie.

Mai târziu, în aceeaşi zi, satul întreg a mâncat carne de porc. Covate lungi din frunze de bananier serveau pe post de

farfurii comune; între patruzeci şi şaizeci de oameni s-au aşezat în acelaşi timp de o parte şi de alta a acestora. Treceau oameni cu coşuri folosite de obicei la cernut pline cu carne scoasă din oalele care fierbeau; dădeau fiecăruia câte o bucată mare. Supa era servită într-un tub scurt de bambus - o cană la îndemână, biodegradabilă. La final a venit felul trei; era seară şi mestecau betel. Se stabiliseră punţile înţelegerii şi armoniei. Bătrânul din Pasil i-a spus lui Ama: „Voi, cei din Balangao, şi noi, cei din Pasil, se cuvine să reînnoim tratatul de pace între noi".

„Da", a răspuns Ama, „de fapt, de aceea am venit aici, să reînnoim pactul de pace. Dar pactul cu care venim noi nu vă include numai pe voi, cei din Pasil, şi pe noi, cei din Balangao, acest pact îl include şi pe Dumnezeul din ceruri".

S-au pornit întrebările; interesul era puternic. De-a lungul întregii nopţi şi în următoarele două zile şi nopţi, misionarii Balangao au obţinut ceea ce urmăreau. Oamenii voiau să ştie mai mult despre Dumnezeul din ceruri.

Dar nu ţoale călătoriile misionare au fost încununate de succes. într-un rând, după ce bătrânii au vizitat un sat la invitaţia unui traducător, l-am întrebat pe Ama cum a fost drumul. A dat trist din cap: „Nu am putut să le vorbim despre Dumnezeu... nu ne-au pus nici **o** întrebare".

Privindu-1 nedumerită, mi-a explicat: „Nu poţi învăţa pe cineva dacă refuză cu încăpăţânare să pună întrebări. Acesta e doar un mod politicos de a-1 respinge pe Dumnezeu".

Ama amintea adesea de momentul acela cu tristeţe. N-am înţeles niciodată ce se întâmplase. Dar am învăţat că nu există reţete sigure care să prescrie o cale anume prin care oamenii se întorc spre Dumnezeu. Iar în virtutea acestui lucru, ne-am străduit din răsputeri să ne încredinţăm voinţei Domnului.

Aşa au făcut I lenry şi Tagillap. Oamenii din Bunot, un sat la două zile de mers pe jos din Botac, le scriseseră de

două ori înţelepţilor din Balangao, iar acum, ultima scrisoare îmi era adresată mie, cerând pe cineva care să vină să-i înveţe despre Dumnezeul de care ascultau Balangao. Atunci Henry şi soţia lui, Tagillap, au fost de acord să se mute în Bunot.
S-au rugat să găsească o cale de a câştiga destui bani cât cumpere orez ca să îşi asigure hrana şi astfel să îi poată învăţa pe oamenii de acolo. Ne-am oferit să le trimitem noi nişte orez, în cazul în care situaţia ar fi devenit grea, dar au refuzat. „Nu, ne vom pune credinţa doar în Dumnezeu în privinţa asta, altfel

ceilalţi ar putea crede că trebuie să fie plătiţi ca să iasă din casă pentru a propovădui căile Domnului".
Traduceam 1 Corinteni. Doming lucra la o prima variantă brută, iar Masa-aw şi cu mine o finisam. Am terminat 1 Corinteni tocmai la timp ca Masa-aw să meargă în grabă acasă la un muribund şi să-i explice în amănunt ideile din ultimul capitol despre învierea de după moarte.
Omul a murit, iar la înmormântarea sa, bătrânii au citit 1 Corinteni 15 de pe exemplare lor copiate la indigo. Suna atât de clar în limba Balangao: Dumnezeu a pus capăt morţii - omul nu va mai muri niciodată. Iar fiindcă moartea a avut ultima sa biruinţă asupra omului, oamenii nu trebuie să se teamă de moarte.
Când 1 şi 2 Corinteni s-a întors de la tipografie, toate cele două sute de exemplare s-au vândut în două săptămâni. Unul din acele exemplare 1-a cumpărat Marunggay. Era o femeie în vârstă care nu făcuse şcoală, însă după ce s-a creştinat, a vrut să poată citi Cuvântul lui Dumnezeu cu ochii ei, astfel că a luat parte la lecţiile de alfabetizare ale lui Robyn.
Masa-aw trecea într-o zi prin dreptul casei lui Marunggay şi a auzit-o vorbind. Dădea cuiva o scrie de sfaturi **foarte înţelepte.** Când s-a uitat prin uşă, să vadă ce se petrece, a rămas uimit să o vadă pe Marunggay stând de una singură şi cit inel **dintr-0** carte. Erai şi 2 Corinteni, care tocmai sosise de la tipar. Ii dădea înainte, limpede şi cursiv, ca şi cum ar fi stat de vorbă cu **cineva.**
Masa-aw a urcat scara şi a intrat în casa ci. „Probabil ai memorat asta", şi-a dat el cu părerea. A întors **câteva** pagini **din** carte. „Poftim, încearcă acum să citeşti de aici". Şi ea a citit, la fel de firesc ca şi cum ar fi vorbit unui prieten. Lui Masa-aw nu-i venea să creadă că o asemenea femeie în vârstă ştia să citească. Mai mult decât atât, Marunggay înţelegea adevărurile profunde pe care le citea. Aceasta era încă o idee radicală. în trecut, femeile bătrâne erau puse pe acelaşi plan cu copiii: „Ah, simplifică astfel încât să poată înţelege bătrânele şi copiii". Masa-aw începea să înţeleagă că împărăţia lui Dumnezeu şi adevărurile Lui erau pentru toată lumea. îi plăcea foarte mult să citeze Matei 11:25: „...ai ascuns aceste lucruri de cei înţelepţi şi pricepuţi, şi le-ai descoperit pruncilor". Pentru el, Marunggay era dovada vie a adevărului acestui verset.

Mai devreme, când Masa-aw şi cu mine revedeam 1 şi 2 Corinteni, el se oprise, cu ochii înlăcrimaţi, spunând: „O, cartea asta - cartea asta. îmi ajunge la suflet, cu adevărat... După mine, e cea mai puternică dintre toate celelalte de până acum". A trebuit să-i amintesc că la fel a spus cam despre toate cărţile Noului Testament pe care le-am tradus.
Am terminat traducerea în 1979. Acum trebuia să începem migăloasa muncă de corectare şi revizuire. Fiecare cuvânt trebuia să fie cel potrivit - erau cuvintele lui Dumnezeu.
Revizuirea presupune efortul considerabil şi nu mai puţin complex de a integra ţoale cărţile distincte ale Noului Testament într-o Carte unitara, iiiseamnă să urmăreşti cum sunt scrise numele şi cum sunt prezentate conceptele; este un volum de muncă enorm să **introduci** termeni şi expresii cheie şi să rămâi consecvent în **utilizarea** lor. înseamnă să te asiguri că termenii folosiţi sunt acceptabili pentru toţi oamenii care vorbesc limba respectivă. **înseamnă,** tic asemenea, să-ţi finisezi primele cărţi traduse - toate pentru a realiza o Carte inteligibilă care să aibă impact asupra cititorilor ei.
Doming avea capacitatea de a înţelege Cuvântul lui Dumnezeu şi, apoi, de a zugrăvi imagini vii, de neuitat ale adevărurilor acestuia. A fost entuziasmat să urmeze un curs introductiv de **lingvistică** pentru a-şi îmbunătăţi abilităţile de traducător al Bibliei. Părea făcut pentru această meserie. De-a lungul anilor, însă, cât am lucrat împreună, m-a auzit vorbind despre visul meu de a găsi pe cineva care să îi înveţe pe bătrâni, iar această viziune a început să prindă contur şi în mintea lui. îşi dorea cu adevărat ca acest lucru să se întâmple.
Doming m-a ajutat în activitatea de revizuire, dar nu aşa cum m-aş fi aşteptat, ci prin faptul că mi-a făcut cunoştinţă cu Ignacio. Tatăl lui **Ignacio** murise şi nu avea pe nimeni care să-1 susţină financiar în timpul colegiului. Aşa încât, la îndemnul lui Doming, am aranjat ca acesta să primească o slujbă cu jumătate de normă pe post de paznic la birourile noastre din Manila şi l-am ajutat în timpul şcolii.
Odată, pe când **mă** aflam în Manila, m-am dus la el, la corpul de gardă. Nu îl cunoşteam prea bine pe atunci; pentru mine era doar un tânăr Balangao înalt şi arătos din satul vecin. Ştiam, însă, că se simţea

îndatorat pentru că îl ajutasem şi că s-ar bucura să

aibă ocazia de a mă ajuta, la rândul lui, într-un fel sau altul. **Astfel** că i-am înmânat un manuscris din recenta traducere **a** Noului Testament şi l-am rugat frumos să citească şi să urmărească dacă are cursivitate şi un stil adecvat. L-a luat plin de însufleţire, dar nu mă aşteptam la prea multe din partea lui.
Ignacio, însă, m-a surprins. Nu a citit manuscrisul la modul superficial, în cele câteva minute libere la corpul de gardă. Nu, l-a luat cu el în aerul încins al cămăruţei sale şi, la lumina becului, a studiat cu atenţie textul. Mai întâi, citea pasajul pentru a-şi face o impresie. Uneori, descoperea, în context, uşoare discordanţe care îl conduceau la alte concluzii decât cele prezentate în pasajul respectiv. Apoi studia, reflecta şi îşi nota observaţiile. Am rămas uimită de intuiţiile pe care le avea în nuanţarea sensurilor. Fusese, parcă, născut pentru lingvistică.
I-am dat un alt manuscris. Am avut parte de aceeaşi experienţă. L-am întrebat dacă i-ar plăcea gândul de a face din traducerea Bibliei o carieră de o viaţă. „O, nu", a exclamat. „Nu mă simt chemat să lucrez în mijlocul unor oameni care sunt deja creştinaţi". în concepţia lui, asta făceam eu - lucram într-un sat din apropiere cu o biserică ce existase acolo de când se ştia el şi traduceam pentru creştini. Traducerea Bibliei nu i se părea sub nici o formă o activitate de pionierat sau cu caracter exotic.
„Ceea ce vreau să fac eu cu adevărat", a spus, „este să duc Cuvântul lui Dumnezeu oamenilor care nu au auzit niciodată despre el".
„Da, şi când îi vei descoperi pe aceşti oameni care n-au auzit niciodată", m-am încumetat eu, „în ce limbă îi vei învăţa?" A răspuns, simplu, că va învăţa limba lor şi le va propovădui în aceasta.
Am zis: „Ei bine, dacă vrei cu adevărat să înveţi limba **lor,** care nu există în formă scrisă, este un curs de lingvistică aici în Filipine care te-ar ajuta să faci treaba asta mai bine".
Abia mi-am putut reţine zâmbetul când **i-am dai formularul** de înscriere câteva zile mai târziu. Mi-am zis: ***Aşteaptă*** *şi-ai să vezi! Ai impresia că traducerea Bibliei nu înseamnă* ***decât*** *să duci Evanghelia la cei care nu o cunosc.* **Cunoşteam entuziasmul** pe care îl simţea. Mai auzisem povestea asia. O liăiscm.
Când Ignacio s-a întors de la cursul de lingvistică, el fost cel care nu şi-a putut ascunde zâmbetul de pe **faţă.** Râzând, mi-a spus că acum înţelegea despre ce vorbisem. Dorea să traducă Biblia.

„Sunt făcut pentru asta!", a spus. „Eram ca o piatră în albia râului, căutându-mi locul în lume. Iar acum, în sfârşit mi-am găsit zidul, locul gol pentru care m-am născut să îl umplu".
Ne-am propus să terminăm revizuirea Noului Testament Balangao în 1980, dar a trebuit să amânăm pentru 1981. Chiar şi cu Robyn alături şi cu toate ajutoarele din partea Balangao, încă mă străduiam să prind şase ore la masa de lucru - uneori rămâneau doar patru.
Am cedat ispitei tic a-i cere lui Ignacio să-şi amâne studiile lingvistice ca să vină acasă la Balangao şi să ne ajute să terminăm revizuirea. îmi era **nesuferit** gândul de a-1 abate de la calea sa, acum când descoperise în sfârşit care îi era chemarea. Dar el m-a asigurat că toate acestea sunt lucrarea lui Dumnezeu. „Pe lângă asta", a spus, „nu-mi place bobârnacul pe care simt că mi-1 dă Dumnezeu atunci când fac ce doresc eu mai degrabă decât ceea ce vrea El cu adevărat".
în **L981, Duhul** lui Dumnezeu a suflat cu putere în mijlocul populaţiei din Babuyan Claro, una dintre cele mai nordice insule din Filipine. Traducătorii de acolo, Rundell şi Judi Maree, tocmai plecau în concediu. De pe drum, înainte de a ieşi din ţară, le-au trimis celor din Balangao o invitaţie. Credincioşii Babuyan, spuneau ei, doreau să vină creştinii Balangao şi să petreacă o săptămână în Insula Babuyan pentru a le împărtăşi din credinţa lor.
Aşa încât, Masa-aw şi Fanganan s-au dus să le propovăduiască bărbaţilor în vreme ce două femei urmau să le vorbească femeilor şi copiilor. Amândouă îşi lăsaseră câmpurile şi grădinile care trebuiau plivite şi îngrijite. Una şi-a lăsat trei copii mici, inclusiv doi gemeni, Joanne şi Robyn. Bărbaţii au lăsat lemnele de foc netăiate şi alte munci grele nefăcute. Masa-aw, însă, a exprimat gândul pe care îl nutreau toţi, spunând: „Bucuria de a le vorbi oamenilor despre Cuvântul lui Dumnezeu e un sentiment atât de covârşitor încât nimic nu pare un sacrificiu".
Au zburat aproape două ore cu unul din avioanele noastre. Trăind la munte, majoritatea celor din Balangao nu au noţiunea de *ocean.* Când Masa-aw 1-a văzut din avion, s-a întrebat: ce soi de câmp de orez este acesta?
S-au minunat când au trecut pe lângă o insulă mai mare şi au aterizat pe una foarte mică. Masa-aw a spus: „Uite ce a făcut

Dumnezeu. A trecut cu vederea ţinuturile mari şi a ales acest ţinut mic în care să-şi implânte rădăcinile.

Dumnezeu ne iubeşte pe noi, cei neînsemnaţi... Ce minune este Dumnezeu!"
Oceanul văzut de aproape i-a prilejuit lui Masa-aw ore întregi de poveşti fascinante. într-o dimineaţă a găsit o stâncă ce se înălţa afară din valuri. Şi-a făcut drum cu greu prin apă, s-a urcat pe stâncă, s-a aşezat pe ea şi a citit Scripturile.
„Deodată", mi-a zis mai târziu, „apa era de parcă ar fi fost vie şi ar fi putut să gândească. Cu un gând duşmănos, a urcat pur şi simplu şi m-a pleznit peste faţă, de m-a udat".
Altă dată, l-am auzit povestind unor oameni care ascultau fascinaţi: „Nici măcar nu poţi face baie acolo", le explica. "Când termini eşti plin de sare".
Masa-aw a spus că, pentru el, Romani 1:20 devenise realitate: „în adevăr, însuşirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veşnică şi dumnezeirea Lui, se văd lămurit, de la facerea lumii, când te uiţi cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El. Aşa că nu se pot dezvinovăţi".
Au venit oameni din toate părţile insulei şi, pentru o săptămână, s-au instalat pe ţărm. Balangao au condus şedinţele de studiu biblic, care ţineau toată dimineaţa şi se prelungeau până după-masa. Predicile le rosteau în dialectul comercial. Când intrau în impas şi nu găseau cuvântul potrivit, se străduiau să găsească un sens împreună.
Şaptezeci şi şase de oameni au fost botezaţi la sfârşitul săptămânii. Cei mai mulţi au crezut graţie mărturiei unui bărbat Babuyan, care îl pusese la încercare pe Dumnezeu şi descoperise că El are într-adevăr puterea de a-i înnoi inima.
Un alt bătrân a spus: „Mi-am lăsat recolta de orez pe câmp, bună de cules, şi am venit aici ca să am ce culege în ceruri". A fost botezat în săptămâna aceea.
„Bucuria s-a putut citi pe feţele lor de-a lungul întregii săptămâni. O, cât de însetaţi erau după Cuvântul lui I **>umnezeu",** a spus Masa-aw. "Ne-am dori să ne putem **întoarce** pentru a-i ajuta, dar înconjurăm jumătate Pământul până acolo".
între timp, în Balangao duceam Li bun slârşit munca de revizuire. Duminicile, credincioşii aduceau cu ei la biserică copiile celor opt volume cu textul brut al Noului Testament. Un bărbat desculţ îmi spunea că se simte ca un student care merge la colegiu.
Chiar dacă mi-a părut rău să pierd acele călătorii, eram fericită că le ofeream motivul de a acţiona - cuvântul lui

Dumnezeu. Mi-am dorit întotdeauna să fiu o parte a unei realităţi mai presus de mine - iar aceasta era.
A trebuit să mă mulţumesc cu poveştile pe care le istoriseau la întoarcerea acasă. După ce petreceam seara întreagă ascultându-le relatările, aceşti misionari Balangao ne spuneau numele celor pe carc-i cunoscuseră şi despre modul în care reacţionaseră: unii puneau întrebări despre Dumnezeu, alţii erau deja credincioşi. Apoi ne rugam pentru toţi.
în sfârşit, în 16 decembrie 1981, am terminat revizuirea Noului Testament **Balangao.** Apoi am început lungul proces de tipărire a Cărţii şi am fixat data ceremoniei de lansare a acesteia, în sfârşit, se va întâmpla cu adevărat! Cartea va fi în Balangao.

22

ÎN SFÂRŞIT - CARTEA!

Ziua lansării!
Am hotărât să sărbătorim în stilul Balangao, două zile şi două nopţi. Fără nici o reţinere - am ţinut discursuri, am bătut din talgere, am dansat şi am mâncat multă carne fiartă de porc.
Avioanele bâzâiau pe cer unul după altul pline cu oaspeţi şi legume: optzeci şi doi de „americani" şi cincizeci de saci plini cu legume. Oaspeţii străini au adus saci de dormit şi, potrivit standardelor Balangao, un număr imens de bagaje pentru o singură noapte. Balangao s-au mulţumit să zâmbească şi să le care pe toate, iar din când în când să îi ajute pe vizitatori să străbată porţiunile alunecoase ale cărării. Alte câteva sute de oameni au venit pe jos pentru sărbătoarea de două zile. Musafirii au dormit pe podea în casele familiilor desemnate să se îngrijească de ei.
Centrul sărbătorii s-a stabilit sub un acoperiş făcut din frunze de cocotier, pături şi prelate cusute laolaltă pentru a face umbră pe versantul de munte din josul bisericii. Sute de oameni stăteau pe treptele tăiate în deal. Microfonul se afla sus, de unde putea fi văzut de toată lumea.
O mică parte a programului fusese schiţată pe hârtie, în rest, totul a fost lăsat totalmente în voia inspiraţiei de moment. Tuturor le-a fost adresată invitaţia să ia cuvântul; dacă vreunul voia să cânte era chemat să urce şi să cânte. Femeile scriseseră cântece despre Noul Testament şi despre sărbătoare; unii au improvizat cântece despre oaspeţi. Fiecare sat şi-a pregătit propria prezentare specială şi fiecare oaspete a fost anunţat public în cadrul ceremoniei, un imperativ absolut pentru o gazdă Balangao

care se respectă. Pilotul „Dl. Bob" şi Louise Griffin au venit cu avionul din Statele Unite, iar Balangao s-au strâns în jurul lor, neuitând nici o clipă ajutorul pe care îl primiseră din partea lor în primii ani. Apoi, au fost împărţite Cărţile: cea dintâi a mers la Ama. „Iată lucrul pe care l-am aşteptat", a rostit cu voce tare, ţinându-şi sus exemplarul, cu ochii plini de lacrimi. Fiecare dintre cei care contribuiseră la traducere şi-a primit nepreţuitul premiu.
Şiruri întregi de oameni şi-au spuspoveştile, rememorându-şi străduinţele. Am auzit lucruri care nu-mi fuseseră dat să le aud înainte. Doar atunci când Tekla şi-a spus povestea am aflat cum o pusesem în pericol pe Chalinggay întrerupându-i comunicarea cu spiritele în ziua aceea în casa lui Benito. De asemenea, până atunci n-am avut idee că Tckla fusese învinuită pentru că se încurca cu Sfintele Scripturi şi îi spurca aducându-le pe acestea în Balangao. Nu am ştiut niciodată despre teribila ei înfruntare cu Dumnezeu în timp ce urca muntele pornită spre mine.
Atât de multe se petrecuseră în timpul acestor douăzeci de ani fără ca eu să văd sau să ştiu vreodată. Prietenii mei încercaseră să-mi atragă într-un fel sau altul atenţia, însă de multe ori nu reuşeam să fac nici măcar una dintre conexiunile subtile, dar esenţiale, care m-ar fi ajutat să înţeleg. Multe lucruri şi-au aflat răspunsul pentru mine în ziua aceea. Am realizat din nou că numai graţie harului şi înţelepciunii şi puterii lui Dumnezeu din ceruri Cartea era gala.
Târziu în noapte, Masa-aw şi-a făcut loc prin mulţime şi a ieşit în faţă. Iarba înaltă fremăta în spatele lui şi ramurile cocotierului trosneau încet în timp ce el şi-a luat exemplarul cel nou al Cărţii. Aplecându-sc înspre microfon şi cuprinzând mulţimea cu privirea, Masa-aw s-a lăsat în voia amintirilor, vorbind din adâncul sufletului, fără nici o notiţă.
Discursul elocvent, un punct culminant al fericitei noastre sărbători, a fost sinteza desăvârşită al ultimilor douăzeci de ani.
„Cu mult timp în urmă...", a început el, lăsându-se pe spate şi dând apoi din cap în semn de aprobare, "să vă spun cum eram noi toţi cu mult timp în urmă, când au venit pentru prima oară aceşti oameni". „Cu mult timp în urmă, nu dădeam nici cea mai mică importanţă lui Dumnezeu. Apoi au venit Juami şi Anni". S-a oprit, şi-a plimbat privirea peste mulţime şi mi-a zâmbit. „Prima noastră reacţie a fost: 'Priviţi, e adevărat - chiar există oameni albi... ia priviţi ce albi sunt!'"

Fetele tinere au chicotit, acoperindu-şi gurile cu mâinile. Bătrânii au râs şi au spus: „Da, chiar aşa a fost!", „E adevărat", „Asta am gândit".
O femeie striga cuvintele lui Masa-aw în urechea aproape surdă a unchiului ei, care, obosit de stat în picioare, s-a aşezat comod lângă ea, la marginea mulţimii. Dădea din cap, mesteca şi scuipa sucul de betel în tufişuri.
„Ei bine, scriau tot timpul cuvinte şi fotografiau. Aşa că m-am întrebat: *Să fie asta, oare, cu adevărat un soi de muncă?* Am încercat să înţeleg toată treaba asta, dar în cele din urmă am spus: 'Păi, bineînţeles, caută doar să-şi câştige o viaţă mai bună. Vor duce cuvintele şi fotografiile acelea în America, vor face un film din ele şi se vor îmbogăţi. Sunt doar nişte oameni ca noi: vor şi ei să se îmbogăţească'. Astea au fost adevăratele mele gânduri atunci.
N-aveam urechi pentru adevăratul motiv care le aduseseră aici. O, au încercat să mă facă să înţeleg. Au spus: 'Chiar dacă tu crezi aşa, vorbeşte cu noi, ca să avem cu cine vorbi'. Şi pentru că mergeam tot timpul în vizită la ele acasă, am început să aud Cuvântul lui Dumnezeu".
Masa-aw a continuat: „Am ascultat şi iar am ascultat Cuvântul lui Dumnezeu. Nu era loc în care să te ascunzi de Adevăr, pentru că acest Cuvânt al lui Dumnezeu despre care tot vorbeau mi se descoperea la fiecare pas, urmărindu-mă şi înfruntându-mă. Ajunsesem într-o fundătură; nu aveam altă cale. Aşa că am spus: 'Ia-mă, Dumnezeule, sunt al Tău'."
Mulţimea se apleca înainte, ca să prindă fiecare cuvânt, în timp ce Masa-aw a ridicat din nou Cartea: „Iar acum trebuie să vorbesc despre recunoştinţa noastră în sărbătorirea acestei Cărţi.

Avem multe lucruri pentru care trebuie să mulţumim privitor la Cartea asta. Care sunt acestea? Mai întâi, pentru răbdarea şi tăria celor care au venit aici ca să facă această Carte să vorbească în limba Balangao. Să ne gândim **împreună** serios la acest lucru: l-am putea asemui cu un copil nenăscut purtat de o femeie. Vouă, femeilor, v-a fost dat să gustaţi din amarul poverii de a purta o sarcină, nu-i aşa? Orice aţi face, oriunde v-aţi duce, luaţi acel copil ncnăscut cu voi. Chiar dacă vă pricinuieşte durere, totuşi ii luaţi.
în acelaşi chip, această traducere, acest Cuvânt al lui Dumnezeu, a fost asemeni copilului lor nenăscut. L-au dus cu ele pe tot cuprinsul Filipinelor şi chiar şi în Statele Unite. Şi tot aşa

cum un copil dă naştere multor greutăţi, această muncă le-a adus multe greutăţi.
Şi, Dumnezeule mare, copilul *acela* nenăscut - câţi ani au fost însărcinate cu ci? Douăzeci de ani!" Mulţimea a izbucnit în hohote de râs. Nimic nu putea fi mai rău decât o sarcină de douăzeci de ani ori ceva mai minunat decât un prunc nou-născut. Analogia era perfectă.
„Abia acum, în 27 iulie 1982, s-a născut, în sfârşit, această carte. De ce au fost nevoie de atâţia ani? Deoarece Cuvântul lui Dumnezeu spune: 'Atenţie; fiţi cu băgare de seamă ca munca aceasta a voastră, acest copil nenăscut, să nu se nască înainte de vreme şi să moară'."
Andrea asculta, retrasă. Cei doi copilaşi ai ei alergau de colo-colo împreună cu ceilalţi copii. Melisa ar fi fost anul acesta o tânără în floarea vârstei, dacă ar fi trăit. Andrea ştia multe despre naşterea copiilor şi mă ajutase, ea însăşi, la naşterea acestei Cărţi.
„Şi aşa, au venit aici şi au fost foarte atente când au pus Cuvântul lui Dumnezeu în forma limbii Balangao. Unii spuneau: 'Cei care au scris cartea aceea nu sunt decât nişte simpli oameni - e scrisă de oameni'. Dar am văzut-o pe Juami şi pe tovarăşele ei. Erau **atâl de** atente, că nici nu clipeau când scriau la maşină Cuvânlul lui Dumnezeu, aşa erau de atente cu el.
Cât despre mine, stăteam oră după oră, împreună cu ele, **confruntând** referinţele. Cartea nu trebuia să aibă nici o greşeală".
Masa-avv a deschis Cartea, a răsfoit-o încet până la mijloc şi a ridicat-o.
„Aşadar, să nu credem că această Carte a fost făurită de nişte simpli oameni. Este reproducerea exactă a originalului. Iar acum, această Carte este învăţătorul nostru. Aşa că, să luăm un exemplar al Cărţii şi **fie** ca ea să ne îndrume mereu. Orice ne spune să facem, să facem întocmai. Fiindcă dacă alegem să ascultăm de oamenii simpli, cu siguranţă ne vom greşi ţinta".
Am rămas copleşită amintindu-mi de întrebările care mă frământau cu atâta timp în urmă. *Cum pot deveni misionar? Când îmi voi da seama că misiunea mea s-a încheiat? Care este lucrul pe care, făcându-l, să dureze în veşnicie? Dacă singurele lucruri pe care oamenii le vor auzi vreodată despre Dumnezeu sunt cele despre care le voi spune eu?*
Masa-aw a continuat: „Chiar dacă nu cunoaştem alte limbi, în sfârşit s-a născut o Carte pe care o putem înţelege. Chiar dacă

nu deţinem înţelepciunea lumii, chiar dacă nu am mers la **şcoală,** chiar dacă în casa noastră ne gătim mâncarea la foc deschis, totuşi, putem înţelege acest Cuvânt al lui Dumnezeu - pentru că a apărut în limba noastră - Balangao.
Dar dintre toate, lucrul pentru care trebuie să fim cel mai recunoscători este că oamenii cred în această Carte. Nimic altceva nu contează. Pentru aceasta, chiar dacă suntem oameni umili, care ne legăm pânzele în jurul şoldurilor când ne trezim dimineaţă, ceea ce propovăduim este, totuşi, foarte important. Şi dacă n-am fost niciodată la şcoală, avem parte de ceva chiar mai presus de absolvirea unui colegiu; este cel mai minunat lucru dintre toate. Douăzeci de ani am studiat acest Cuvânt al lui Dumnezeu fără să adăugăm altceva, care să îi slăbească puterea.
Unii spun: 'Ei, da, dar când Juami va pleca totul se va sfârşi'. Aşa spun. Şi, negreşit, ar fi adevărat dacă am da ascultare numai oamenilor. Dar dacă dăm ascultare acestei Cărţi, aceasta nu se va întâmpla. Ea va fi punctul nostru de reper.
Adevărat, e greu atunci când prietenii ne părăsesc. Fiecare dintre noi se simte singur când un prieten pleacă departe. Până şi ucenicii lui Isus au fost trişti când Isus a plecat. Dar Isus le-a zis: 'Cu adevărat vă este de folos să mă duc. Căci pe cel ce vi-1 voi trimite în locul Meu este Duhul lui Dumnezeu, care are să vă călăuzească în tot adevărul'. Aceasta s-a întâmplat când Isus a plecat în ceruri şi a trimis pe

Duhul Său".
Mi-am înăbuşit cu greu lacrimile.
„Iar acum, acelaşi Duh e prezent în fiecare din noi, fiind stăpân peste noi. El e cel ce lucrează în noi, făcându-ne să fim statornici în credinţa noastră. Nu unei persoane umane îi dăm noi ascultare. De aceea credinţa noastră nu se va pierde; se va păstra neatinsă".
Cuvântul lui Dumnezeu care vorbea în limba **lor** a fost cel ce i-a chemat pe Balangao la pocăinţă şi Cuvântul Lui continua să le schimbe viaţa. De Cuvântul lui **Dumnezeu** aveau nevoie Balangao, nu de mine. Iar acum, în sfârşit, aveau Cartea!
Ziua aceasta reprezenta tot ceea ce îmi dorisem cu ardoare, lucrul pentru care muncisem, mă rugasem şi pentru care mi-aş fi dat bucuroasă încă douăzeci de ani din viaţă.
Un singur lucru îmi umbrea bucuria. Urma să-mi iau la
revedere.
Cum aş putea vreodată să-mi iau la revedere de la prietenii şi familia mea Balangao? Mai ales de la Ama - e atât de în vârstă acum.

Şi în clipa aceea, un sentiment de uşurare mi-a umplut sufletul: nu voi spune, de fapt, adio. Mă voi întoarce întotdeauna în vizită. Pentru că aşa se întâmplă cu o familie. întotdeauna te întorci acasă în vizită, chiar dacă nu mai locuieşti acolo.

Epilog
Nu-l voi uita niciodată pe Ama cum stătea pe pista de decolare alături de mine când am plecat din Balangao după lansarea din 1982. Mi-a strâns mâna mult timp, cu ochii plini de lacrimi, şi mi-a spus că era bine că mergeam acasă. Ştia cât de dor le era părinţilor mei de mine şi că trebuia să merg să-i văd.
„Mulţumesc, mulţumesc", a spus. „îţi mulţumesc că ai venit. Niciodată nu l-aş fi cunoscut pe Dumnezeu dacă nu ai fi venit. Şi să le spui mamei şi tatălui tău că le mulţumesc pentru că te-au lăsat să vii. Şi bisericii tale pentru că te-au trimis".
Mi-am înghiţit lacrimile. Nu îndrăzneam să mă gândesc ce însemnau, de fapt, cuvintele lui, nu în momentul acela. N-aş fi putut suporta. Am urcat în micul nostru avion şi mi-am luat zborul din Balangao, pornind spre casă, în concediu.
Un an mai târziu, a ajuns la mine, în cele **din urmă, un** apel telefonic. Colegii mei din Bagabag au transmis prin radio la Manila. Cei de la Manila au sunat în Statele Unite. Un pilot aflat în concediu mi-a dat de urmă în casa unui prieten şi **mi-a** dat vestea: Ama murise.
Am rămas ţintuită. Aveam **sentimentul că** se stinsese o lumină în viaţa mea. Ştiusem că Ama era **bătrân** si bolnav; Doming a încercat să mă prevină că s-ar putea să moară. Dar eu refuzasem ideea. Vestea m-a şocat. Era imposibil să li murit.
Ama... bărbatul acela mărunt care a intrat hotărât la noi în casă, ne-a spus că avem nevoie de protecţie şi ne-a anunţat că va fi tatăl nostru. Ama, care ştia întotdeauna exact ce să spună şi o spunea întotdeauna atât de frumos. Ama, care nu o dată m-a scos

din cea mai adâncă deznădejde. Ama, clipind şiret din ochi. Ama, căruia îi plăceau la nebunie cornurile mele cu scorţişoară. L-am iubit...
Şi nu mai era.
După o lună, a sosit o scrisoare detaliată de la Doming şi aşa am aflat cum murise Ama.
Era împreună cu ai lui la o distanţă de câteva ore de Balangao, lucrând pământul uscat de pe proprietatea lui, când a început să aibă ameţeli şi i s-a declanşat o hemoragie de la un ulcer mai vechi. Până să cadă noaptea, familia ştia că e grav şi l-au vegheat pe Ama în timpul nopţii.
La 2:30 noaptea, a cerut să fie ridicat. A oftat şi a spus: „Gata. Poţi să mă iei la Tine acum, Doamne Isuse!" Şi chiar atunci, în clipa în care Domnul Isus îl lua, s-a cutremurat pământul, trezindu-i pe toţi Balangao din case de pe tot cuprinsul ţinutului. Balangao spun că pământul s-a scuturat în momentul în care Ama a ajuns în ceruri.
A doua zi, când au transportat trupul lui Ama înapoi la casa lui din **Balangao,** patru sute de oameni s-au înşirat de-a lungul drumului - un număr uluitor, chiar şi pentru Balangao. Timp de patru zile şi nopţi, sute de oameni au bătătorit pământul întregului sat Botac şi şi-au arătat respectul faţă de Ama stând alături de trupul lui. Doming şi bătrânii nu au închis nici o clipă Bibliile; zi şi noapte le vorbeau mulţimilor despre minunata veste a speranţei şi a unei învieri prin credinţa în Isus Hristos.

Moartea lui Ama nu a pus capăt activităţii de răspândire a Veştii celei Bune de către Balangao de-a lungul văii lor, de la un capăt la altul al munţilor insulei din nord, Luzon, şi mai departe. Adesea înfruntând riscuri majore, bătrânii continuă această lucrare.
Spre sfârşitul anilor '80, Masa-aw a pornit împreună cu Hat, un evanghelist Ifugao, să propovăduiască Cuvântul lui Dumnezeu în Mallango. Cei doi erau îngrijoraţi, întrucât aveau de trecut printr-o zonă cunoscută pentru frământările sociale cu care se confrunta.
în urmă cu câţiva ani, un sat se răzbunase pe populaţia Madokayan răpindu-i un copil şi măcelărindu-1. Când Hat şi Masa-aw au urcat într-o maşină de transport în comun, un jeep, au realizat că toţi ceilalţi erau din satul ucigaşilor. Tovarăşii aceştia de călătorie aveau figuri fioroase şi purtau cu ei macete, pregătiţi pentru orice.

Hat şi Masa-aw au coborât din jeep şi s-au sfătuit cu glas scăzut. „Suntem în siguranţă călătorind cu ei? Poate ar trebui să mergem mai bine la Tokokan şi să propovăduim acolo. La urma urmei, chiar ne-au chemat să mergem acolo". Dacă ar fi mers la Tokokan ar fi luat alt jeep şi ar fi străbătut un teritoriu mai sigur.
Atunci, Masa-aw a spus: „Dar ştii ce a păţit Iona când a luat-o pe un alt drum. A fost înghiţit de un peşte mare în ocean. Dumnezeu a spus: 'Du-te la Ninive'. Lui Iona nu i s-a părut că e o idee bună, aşa că a zis: 'Ei bine, am să mă duc altundeva'. Şi uite ce i s-a întâmplat".
Şi-au reamintit unul altuia de Matei 10:28: „Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, dar care nu pot ucide sufletul". Şi cu aceasta lucrurile au fost rezolvate. Au hotărât să se roage şi apoi să-şi continue drumul spre Mallango.
Urcaţi înapoi în jeep, au intrat în vorbă cu unul dintre pasageri şi au descoperit că era dintr-o localitate care avea încheiat un tratat de pace cu Balangao. Şi mai mult decât atât, acest om îl cunoştea pe fratele mai mare al lui Masa-aw, cel care încheiase pactul. Brusc, Masa-aw şi Hat nu mai erau doar nişte chipuri fără nume; fusese descoperită existenţa unei relaţii şi erau în siguranţă. Dar au fost nevoiţi să-şi asume riscul călătoriei înainte de a afla să sunt în siguranţă.
Despre ceilalţi Balangao? Ignacio reuşise să se înscrie în Asociaţia de Traducători din Filipine. Prima sa însărcinare a fost să traducă o serie de fragmente din Vechiul Testament în Balangao, ca să-şi facă mâna înainte de a continua cu o altă limbă, în 1985, el şi cu mine am inversat rolurile: el a tradus Proverbe, iar eu l-am ajutat la verificarea textului. Ce bucurie! A fost o adevărată plăcere pentru mine.
Acum câţiva ani, Ignacio se afla în vizită în satul Madokayan şi 1-a întrebat pe un bătrân de ce se lăsau atât de uşor **influenţaţi** de învăţături religioase false. Omul a spus: „Fiule, aşteptăm de o veşnicie să vină cineva să ne înveţe cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu. Ne poţi învinui dacă dăm crezare falşilor **învăţători?** îmi amintesc o dată când am mers în **Balangao,** în timpul conferinţei voastre biblice; voi aii învăţat tot mai mult acolo despre Dumnezeu fiindcă aveţi Cuvântul în limba voastră. Dar noi? Noi nu avem *nimic.* Aşa că, fiul meu, nu mă întreba de ce - ar însemna să ne învinuieşti pe noi, când noi nu avem Cartea".
Lui Ignacio aproape i-au dat lacrimile. A ştiut atunci că Dumnezeu îl chema să traducă Noul Testament pentru aceşti oameni care îşi doreau cu atâta ardoare acest lucru. împreună cu

soţia lui şi cei cinci copii tocmai s-au mutat în Madokayan pentru a începe să înveţe limba şi să pornească traducerea.
Fratele meu Balangao şi co-traducător, Doming, împreună cu soţia lui, Loree, au patru copii. Derulează un program de instruire a bătrânilor adresat oamenilor din mai multe comunităţi care trăiesc în munţi şi adesea ţine predici în cadrul conferinţelor biblice anuale. Pe lângă aceasta, traduce fragmente din Vechiul Testament. După Războiul din Golf, a început să traducă Isaia, pentru ca Balangao să fie informaţi despre ceea ce se întâmplă în Orientul Mijlociu.
Doming are peste patruzeci de ani acum, dar îi place în continuare să se ţină de şotii. încă mai face câte o glumă, iar eu încă mai sar ca arsă uneori - spre deliciul lui şi al celorlalţi din familia mea Balangao. Când predică, însă, mi se umple inima peste măsură de recunoştinţă faţă de Dumnezeu. Oamenii se apleacă în faţă, subjugaţi de modul în care tălmăceşte Cuvântul lui Dumnezeu şi îl adaptează la specificul vieţii Balangao. Şi-a dăruit inima lui Dumnezeu, Cuvântului Lui şi oamenilor. La fel ca tatăl său, Ama, e un om de o mare integritate. Când, aflat în elicopterul prăbuşit, şi-a oferit întreaga viaţă lui Dumnezeu, a vorbit serios; şi-a onorat cuvântul.
întrucât munca mea în Balangao se încheiase, mi s-a încredinţat conducerea Departamentului Antropologic al grupului nostru din Filipine. I-am ajutat, de asemenea, pe noii membri să facă cunoştinţă cu cultura filipineză astfel încât să îi poată sluji mai eficient pe filipinezi.
Dar am primit nişte veşti minunate: prima noastră ediţie tipărită a Noului Testament Balangao este aproape epuizată. Ceea ce înseamnă că c momentul unei revizuiri şi a încorporării fragmentelor

traduse din Vechiul Testament, iar mai apoi al reeditării.
Cât de mult mi-ar plăcea să mă întorc şi să locuiesc din nou în Balangao pentru a pregăti această a doua ediţie! în clipa aceasta este doar un vis. Voi aştepta să văd care este voia lui Dumnezeu... are modul Lui de a schimba ceea ce mie mi se par a fi planuri bune.
Şi, de altfel, nu mi-am dat niciodată seama foarte bine cum să îi aduc slavă lui Dumnezeu. Am învăţat, însă, să-mi abandonez visele în mâinile Lui. Iar El a făcut ca realitatea vieţii trăite conform planurilor Sale să fie mai frumoasă chiar şi decât cele mai mari vise ale mele.

CUPRINS

